

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Jussi Kaatrasalo

Suomalaisten kulttuurisalien esitystekninen palvelukyky

Miten esitystekninen palvelukyky muodostuu, ja miten
sitä voi arvioida

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi

Esitys- ja teatteriteknikka

Opinnäytetyö

Päivämäärä 11.4.2021

Tekijä(t) Otsikko	Jussi Kaatrasalo Suomen kulttuurisalien esitystekninen palvelukyky
Sivumäärä Aika	52 sivua + 6 liitettä 11.4.2021
Tutkinto	Medianomi (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Esitys- ja teatteritekniikan tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	
Ohjaaja(t)	lehtori Mikko Pirinen teatteritaiteen maisteri Tapio Ilomäki
<p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia, miten suomalaisten kulttuurisalien esitystekninen palvelukyky muodostuu ja laatia dokumentti, jota voidaan hyödyntää sekä olemassa olevien kulttuurisalien esitysteknisen palvelukyvyn arvioimiseen ja kehittämiseen että tulevien kulttuurisalien esitysteknisen palvelukyvyn rakentamiseen.</p> <p>Tutkimus perustuu pääosin kyselytutkimusten kautta kerättyyn aineistoon.</p> <p>Opinnäytteessä esitellään neljä osatekijää, joista kulttuurisalin esitystekninen palvelukyky muodostuu: olemassa oleva esitystekniikka ja sen ylläpito, esitystekniikan kehittäminen, esitysteknisen henkilöstön osaaminen ja tärkeimmäksi yksittäiseksi osatekijäksi osoittautuva henkilöstön osaamisen kehittäminen.</p> <p>Työstä käy ilmi, kuinka paljon erilaisia tilaisuuksia suomalaisissa kulttuurisaleissa keskimäärin järjestetään ja minkälaisia vaatimuksia erilaiset tilaisuudet esitystekniselle palvelukyvylle asettavat. Tutkimuksessa ei vertailla eri kulttuurisaleja, vaan teen yleisiä johtopäätöksiä kulttuurisalien esitysteknisen palvelukyvyn nykytilasta.</p> <p>Tutkimuksen mukaan hyvän esitysteknisen palvelukyvyn saavuttamiseen tarvitaan esitystekniikan kehittämiseen sitoutunut omistaja, esitysteknisestä palvelukyvystä vastuunsa tunteva operatiivinen johto ja jatkuvaan alan kehityksen seuraamiseen ja oman osaamisensa kehittämiseen kykenevä esitystekninen henkilöstö.</p> <p>Työn lopussa nostetaan esiin johtopäätöksiä ja kysymyksiä, joita kulttuurisaleja ylläpitävissä organisaatioissa tulisi käsitellä esitysteknisen palvelukyvyn ylläpidon ja kehittämisen sekä työ- ja yleisöturvallisuuden edistämiseksi.</p> <p>Aiheen tutkimista on tulevaisuudessa mahdollisuus laajentaa koskemaan kysymyksiä esitysteknisen palvelukyvyn johtamisesta ja laadun mittaamisesta ja omistajuuden ja omistajaohjauksen vaikutuksesta esitystekniseen palvelukykyyn.</p>	
Avainsanat	esitystekniikka, kulttuurisali, kulttuurikeskus, kulttuuritalo, esitystekninen palvelukyky, tapahtumaturvallisuus

Author(s) Title	Jussi Kaatrasalo Event technology performance in Finnish cultural halls
Number of Pages Date	52 pages + 6 appendices 11 April 2021
Degree	Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme	Live Performance Engineering
Specialisation option	
Instructor(s)	Mikko Pirinen, Senior Lecturer Tapio Ilomäki, Master of Arts
<p>The purpose of this thesis is to explore the formation of event technology performance in Finnish cultural halls. The goal is to give a tool for existing cultural halls to evaluate and develop their event technology performance and for future halls to build one.</p> <p>This thesis is mainly based on the material collected through surveys. In the research process I have used my own expertise as I have worked in a Finnish cultural hall organization during the last 20 years.</p> <p>Event technology performance in cultural halls is determined by four factors. The first factor is existing event technology and its maintenance. The second one is development of event technology. Third factor is competence of the technical staff and the last one, the one that was found most important, is the development of the competence of the technical staff.</p> <p>This thesis also shows how many and which kind of events are held in Finnish cultural halls. Instead of comparing venues with each other I make conclusions about the current state of event technology performance in Finnish cultural halls.</p> <p>It was discovered that good event technology performance cannot be reached without a committed owner, management that takes responsibility of the performance and technical staff that has capacity to continuously develop their professional skills and follow the developments in their field.</p> <p>The conclusions and questions made in the end are made to help organizations of Finnish cultural halls to maintain and develop their event technology performance and public safety.</p> <p>In the future it is possible to explore how the event technology performance should be measured and managed.</p>	
Keywords	event technology, event technology performance, cultural centre, concert hall,

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Kulttuuritalon -keskuksen ja suomalaisen kulttuurisalin määritelmät	3
3	Esitystekniset tapahtumatyytit	4
4	Tutkimusaineisto	5
4.1	Tutkimuskyselyt	6
4.1.1	Kysely Suomen kulttuurisalien esitystekniselle henkilöstölle	6
4.1.2	Kysely Suomen kulttuurisalien esitystekniikasta vastaaville	6
4.1.3	Keskeytetty kysely kulttuurisalien esitystekniikasta vastaaville	7
4.1.4	Kysely Suomen kulttuurisalien esitysteknisestä palvelukyvyistä	7
4.1.5	Tilaisuuskysely 2019–2020	7
4.2	Suomen kulttuuritalot ry 2016–2020	8
5	Kulttuurisalien tilaisuudet	8
6	Kulttuurisalien esitystekninen henkilöstö	10
6.1	Henkilöstöressurit – esitysteknikoiden määrä kulttuurisaleissa	10
6.2	Tehtävänimikkeet ja vastuut	11
6.3	Kulttuurisalien esitysteknikoiden koulutustausta ja työkokemus	12
6.4	Tehtäväkohtaiset palkat	13
7	Esitysteknisen palvelukyvyn muodostuminen	15
7.1	Olemassa oleva esitystekniikka ja sen ylläpito	16
7.1.1	Näyttämömekaniikka ja verhostot	17
7.1.2	Esitystekniset verkot	18
7.1.3	Äänentoistojärjestelmä	19
7.1.4	Esitys- ja yleisvalaistusjärjestelmä	20
7.1.5	Videotekniikka	22
7.2	Esitystekniikan kehittäminen	22
7.3	Esitysteknisen henkilöstön osaaminen	23
7.4	Esitysteknisen henkilöstön osaamisen kehittäminen	26
7.5	Yhteenveto, kulttuurisalin esitysteknisen palvelukyvyn muodostuminen	27
8	Kulttuurisalin esitystekniseen palvelukykyyn vaikuttavat arkkitehtoniset ratkaisut	29
8.1	Salin rakenteet	29
8.2	Kulkureitit, käytävät ja varastotilat	29

8.3	Seinä- ja lattiapintojen materiaali	30
8.4	Akustiikka	30
8.5	Tarkkaamon koko ja sijainti	31
9	Suomen kulttuurisalien esitystekninen palvelukyky vuonna 2020	31
9.1	Tapahtumatyyppien priorisointi rakennusvaiheessa ja kehitettäessä	31
9.2	Olemassa oleva esitystekniikka	33
9.2.1	Dokumentit	35
9.2.2	Olemassa olevan esitystekniikan huolto	36
9.3	Esitystekniikan kehittäminen	36
9.4	Esitysteknisen henkilöstön osaaminen	38
9.5	Esitysteknisen henkilöstön osaamisen kehittäminen	39
9.5.1	Muutokset osaamistarpeessa	40
9.5.2	Osaamisen kehittämisen edellytykset	42
9.6	Turvallisuus, turvallisuusosaaminen ja sen kehittäminen	43
10	Pohdintaa ja johtopäätöksiä	44
10.1	Kulttuurisalien suunnittelusta ja ylläpidosta	45
10.2	Esitysteknisen palvelukyvyn ylläpito vaatii osaamista ja vastuunkantoa	46
10.3	Turvallisuus osana esitysteknistä palvelukykyä	48
10.4	Esitysteknisen palvelukyvyn kehittäminen vaatii osaamista ja sitoutumista	49
10.5	Esitysteknisen henkilöstön saatavuudesta tulevaisuudessa	50
11	Lopuksi	51
	Lähteet	53
	Liitteet	
	Liite 1. Suomen kulttuuritalot ry:n jäsentalot ja kulttuurisalit	
	Liite 2 Suomen kulttuuritalot ry:n jäsentalot ja kulttuurisalit kartalla	
	Liite 3. Kysely Suomen kulttuurisalien esitystekniselle henkilöstölle	
	Liite 4. Kysely Suomen kulttuurisalien esitystekniikasta vastaaville	
	Liite 5. Kysely Suomen kulttuurisalien esitysteknisestä palvelukyvystä	
	Liite 6 Esimerkki esitysteknisen kaluston hankintaprosessista	

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia, miten suomalaisten kulttuurisalien esitystekninen palvelukyky muodostuu. Tämä dokumentti on tarkoitettu työkaluksi olemassa olevien kulttuurisalien esitysteknisen palvelukyvyn nykytilan arviointiin ja tulevaisuuden kehittämiseen sekä tulevien kulttuurisalien esitysteknisen palvelukyvyn rakentamiseen. Lisäksi tavoitteenani on tuoda esiin kulttuurisaleissa työskentelevien esitysteknikoiden työn ja osaamisen vaativuustekijöitä.

Opinnäytteessä käsitellään nimenomaisesti Suomen kulttuuritalot ry:n jäsentalojen pääsalien esitysteknistä palvelukykyä. Rajaus tarkoittaa sitä, että esim. eri tilaisuuksia tarkasteltaessa keskitytään kulttuuritalojen pääsalien tilaisuuksiin. Esitystekninen palvelukyky puolestaan rajaa palvelukyvyn esitystekniikkaan. Opinnäytetyössä ei siis tarkastella muita kulttuuritalojen palvelukokonaisuuksia, kuten aula- tai ravintolapalveluita tai kulttuuritalon ohjelmistoon liittyviä kysymyksiä. Tarkoitus ei myöskään ole arvioida yksittäisen kulttuurisalin esitysteknistä palvelukykyä.

Opinnäytetyöni ensimmäiset kuusi lukua tarjoavat tietoa suomalaisista kulttuurisaleista, niiden tapahtumista, esitysteknisestä henkilökunnasta sekä tutkimusaineistosta. Luvuissa 7, 8 ja 9 kuvaan tutkimusaineistoon pohjautuen esitysteknisen palvelukyvyn muodostumista ja suomalaisten kulttuurisalien esitysteknistä palvelukykyä vuonna 2020. Lukuun 10 olen kirjannut johtopäätökseni ja pohdintani.

Opinnäytetyöni aihe oli minulla selvillä jo ennen kuin hain opiskelemaan Metropolia Ammattikorkeakouluun. Toimin Suomen kulttuuritalot ry:n hallituksessa varajäsenenä vuosina 2014–2016 ja varsinaisena jäsenenä vuodet 2016–2018. Tuona aikana yhdistyksessä havaittiin tarve koota eri toimintoja koskevaa tietoa jäsentalojen toiminnasta palvelujen kehittämiseksi. Yhtenä aiheena oli esitystekniikka, esitystekniset palvelut ja niiden kehittäminen. Oman taustani vuoksi halusin tarttua haasteeseen tutkia tätä aihetta.

Oma urani suomalaisen kulttuuritalon vakituiseina teknikkona alkoi Kerava-salissa vuonna 2000. Sitä seuraavien kahdenkymmenen vuoden aikana roolini Kerava-salin ja samalla Keuda-talon ylläpidossa ja kehittämisessä on vaihdellut siten, että tätä kirjoittaessani toimin Keudan kokous- ja tapahtumapalveluiden palvelupäällikkönä vastaten kokonaisuudessaan kokous- ja tapahtumatiloistamme ja -palveluistamme. Työskentely

kulttuurisalin teknikkona, teknisenä tuottajana ja palvelupäällikkönä on antanut minulle laajan ja monipuolisen kokemuspohjan tämän opinnäytetyön aiheeseen.

Aloittaessani aiheen tutkimista totesin kirjastojen ja internetin hakupalvelujen kautta, että aiheesta ei löydy valmista tutkimustietoa. Tämä käsitys vahvistui keskustellessani aiheesta alaa tuntevien henkilöiden, saleja suunnittelevien konsulttien, saleissa työskentelevien ja niissä vierailevien teknikoiden ja saleja johtavien henkilöiden kanssa. Näiden keskustelujen kautta ymmärsin myös, että tutkimuksen tekemiselle on aito tarve.

Koska aineistoa ei ollut valmiina, ryhdyin keräämään sitä kyselytutkimusten kautta. Suomen kulttuuritalot ry:n tekniikkaverkoston kautta sain yhteyden kulttuurisalien esitystekniikan ja esitysteknisen henkilöstön asiantuntijoihin eli kulttuurisaleissa työskenteleviin teknikoihin ja esitysteknisestä palvelukyvyistä vastaaviin henkilöihin. Lisäksi halusin kerätä näkemyksiä kulttuurisaleissa vierailevan teknikon ominaisuudessa työskenteleviltä ammattilaisilta, joilla on kyky arvioida esitysteknistä palvelukykyä valtakunnallisesti, yksittäisen salin sijaan. Kyselyiden myötä tutkimusaineistoon kertyi toista sataa esitystekniseen palvelukykyyn liittyvää sanallista vastausta. Olen tarkastellut vastauksia kokonaisuutena ja poiminut tähän opinnäytteeseen suorina lainauksina vastauksia, joissa mielestäni parhaiten tiivistyy jokin useissa vastauksissa esiin noussut asia tai asiakokonaisuus.

Käymieni taustakeskustelujen ja oman kokemukseni perusteella laadin kulttuurisalin esitysteknisestä palvelukyvyistä seuraavan määritelmän: Hyvä esitystekninen palvelukyky tarkoittaa sitä, että kulttuurisalissa on tarkoituksenmukainen, asianmukaisesti ylläpidetty esitystekniikka, jota kehitetään suunnitelmallisesti suhteessa ko. salissa järjestettäviin tilaisuuksiin. Hyvän esitysteknisen palvelukyvyn edellytys on, että salissa työskentelevällä teknisellä henkilökunnalla on riittävä osaaminen vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin sekä mahdollisuus jatkuvaan alan kehityksen seuraamiseen ja osaamisen kehittämiseen.

Edellä kuvattua määritelmää en ole tutkimuksen aikana tai aineistoa tutkiessani joutunut muuttamaan. Se, miten määritelmän mukainen hyvä esitystekninen palvelukyky käytännössä ilmenee, on keskeinen kysymys, johon tämä opinnäytetyö tarjoaa vastauksen.

2 Kulttuuritalon -keskuksen ja suomalaisen kulttuurisalin määritelmät

Sanalle kulttuuritalo ei ole olemassa virallista määritelmää. Kuntaliiton selvityksissä kulttuuritalo on määritelty tarkoittamaan ”sellaista kunnan omaa hallinnollista yksikköä tai kunnalta vuotuista avustusta saavaa yksikköä, jolla on omaa kulttuuritoimintaa” (Kuntaliitto 2008). Tämä määritelmä ei kuitenkaan ole tämän tutkimuksen näkökulmasta käytökelpoinen, sillä kulttuuritalon toiminta perustuu useissa tapauksissa olosuhteiden tarjoamiseen, ylläpitoon tai kehittämiseen ilman että talolla on omaa kulttuuritoimintaa eli tuotantoa. Edelleen kaikki kulttuuritalot eivät ole kuntaomisteisia tai nauti vuotuisia avustuksia.

Sen sijaan kulttuurikeskukselle löytyy määritelmä Tomas Järvisen (2021) väitöstutkimuksesta ”Strategic Cultural Center Management”. Vapaasti suomennettuna kulttuurikeskuksella tarkoitetaan Järvisen mukaan taidetta ja kulttuuria edistävää, tiettyyn rakennukseen tai muuhun tapahtumapaikkaan sidoksissa olevaa organisaatiota. Määritelmän mukaan kulttuurikeskuksessa järjestetään erilaisia kulttuuritilaisuuksia, kuten teatteria ja konsertteja. (Järvinen 2021, 26.) Tämä määritelmä on tutkimukseni näkökulmasta aiheeseen soveltuva, sillä vaikka organisaatiolla ei olisikaan omaa tuotantoa, on sen tavoitteena enemmän tai vähemmän kulttuurin ja taiteen edistäminen. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi kulttuurikeskuksessa järjestetään erilaisia tilaisuuksia, joiden järjestämisen mahdollistamiseksi organisaatio ylläpitää ja kehittää esitysteknistä palvelukykyään.

Tässä opinnäytetyössä kulttuuritalolla tarkoitetaan 31:tä kulttuuritaloa tai -keskusta, jotka olivat jäseniä Suomen kulttuuritalot ry:ssä tutkimusta tehtäessä vuonna 2020. Suomen kulttuuritalot ry on kulttuuritaloja ylläpitävien oikeustoimikelpoisten yhteisöjen ja säätiöiden ylläpitämä yhdistys. ”Suomen kulttuuritalot ry:n pidemmän aikavälin tavoitteena on toimiminen yhdyssiteenä suomalaisten kulttuuri- ja konserttitalojen kesken niiden toiminnan laadun ja ammatillisen osaamisen kohottamiseksi, yhteiskunnallisen arvostuksen lisäämiseksi, taloudellisen aseman vahvistamiseksi ja keskinäisen yhteistyön kehittämiseksi” (Suomen kulttuuritalot ry 2020).

Tässä opinnäytetyössä kulttuurisalilla tarkoitetaan yllä määriteltyjen kulttuuritalojen suurinta esitystilaa, joissa järjestetään luvussa 3 kuvattuja tilaisuuksia.

Suomen kulttuuritalot ry:n jäsentalot ja määritelmän mukaiset kulttuurisalit on esitetty liitteessä 1 ja niiden maantieteellinen sijainti liitteessä 2.

3 Esitystekniset tapahtumatyypit

Esitysteknisestä näkökulmasta kulttuurisalien tilaisuudet voidaan jakaa erilaisiin tapahtumatyyppeihin sen mukaisesti, minkälaisia tarpeita ja odotuksia erityyppiset tapahtumat asettavat esitystekniselle palvelukyvyille. Tapahtumatyyppien jaottelussa ei siis huomioida esiintyjiin tai taiteelliseen sisältöön liittyviä eroavaisuuksia. Tässä tutkimuksessa kulttuurisalien yleisötilaisuudet on jaettu seitsemään alla kuvattuun tapahtumatyyppiin. Jako on sama, jota Suomen kulttuuritalot ry on käyttänyt jäsenkyselyissään vuodesta 2016 alkaen.

Akustinen konsertti

Akustinen konsertti on tilaisuus, jossa esiintyjien soittoa tai laulua ei miltään osin vahvisteta sähköisesti. Akustisessa konsertissa juontajien äänen vahvistamiseen saatetaan käyttää sähköistä vahvistamista, mutta tilaisuus olisi järjestettävissä myös ilman äänentoistolaitteistoa.

Sähköinen konsertti & stand up -esitys

Sähköinen konsertti on tilaisuus, jossa esiintyjien soittoa, laulua ja puhetta vahvistetaan joko osittain tai kaikilta osin äänentoistolaitteiston avulla. Tilaisuus ei olisi järjestettävissä ilman äänentoistolaitteistoa. Vaikka stand up -esitys poikkeaa sisällöllisesti sähköisen musiikin konsertista, ovat kyseiset tilaisuudet esitysteknisen palvelukyvyn näkökulmasta toistensa kaltaisia.

Teatteriesitys

Teatteriesitykseksi lasketaan teatteri-, operetti- ja oopperanäytökset.

Seminaari

Seminaari on tilaisuus, jonka ohjelma muodostuu luennoista ja paneelikeskusteluista. Mikäli ohjelmassa on puheen lisäksi jotain muuta, esimerkiksi musiikkiesityksiä, kyseessä ei ole seminaari vaan juhla.

Juhla ja muut

Näiden tilaisuuksien ohjelmaan voi periaatteessa sisältyä mitä vain. Yleisimmin juhlan ohjelma sisältää puheita ja musiikkiesityksiä. Esimerkkinä muista tilaisuuksista voidaan mainita muotinäytökset. Tilaisuudessa tarvitaan vähintään puheäänentoistoa ja tilaisuuteen sopiva valaistus.

Elokuva

Elokuvanäytös. Ääntä tai kuvaa ei tuoteta livenä, vaan näytetään elokuva yleisölle. Elokuvanäytös, jossa on livemusiikkia, tulkitaan tässä opinnäytetyössä konsertiksi.

Tanssi

Tanssiteatteriesitys, tanssi- tai voimistelunäytös. Näytöksen musiikki voi olla joko nauhoitettua tai live-musiikkia.

4 Tutkimusaineisto

Tutkimukseni perustuu pääosin tekemiini kyselyihin. Tämän lisäksi olen hyödyntänyt Suomen kulttuuritalot ry:n jäsenkyselyiden tuloksia. Kyselyt olen laatinut tutkimuskysymykseeni perustuen, ja niihin ovat vaikuttaneet Suomen kulttuuritalot ry:n verkostopäivillä vuosina 2018–2020, erityisesti yhdistyksen tekniikkaverkoston piirissä käydyt keskustelut. Suomen kulttuuritalot ry järjestää vuosittain verkostopäivät, joissa jäsentalojen eri osa-alueiden työntekijät kohtaavat sekä yhdessä että omien ammattialojensa verkostoissa. Päivien ohjelma sisältää koulutusta, verkostoitumista ja vapaata keskustelua. Tekniikkaverkoston muodostavat kulttuurisalien esitysteknisestä palvelukyvyystä vastaavat henkilöt.

Oma kokemukseni ja asiantuntemukseni aiheesta on luonnollisesti vaikuttanut kysymysten valintaan ja aseteluun.

4.1 Tutkimuskyselyt

Tätä opinnäytetyötä varten olen laatinut alla kuvatut tutkimuskyselyt. Kyselyt on toteutettu vuoden 2020 aikana käyttäen Metropolia Ammattikorkeakoulun E-lomake-järjestelmää. Linkit kulttuurisalien esitystekniselle henkilöstölle ja esitysteknisestä palvelukyvystä vastaaville henkilöille suunnattuihin kyselyihin lähetin Suomen kulttuuritalot ry:n jäsenten yhteyshenkilöiden välityksellä sekä yhteystietojen löytyessä yhdistyksen tekniikkaverkoston yhteyshenkilöiden kautta. Linkin kiertueteknikoille suunnattuun kyselyyn Suomen kulttuurisalien esitysteknisestä palvelukyvystä lähetin suoraan vastaajien sähköpostiin.

Kaikkia esitystekniikasta vastaaville ja kiertueteknikoille osoitettuja kysymyksiä ei käsitellä tässä työssä. Olen jättänyt käsittelemättä kysymykset, jotka pureutuivat liian yksityiskohtaisesti esitysteknisiin dokumentteihin tai esitystekniseen kalustoon. Tutkimuskysymyksen kannalta kyseiset yksityiskohdat osoittautuivat muun aineiston perusteella merkityksettömiksi.

4.1.1 Kysely Suomen kulttuurisalien esitystekniselle henkilöstölle

Kysely suunnattiin kaikille Suomen kulttuuritalot ry:n jäsentaloissa vakituisesti työskenteleville teknikoille. Kyselyyn vastasi 33 henkilöä, mikä on noin 35 % kulttuuritaloissa työskentelevistä esitysteknikoista. Tutkimuksessa ei kysytty henkilötietoja, joten vastaajien nimet tai työpaikat eivät ole tiedossa. Koin anonyymina vastaamisen tarkoitukselliseksi, sillä kyselyssä kartoitettiin myös esitysteknisen henkilöstön palkkausta ja työolosuhteita. Kyselyn kysymykset on esitetty liitteessä 3.

4.1.2 Kysely Suomen kulttuurisalien esitystekniikasta vastaaville

Kysely suunnattiin Suomen kulttuuritalot ry:n jäsentalojen esitysteknisestä palvelukyvystä vastaaville henkilöille. Kyselyyn vastasi 21 henkilöä 21 salista. Suurin mahdollinen vastaajamäärä olisi ollut 29, sillä kahdessa tutkimuksen piiriin kuuluvassa salissa ei ole esitystekniikasta vastaavaa henkilöä. Kyselyyn vastanneiden salien määrän, sijainnin, katsomokapasiteetin ja luonteen perusteella erilaisten salien edustus on tutkimuksessa kattava. Kyselyn kysymykset on esitetty liitteessä 4.

4.1.3 Keskeytetty kysely kulttuurisalien esitystekniikasta vastaaville

Jouduin keskeyttämään ensimmäisen esitystekniikasta vastaaville henkilöille osoitetun kyselyn E-lomakejärjestelmässä ilmenneen virheen vuoksi. Virheen takia nk. radionappi-toiminnolla toteutettujen kysymysten vastaukset eivät tallentuneet järjestelmään. Keskeytettyyn kyselyyn ehti vastata 15 henkilöä, joista 3 ei vastannut muokattuun, kohdan 4.1.2. kyselyyn. Tämän takia luvussa 7.2., jossa käsitellään saleissa olemassa olevaa esitystekniikkaa, on mukana vastaukset 24 salista. Kolmen salin vastaukset on siis poimittu keskeytetystä kyselystä, jossa edellä mainittujen kysymysten osalta kysymysten asettelu ja tekninen toteutus vastasivat täysin uudelleen lähettämäni kyselyä.

4.1.4 Kysely Suomen kulttuurisalien esitysteknisestä palvelukyvystä

Suomen kulttuuritalot ry:n jäsenkyselyjen tulosten ja oman kokemukseni perusteella kysely kulttuurisalien esitysteknisestä palvelukyvystä tuli suunnata konserttikiertueiden esitysteknisestä toteutuksesta vastaaville kiertueteknikoille. Sähköinen konsertti on tapahtumatyypeistä kulttuurisaleissa yleisin, ja kyseisen tapahtumatyyppin tilaisuuksien mukana saleja kiertää alan ammattilaisia, joilla monilla on vuosien kokemus, jonka pohjalta heillä on kyky arvioida salien teknisiä valmiuksia ja palveluita asiakkaan näkökulmasta.

Lähetin kyselyn 10 kiertueteknikolle, joilla on vähintään 15 vuoden kokemus kulttuurisaleissa toteutetuista konserteista. Kyselyyn vastasi 7 henkilöä, joilla on yhteensä yli sadan vuoden työkokemus suomalaisissa kulttuurisaleissa toteutetuista konserteista. Vastaajien kokemusperäinen tieto on sekä eri esitystekniikan osa-alueiden että kulttuurisalien osalta tutkimukseeni nähden riittävän monipuolista. Kyselyn kysymykset on esitetty liitteessä 5.

4.1.5 Tilaisuuskysely 2019–2020

Kysely suunnattiin Suomen kulttuuritalot ry:n jäsentaloille. Kyselyssä kartoitettiin kulttuurisaleissa järjestettyjen tapahtumien määrää tapahtumatyypeittäin. E-lomakejärjestelmän lisäksi vastauksia kerättiin tulostetuilla kaavakkeilla. Täydellinen tilasto tutkimusta varten saatiin kerättyä 11 jäsentalosta (37 % kokonaismäärästä).

4.2 Suomen kulttuuritalot ry 2016–2020

Opinnäytetyön aineistona on käytetty Suomen kulttuuritalot ry:n jäsenkyselyiden tuloksia vuosilta 2016–2020. Tulosten avulla olen kartoittanut kulttuurisalien käyttöpäivien ja tilaisuuksien määriä ja täydentämään tätä tutkimusta varten tehdyn tilaisuuskyselyn antamaa tietoa eri tapahtumatyyppien esiintymisestä kulttuurisaleissa. Lisäksi olen hyödyntänyt kulttuuritalojen yhteyshenkilöiden ja kotisivujen tarjoamaa informaatiota tarkistaesani kulttuurisalien katsomokapasiteetit ja vakituisen esitysteknisen henkilöstöressin.

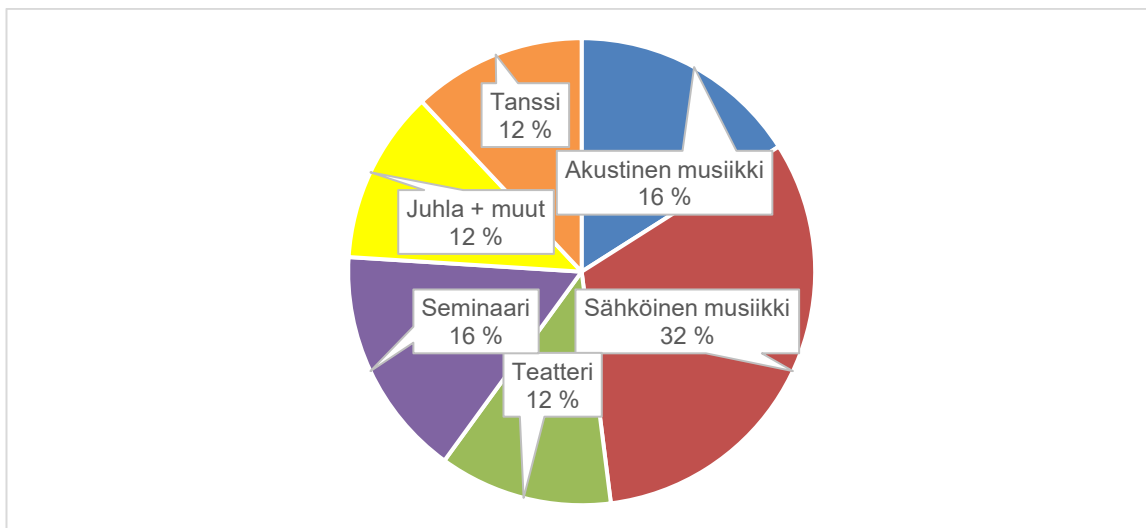
5 Kulttuurisalien tilaisuudet

Suomen kulttuuritalot ry:n jäsenyhteisöt ylläpitävät yhteensä 31 kulttuurisalia, joiden yleisökapasiteetti vaihtelee 178:sta 1700:aan. Yhteensä saleihin mahtuu noin 19000 katsojaa. (Suomen kulttuuritalot ry 2016–2020.)

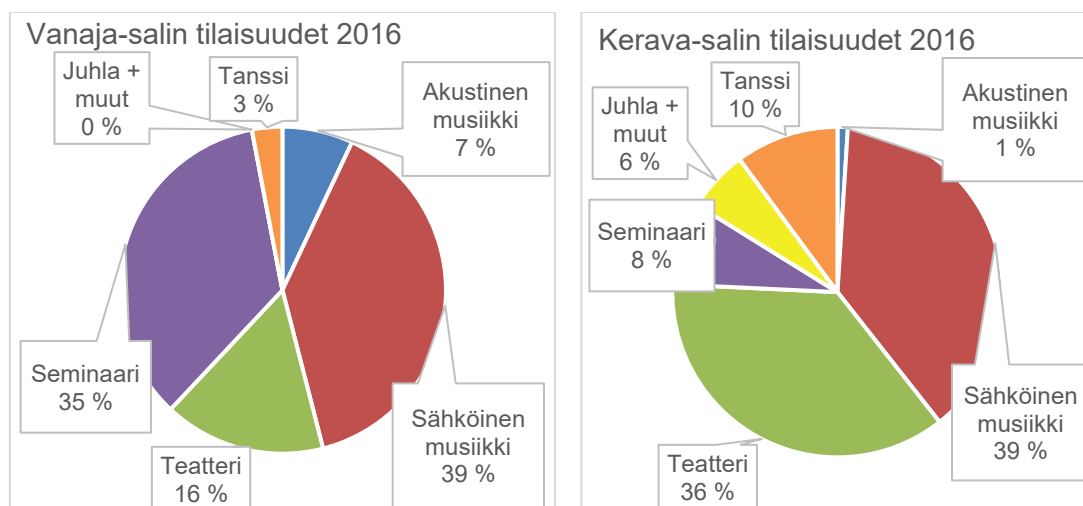
Suomen kulttuuritalot ry:n vuoden 2020 jäsenkyselyssä 11 jäsentaloa ilmoitti pääsalinsa vuoden 2019 yleisömäärän. Aineistoa tarkasteltaessa voidaan nähdä, että edellä mainituissa taloissa katsomopaikka täyttyi keskimäärin 85 kertaa vuodessa. Tätä keskiarvoa hyväksi käyttäen voidaan esittää arvio, että kulttuurisaleissa esityksiä seuraa vuosittain 1,68 miljoonaa katsojaa.

Kulttuurisalissa, jonka tehtävä on palvella sijaintikunnan ja -alueen yleisöä, järjestetään keskimäärin 100 yleisötilaisuutta vuodessa. Käyttöpäiviä, jolloin tilaisuuksia joko harjoitellaan, rakennetaan tai esitetään, on keskimäärin 198. Kulttuurisalissa, joka on rakennettu palvelemaan laajempaa aluetta, käyttöpäiviä ja yleisötilaisuuksia on lähtökohtaisesti enemmän. (Suomen kulttuuritalot ry 2016–2020.) Lisäksi salit ovat käytössä niinä päivinä, jolloin salissa tehdään vuosihuoltoja tai koulutetaan salin henkilöstöä.

Kuviossa 1 on esitetty, miten yleisiä eri tapahtumatyypit keskimäärin ovat suomalaisessa kulttuurisalissa. Kuviossa eivät ole mukana elokuvanäytökset, joita järjestetään vain osassa suomalaisia kulttuurisaleja.

Kuvio 1. Eri tapahtumatyyppien yleisyys suomalaisessa kulttuurisalissa. Kuviossa ei ole mukana elokuvanäytöksiä. (Suomen kulttuuritalot ry jäsenkysely 2016; Tutkimuksen tilaisuuskysely 2019–2020).

Kuvio 2. Eri tapahtumatyyppien mukaiset tilaisuudet Hämeenlinnan Vanaja-salissa ja Keudatalon Kerava-salissa vuonna 2016. (Suomen kulttuuritalot ry:n jäsenkysely 2016.)

Eri esitysteknisten tapahtumatyyppien suhteellinen määrä vaihtelee eri saleissa, mutta tutkimusaineiston perusteella yleisin tapahtumatyyppi suomalaisessa kulttuurisalissa on pääsääntöisesti sähköisen musiikin konsertti. Poikkeuksen muodostavat salit, jotka on rakennettu ja ylläpidetty tietyn esitysteknisen tapahtumatyyppin tilaisuuksia varten. Esimerkkinä Helsingin musiikkitalo akustiseen musiikkiin tai tuleva Tanssitalo tanssiin. Mikäli salissa toimii vakituisesti jokin taho, jonka ns. kotisaliksi sali on tarkoitettu, nousee kyseisen tahon järjestämien tilaisuuksien esitystekninen tapahtumatyyppi keskiarvoa

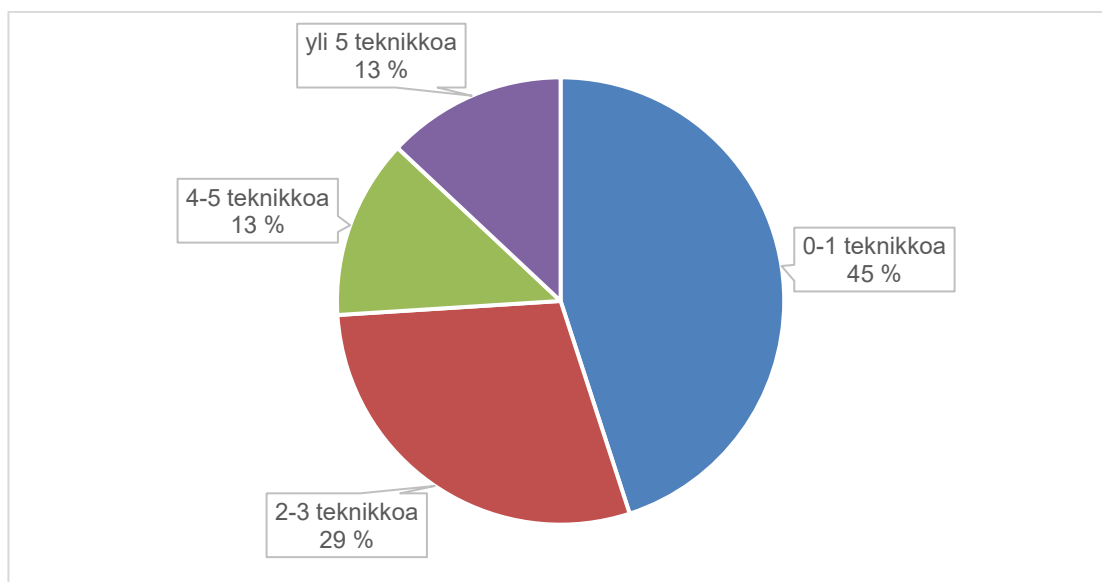
yleisemmäksi. Esimerkiksi kuviossa 2 Kerava-salin teatterinäytösten suhteellisesti suurta määrää selittää se, että sali toimi ko. vuonna Keski-Uudenmaan teatterin suurena näyttämönä. Seminaarien määrä voi olla yksittäisistä tapahtumatyypeistä suurin silloin, kun kulttuuritalo sijoittuu kaupunkiin, joka tarjoaa seminaarien järjestäjille myös muut tarvittavat puitteet, kuten hyvät liikenneyhteydet sekä majoitus- ja ravintolakapasiteettia. Mikäli kulttuurisali toimii myös kaupungin elokuvateatterina, saattaa yksittäisten elokuvanäytösten määrä olla yhtä suuri kuin muiden yleisötilaisuuksien määrä yhteensä.

Esitysteknisen palvelukyvyyn näkökulmasta ei ole merkitystä, onko tilaisuus vakituisen yhteistyökumppanin ammattituotanto, ohjelmatoimiston järjestämä konserttikiertue tai paikallisen taideoppilaitoksen, kuten tanssiopiston, järjestämä tilaisuus. Kulttuurisalilla on tietty esitystekninen palvelukyky, jonka mukaisesti se kykenee palvelemaan asiakkaita eli tilaisuuksien järjestäjiä ja yleisöä.

6 Kulttuurisalien esitystekninen henkilöstö

6.1 Henkilöstöresurssit – esitysteknikoiden määrä kulttuurisaleissa

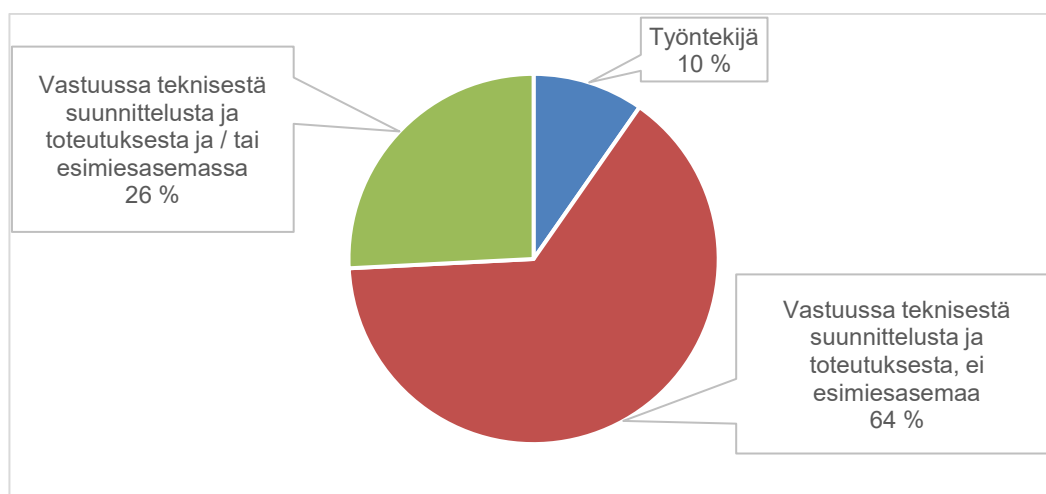
Tutkimusaineiston mukaan Suomen kulttuuritalot ry:n jäsentaloissa työskenteli joulukuussa 2020 työsuhteessa 82 esitystekniikan ammattilaista. Henkilöstöresurssit vaihtelevat yksilöllisesti talon luonteen, käyttöasteen ja koon mukaisesti. Kaikissa kulttuurisaleissa ei ole omaa vakituista teknistä henkilökuntaa, vaan tekniset palvelut hankitaan ostopalveluna. Lähes puolessa kulttuurisaleista vakituksia esitysteknikoita on vähemmän kuin 2. Mikäli teknikoita on enemmän kuin 5, he työskentelevät useamman esitystilan talossa, joten koko henkilöstöresurssi ei kohdennu yhteen kulttuurisaliin. Kulttuurisalien katsomopaikkoihin suhteutettuna kulttuurisaleissa työskentelee yksi esitystekniikan ammattilainen noin 220 katsomopaikkaa kohden.

Kuvio 3. Vakituisten esitysteknikoiden määrä suomalaisissa kulttuurisaleissa 2020. Kulttuurisaleja yhteensä 31, joista 24 tiedot tutkimusaineistosta; 2 salin tiedot hankittu erikseen ko. talojen internetsivuilta; 5 salin tiedot Suomen kulttuuritalot ry:n yhteyshenkilöiltä.

6.2 Tehtävänimikkeet ja vastuut

Tutkimusaineiston perusteella kulttuurisaleissa työskentelevien esitysteknikoiden tehtävänimikkeet ja vastuut vaihtelevat merkittävästi. Henkilöstölle suunnattuun kyselyyn vastasi 33 teknikkoo, jotka työskentelevät suomalaisissa kulttuurisaleissa 17:llä eri tehtävänimikkeellä. Kyselyssä vastaajia pyydettiin kuvaamaan työtehtävänsä sisältöä valitsemalla jokin valmiiksi annetusta vaihtoehdoista:

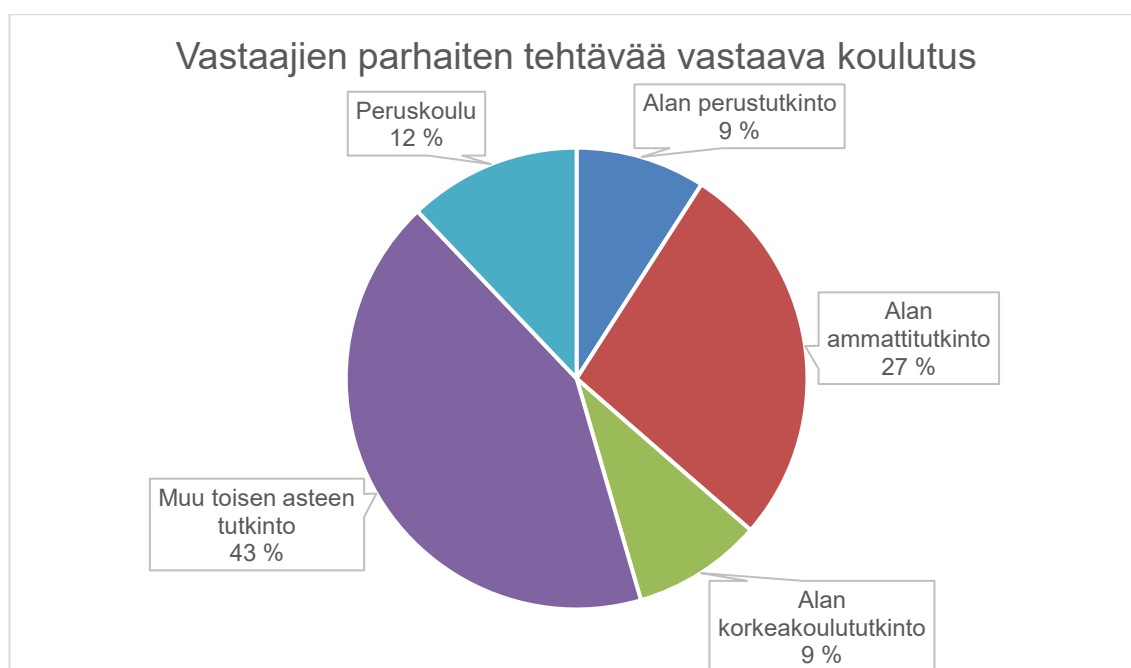

Kuvio 4. Esitysteknikot jaettuna kolmeen eri vastuukategoriaan. (Tutkimuskysely kulttuurisalien esitysteknikoille, vastauksia 33 kpl)

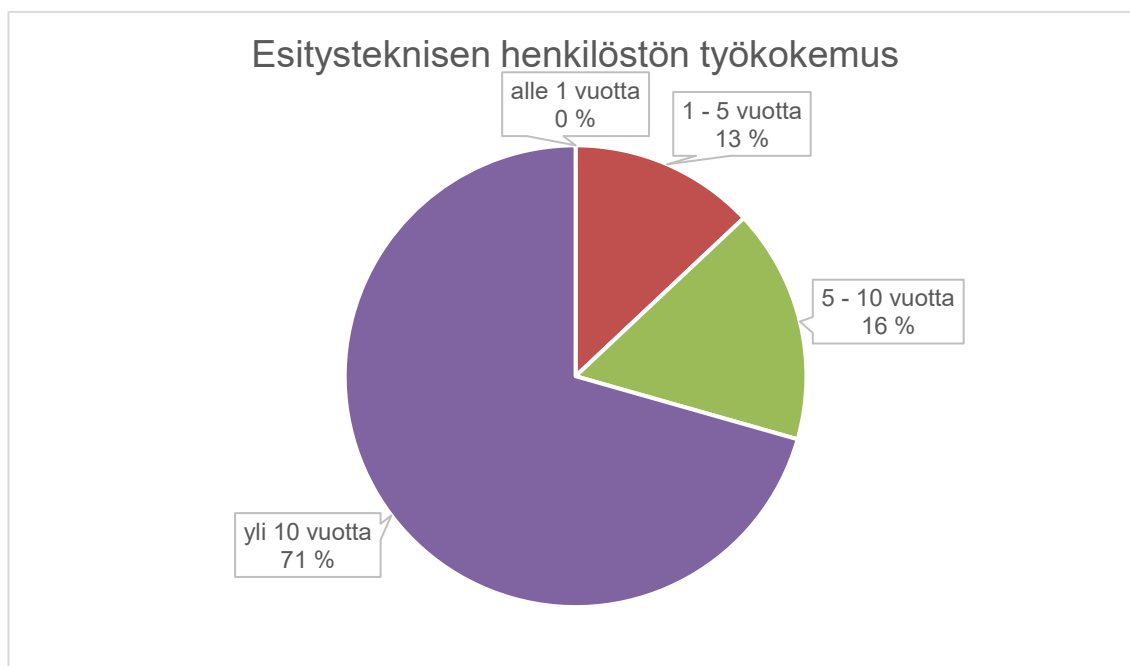
Tutkimusaineisto osoittaa, että henkilöstön määrän, vastuiden ja osaamisen merkityksen perusteella kulttuurisaleissa työskentely tulee nähdä vastuullisena asiantuntijatehtävänä, jossa yksittäinen työntekijä kantaa organisaatiossa vastuun oman sektorinsa palvelukokonaisuudesta.

6.3 Kulttuurisalien esitysteknikoiden koulutustausta ja työkokemus

Koulutus ja työkokemus antavat pohjan työssä vaadittavalle osaamiselle. Tutkimusaineiston perusteella esitysteknikoiden osaaminen on hankittu työkokemuksen kautta, ja kulttuurisaleissa työskentelee erittäin kokeneita ammattilaisia. Sen sijaan yli puolelta vastaajista puuttuu koulutuksen kautta hankittu muodollinen pätevyys. Tämä saattaa osaltaan johtua siitä, että alan koulutus on Suomessa varsin nuorta.

Kuvio 5. Kulttuurisaleissa työskentelevän teknisen henkilöstön koulutustausta. Vastauksista on poimittu kunkin vastaajan tehtävää parhaiten vastaava koulutus. (Tutkimuskysely kulttuurisalien esitysteknikoille, vastauksia 33 kpl)

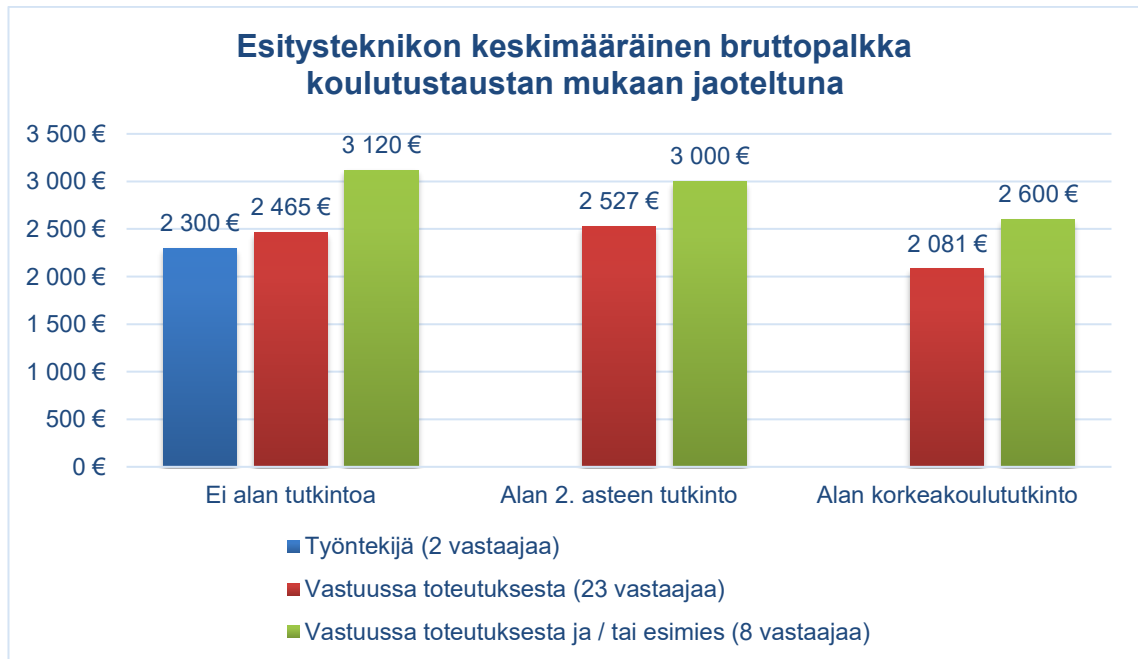

Kuvio 6. Kulttuurisaleissa työskentelevien esitysteknikoiden työkokemus. (Tutkimuskysely kulttuurisalien esitysteknikoille, vastauksia 33 kpl)

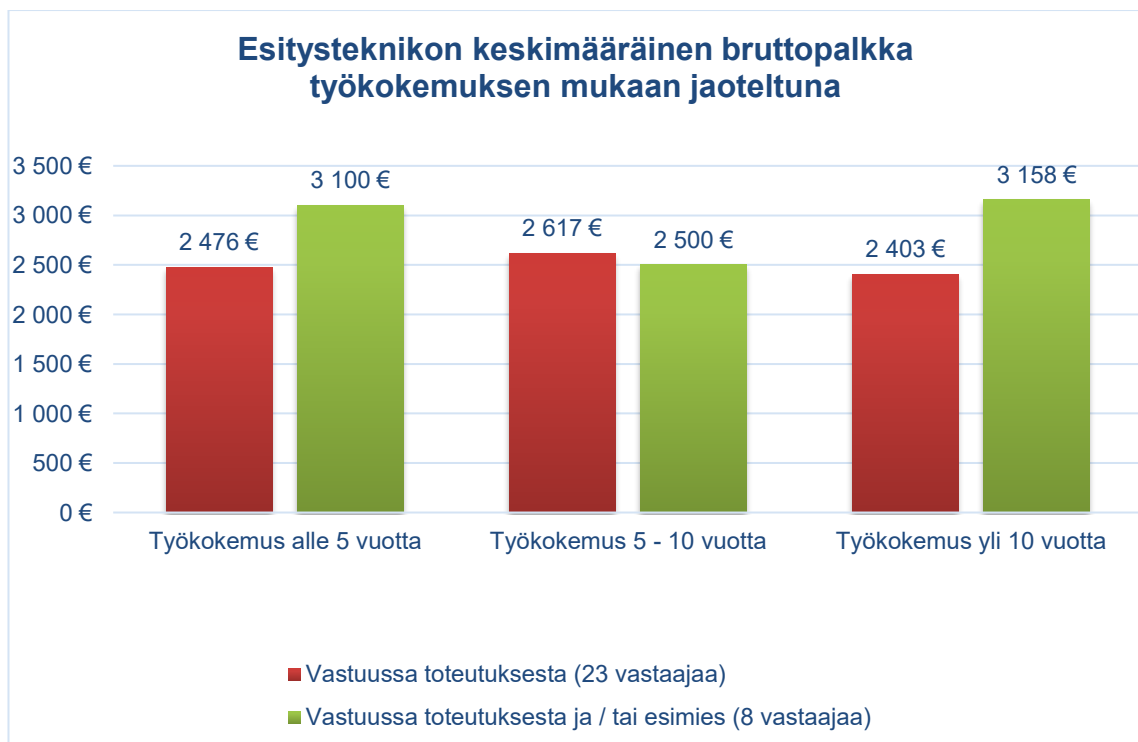
Henkilöstön osaamisen riittävyyttä tulee arvioida suhteessa palvelutarpeeseen. Esitysteknisen palvelukyvyyn näkökulmasta on tärkeää, että kulttuurisaliin rekrytoitava henkilöstö omaa tarvittavan ammattitaidon tehtävistä suoriutumiseen. Noin puolet (48 %) kulttuurisaleista edellyttää rekrytoinnin yhteydessä tekniseltä henkilöstöltä joko alan koulutusta tai vähintään 5 vuoden työkokemusta. Koulutus tai työkokemus eivät ole välttämättömiä, mikäli saliin rekrytoidaan henkilöstöä esimerkiksi oppisopimuksella, jolloin kokenut ja ammattitaitoinen henkilöstö perehdyttää ja kouluttaa uusia osaajia tehtäviinsä. Tällaisessa tapauksessa on tietenkin huomioitava, että osa olemassa olevan henkilöstön työpanoksesta kuluu uuden henkilön koulutukseen. Tarkasteltaessa vakituisten esitysteknikoiden määrää suomalaisissa kulttuurisaleissa, voidaan todeta, että tämä on mahdollista vain noin joka toisessa kulttuurisalissa.

6.4 Tehtäväkohtaiset palkat

Tutkimuskyselyssä kysyttiin esitysteknikoiden tehtäväkohtaisia kuukausipalkkoja, eli bruttopalkkaa ilman kokemus- tai vuorolisiä. Tutkimusaineistosta käy ilmi, että saman koulutustaustan ja työkokemuksen omaavien, yhtäläisessä asemassa työskentelevien esitysteknikoiden kuukausiansioiden ero voi olla useita kymmeniä prosentteja.

Kuvio 7. Kulttuurisalien esitysteknisen henkilökunnan keskimääräinen kuukausipalkka koulutuksen mukaisesti jaoteltuna. (Tutkimuskysely kulttuurisalien esitysteknikoille, vastauksia 33 kpl)

Kuvio 8. Kulttuurisalien esitysteknisen henkilökunnan keskimääräinen kuukausipalkka työkokemuksen mukaisesti jaoteltuna. Kaaviossa ei ole mukana ryhmä ”työntekijät”, jotta vastaajien anonymiteetti voidaan varmistaa (Tutkimuskysely kulttuurisalien esitysteknikoille, vastauksia 31 kpl)

Tutkimusaineistosta ei voida nähdä syitä näin merkittävälle palkkaeroille tai sille, etteivät hankittu työkokemus tai alan koulutus lähtökohtaisesti näytä vaikuttavan palkan tasoon. Myöskään talojen ja salien yksilöllisyydessä ei ole nähtävissä syytä näin merkittävälle palkkaeroille. Saleissa, joissa esitysteknistä henkilökuntaa on enemmän, tulee teknikon erikoistua johonkin esitystekniikan osa-alueeseen, kun taas yhden työntekijän salissa hänen tulisi hallita kaikki esitystekniikan osa-alueet. Tehtäväkuvat poikkeavat toisistaan, mutta tehtävien vaativuudessa ei tutkimusaineiston tai kokemuksen mukaan ole merkittävää eroa.

Kokemukseni kautta tiedän, että työkokemus ja koulutus tuovat osaamista, jota tarvitaan esitysteknisen palvelukyvyyn kehittämiseen. Palkkaerot ovat merkityksellisiä, mikäli keskiarvoja huomattavasti pienempi palkka johtuu siitä, ettei talon organisaatiossa ymmärretä tehtävän vaativuutta tai sitä suorittavan henkilön osaamisen ja hiljaisen tiedon merkitystä esitystekniselle palvelukyvyille.

7 Esitysteknisen palvelukyvyyn muodostuminen

Riippumatta ajasta tai paikasta määritelmäni mukainen esitystekninen palvelukyky on olemassa tilaisuuden audiovisuaalisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Audiovisuaaliset tavoitteet saavutetaan, kun yleisö näkee ja kuulee tilaisuuden sisällön siten kuin se on tarkoitettu nähtäväksi ja kuultavaksi. Jokaisella tilaisuudella on olemassa audiovisuaalinen tavoite, sillä ilman tavoitetta jäädään lähtötilanteeseen, jossa kukaan ei näe eikä kuule mitään.

Esitysteknisen palvelukyvyyn osatekijöitä ovat olemassa oleva esitystekniikka ja sen ylläpito, esitystekniikan kehittäminen sekä esitysteknisen henkilöstön osaaminen ja henkilöstön osaamisen kehittäminen.

Tässä luvussa tarkastelen kulttuurisalin esitysteknisen palvelukyvyyn muodostumista. Kulttuurisalin omistavan organisaation tulee ylläpitää esitysteknistä palvelukykyä, jotta se kykenee vastaanottamaan tilaisuudet, joita siellä halutaan järjestettävän.

7.1 Olemassa oleva esitystekniikka ja sen ylläpito

Esitystekniikka käsittää tässä tutkimuksessa näyttämömekaniikan, esitys- ja salivalaistus- sekä äänentoistojärjestelmän, videotekniikan sekä ohjaussignaalien siirtoon rakennetut esitystekniset verkot.

Kulttuurisalissa tulee olla laadultaan ja määrältään tarkoituksenmukainen esitystekniikka, jotta tilaisuuden audiovisuaaliset tavoitteet voidaan saavuttaa. Kaluston käyttökunto pyritään varmistamaan huoltamalla kalustoa ohjeiden, määräysten ja suositusten mukaisesti. Väärin ylläpidetty kalusto on riski sekä esitystekniselle palvelukyvyille että turvallisuudelle. Esitysteknisen laitteiston huoltojen laiminlyönti saattaa lievimmässä tapauksessa johtaa esityksen keskeytymiseen tai peruuntumiseen, pahimmassa tapauksessa menetetään ihmishenkiä.

Esitysteknisen palvelukyvyn näkökulmasta on tärkeää, että esitystekniset järjestelmät on asianmukaisesti dokumentoitu. Ajantasainen ja selkeä dokumentointi auttaa talon omaa esitysteknistä henkilöstöä ja vierailevia teknikoita tilaisuuksien suunnitteluvaiheessa sekä uutta henkilöstöä perehdytettäessä. Vanhentuneet, puutteelliset tai epäselvät dokumentit hidastavat ongelmanratkaisua ja esitysteknisen palvelukyvyn kehittämistä, kun taas selkeät ja ajantasaiset dokumentit edistävät sitä. Kokemukseni mukaan dokumenttien laatiminen itsessään tarjoaa henkilöstölle mahdollisuuden tarkastella eri ratkaisujen ajan- ja tarkoituksenmukaisuutta. Dokumentoinnin kautta ns. hiljaista tietoa siirtyy yksittäisiltä työntekijöiltä organisaation omistukseen.

Mitä käytännössä tarkoittaa laadultaan ja määrältään tarkoituksenmukainen esitystekniikka? Tätä tutkimusta varten tehdyistä kyselyistä kahdessa selvitettiin, mitä kalustoa salista tulisi löytyä hyvän esitysteknisen palvelukyvyn saavuttamiseksi. Vastaajina olivat salien esitystekniikasta vastaavat henkilöt ja saleissa konserttikiertueiden teknisestä toteutuksesta vastaavat kiertueteknikot. Alla olevissa tutkimusaineistoista poimituissa vastauksissa kysymykseen ”Mitä kalustoa mielestäsi hyvästä salista löytyy?” tiivistyy yleinen näkemys, että ei ole olemassa yleispätevää laiteluettelo, jonka mukaisesti sali voitaisiin todeta tekniseltä varustelultaan hyväksi tai huonoksi.

Hyvä kalusto on ajan tasalla ja mitoitettu oikein saliin ja asiakkaan tarpeita ajatellen

Salin käyttötärpeen mukaisesti soveltuva ja monipuolinen kalusto.

Laadukas minimikalusto sekä kontakti kattavaan, ammattitasoiseen laitetoimittajaan.

Laadukas kalusto mahdollistaa monipuolisemman käytön ja täten korkeamman käyttöasteen.

Kaikki sellainen mikä on usein käytössä

Ei välttämättä uusinta tekniikkaa mutta ehjää ja riittävästi.

Kulttuurisalien monipuolinen ohjelmisto johtaa käytännössä siihen, että niiden odotetaan tarjoavan kaikkiin kyseisessä salissa järjestettäviin tilaisuuksiin tarkoituksenmukaista ja riittävän laadukasta esitysteknistä kalustoa. Oletuksena on, että saliin voidaan mahdollisimman vaivattomasti asentaa väliaikaisesti tuotua tai vuokrattua esitystekniikkaa, siltä osin kuin tilaisuuksien audiovisuaalisten tavoitteiden saavuttaminen sitä vaatii. Yleensä kulttuurisalin on tarkoituksenmukaista omistaa usein tarvittavaa esitysteknistä kalustoa. Siltä osin kuin omistuksen ja ylläpidon piirissä oleva kalusto on käytössä kaikissa tilaisuuksissa, tulisi sen olla niin laadukasta, etteivät vierailevat tuotannot koe tarvetta tuoda saliin omaa laitteistoaan vastaavaa käyttötarkoitusta varten.

Luvuissa 7.1.1–7.1.5 tarkastellaan, mitä vaatimuksia kulttuurisalin esitystekniikalle tutkimusaineiston perusteella tulisi asettaa hyvän esitysteknisen palvelukyvyn saavuttamiseksi. Lukuihin on poimittu vastauksia niin esitysteknisestä palvelukyvystä vastaavilta henkilöiltä kuin konserttikiertueiden esitysteknisestä toteutuksesta vastaavilta kiertuetehtäviköiltä.

7.1.1 Näyttämömekaniikka ja verhostot

Näyttämömekaniikka käsittää tässä tutkimuksessa sekä kiinteät että siirrettävät näyttämönostimet, sähköisesti tai manuaalisesti liikuteltavat kiinteät verhostot sekä liikuteltavat akustiset elementit.

Tutkimusaineiston vastauksissa näyttämömekaniikalle on asetettu muun muassa seuraavanlaisia vaatimuksia:

Monipuolinen näyttämömekaniikka ja verhosto, muunneltava akustiikka,

Kiinteiden nostimien lisäksi erillisiä ripustuspisteitä.

Näyttämön kattavat mustat kankaat tilan muokkaamiseen.

Mahdollisuus verhoilla lava mustaksi Molton -kankailla ja musta lattia / tanssimatot.

Ripustuspisteitä lavan päällä ainakin kolmessa linjassa.

Helpot ripustukset, musta lattia ja musta tausta.

Tilan akustiikkaa tulee voida muuntaa kyseiselle tapahtumatyypille sopivaksi joko liikuteltavien akustisten elementtien tai keinoakustiikan avulla. Koko näyttämöalueen tulee olla verhoiltavissa mustaksi. Ilman verhostoja, akustisia elementtejä tai muuntuvia lavaratkaisuja tilaa ei kyetä muokkaamaan eri tapahtumatyypeille sopivaksi.

Näyttämömekaniikan perusvaatimus on, että kyseisessä tilassa toteutettavat tapahtumat voidaan teknisesti toteuttaa mahdollisimman vähin kompromissein. Kaikki esityksen toteutukseen tarvittava tekniikka on kyettävä ripustamaan turvallisesti oikeaan paikkaan tilassa. Väärin mitoitettu näyttämömekaniikka saattaa pysäyttää esitysteknisen palvelukyvyn kehittämisen, tai estää audiovisuaalisen tavoitteen saavuttamisen, mikäli tarvittava lisäkalustoa ei kyetä asentamaan tilaan edes väliaikaisesti.

7.1.2 Esitystekniset verkot

Esitysteknisellä verkolla tarkoitetaan analogisia ja digitaalisia kaapelointeja, jotka on asennettu tilaan joko kiinteästi tai väliaikaisesti signaalin kuljettamiseksi esitysteknisten laitteiden välillä. Esitystekniikan eri osa-alueilla voi olla omat verkkonsa, esim. analoginen DMX-kaapelointi, tai vaihtoehtoisesti CAT-kaapeloinnilla toteutettu verkko, jossa erilaiset esitystekniset signaalit kulkeutuvat samaa kaapelia pitkin omissa virtuaaliverkoissaan.

Jokaisessa kulttuurisalissa on olemassa esitystekninen verkko tai erillisiä verkkoja. Esitysteknisen palvelukyvyn kannalta olennaista on se, miten hyvin verkkoa suunniteltaessa ja rakennettaessa on otettu huomioon väliaikaiset ja pysyvät kalustolisäykset. Vieraillevien tuotantojen kannalta verkoilta toivotaan ulkopuolisen kaluston kytkeytymismahdollisuutta, jotta heidän ei tarvitse rakentaa omaa väliaikaista verkkoaan:

Vierailevalle tuotannolle mahdollisuus kytkeytyä talon äänijärjestelmään analogisesti sekä digitaalisesti. DMX/CAT linjat lavalta FOHiin.

Talon kattava esitysverkko, johon pääsee käsiksi mahdollisimman vapaasti eri paikoista ja jota kautta pystyy integroimaan eri laitteet ja mahdollisesti ajaa kaikkea yhdestä paikasta.

Esitystekniset verkot nousivat esiin myös kulttuurisalien esitystekniikasta vastaavien henkilöiden vastauksissa kysyttäessä mikä tekee salista hyvän esitysteknisen palvelukyvyn näkökulmasta:

Selkeät ja ajantasaiset verkkopalvelut.

Mahdollisuus yhdistää vierailijoiden ja talon kalusto.

Oikein suunniteltu, mitoitettu ja ylläpidetty esitystekninen verkko on merkittävä osatekijä kulttuurisalien esitysteknisessä palvelukyvyssä. Pelkkä verkkojen olemassaolo ei riitä, sillä ajantasaiset verkkopalvelut voivat toteutua vain, mikäli kulttuurisalin esitysteknisellä henkilöstöllä on riittävä esitysteknisiin verkkoihin liittyvä osaaminen.

7.1.3 Äänentoistojärjestelmä

Äänentoistojärjestelmän tarkoituksena on välittää ääntä tilassa. Järjestelmällä voidaan toistaa joko reaaliaikaisesti tuotettua ääntä, esimerkiksi tilannetiedotus tai konserttiesitys, tai tallennettua ääntä, kuten tallennettua musiikkia tai tallennettuja tiedotteita. Äänentoistojärjestelmää kutsutaan yleisesti nimellä PA-järjestelmä, lyhenne sanoista public adress (Wikipedia 2020.)

Äänentoistojärjestelmä käsittää tässä tutkimuksessa kulttuurisalin kaiuttimet, vahvistimet ja miksauspöydät sekä edellä mainittujen laitteiden välillä kulkevien signaalien siirron. Tutkimukseen osallistuneista kulttuurisaleista yhdessäkään ei tutkimusajankohtana ollut keinoakustiikkaa, joten sitä ei tässä tutkimuksessa käsitellä osana äänentoistojärjestelmää.

Hyvää äänentoistojärjestelmää on kuvattu muun muassa seuraavasti:

Salin kokoon ja muotoihin suhteutettuna oikean kokoinen ja hyvin suunniteltu sekä viritetty äänentoisto.

Hyvä kattava kaiutinsetti.

Laadukas äänentoisto on tärkein kalustokokonaisuus.

Äänentoiston kattavuudella tarkoitetaan äänimateriaalin toistumista mahdollisimman tasalaatuisesti jokaiselle katsojalle istumapaikasta riippumatta. Tämän toteutuminen edellyttää sitä, että valittu äänentoisto on kyseiseen tilaan sopiva. Yhdessä salissa hyväksi todettu järjestelmä saattaa osoittautua toiseen tilaan soveltumattomaksi.

Vierailevien tuotantojen on käytännössä mahdotonta kiertää mukanaan jokaiseen saliin erinomaisesti sopiva äänentoisto, mikä korostaa äänentoistolaitteiston laadun merkitystä kulttuurisalin esitysteknisen palvelukyvyn näkökulmasta. Miksauspöydän laadulla ja ominaisuuksilla ei vieraileville teknikoille ole merkitystä, he tuovat yleensä kyseisen laitteen mukanaan. Tärkeää on, että salin omalla henkilökunnalla on käytössään miksauspöytä, jonka avulla he voivat osaltaan saavuttaa tilaisuuksien audiovisuaaliset tavoitteet.

Tutkimusaineiston perusteella voidaan todeta, että äänentoistojärjestelmää tarvitaan vähintään 84 % kulttuurisaleissa järjestettävissä tilaisuuksissa. Yli puolessa tilaisuuksista äänentoistolaitteiston laadulla on erityistä merkitystä yleisön elämyksen ja siten myös salin esitysteknisen palvelukyvyn kannalta.

7.1.4 Esitys- ja yleisvalaistusjärjestelmä

Esitys- ja yleisvalaistusjärjestelmä käsittää tässä tutkimuksessa kaikki kulttuurisalin valaisimet, himmentimet, valo-ohjaimet sekä edellä mainittujen laitteiden välillä kulkevien signaalien siirron. Tilassa voi olla rinnakkaiset järjestelmät esitysvalaistukselle ja salin yleisvalaistukselle. Tutkimusaineiston mukaan yleisvalaistuksen tulisi kuitenkin olla kytkettävissä osaksi esitysvalaistusta, sillä tilaisuuksissa useamman päällekkäisen järjestelmän käyttö ei ole tarkoituksenmukaista.

Toisin kuin äänentoistojärjestelmän kohdalla, esitysvalaistuksen kohdalla se, mikä riittää vieraileville tuotannoille, ei yleensä riitä paikallisille tuotannoille. Vierailevat tuotannot odottavat esitysteknisestä toteutuksesta vastaavien kiertueteknikoiden mukaan:

Riittävästi laadukkaita etuvaloja.

Hyvät etuvalot ja niille helppo pääsy.

Nykyaikainen valaistusjärjestelmä, johon vierailevan tuotannon on helppo kytkeä

Vierailijoille tärkeää on saada käyttöönsä laadukkaita etuvaloja, sillä monissa tapauksissa he tuovat muilta osin mukanaan oman kiertävän kalustonsa. Työskentelyn kannalta on olennaista, miten helposti vierailevan tuotannon on mahdollista yhdistää laitteen talon järjestelmään tai toisin päin. Vierailevien tuotantojen kannalta salin valo-ohjauspöydän laadulla ja ominaisuuksilla ei yleensä ole merkitystä sillä kuten miksauspöydänkin, he tuovat laitteen mukanaan. Salin omalla henkilökunnalla tulee olla käytössään valo-ohjauspöytä, jonka avulla he voivat osaltaan saavuttaa tilaisuuksien audiovisuaaliset tavoitteet.

Mitä hyvästä salista löytyy salien teknisestä palvelukyvyistä vastaavien henkilöiden vastausten perusteella:

Kattava liikkuvan valon kattosetti, jolla saa nopeasti tehtyä yllättäviäkin pyyntöjä.

Kalusto palvelee monipuolisesti eri tapahtumien luonteen huomioon ottaen (esim. valonheittimien äänettömyys)

Vastauksissa usein toistuva sana on nopeus. Etenkin paikallisissa tuotannoissa harjoitusaikataulut ovat usein lyhyitä. Aikataulu poikkeaa radikaalisti esimerkiksi teatteriesitysten valaistuksen toteutuksesta. Teatterissa valaistus ensin suunnitellaan, valokattaus rakennetaan ja harjoitusjakson aikana ohjelmoidaan. Kulttuurisalissa nämä kaikki kolme vaihetta tehdään samanaikaisesti ja aikaa on käytettävissä yleensä tunteja tai korkeintaan päiviä viikkojen sijaan. Edellä olevassa vastauksessa nousee esiin myös vaatimus valaistusjärjestelmän osatekijöiden, kuten valonheitinten äänettömyydestä. Vähintään akustisen musiikin konserteissa ja teatteriesityksissä on tärkeää, etteivät ylimääräiset, esimerkiksi laitteiden tuulettimista kantautuvat äänet häiritse katsojaa tai esiintyjää.

Luvussa 7.1 toin esiin ajatuksen tarpeesta ylläpitää tarkoituksenmukaista esitysteknistä kalustoa ja kaikissa tilaisuuksissa käytössä olevan kaluston riittävästä laadusta. Valaistusjärjestelmän kohdalla tämä ajatus on erityisen paikkaansa pitävä, sillä vierailevien tuotantojen ja ainoastaan salin omaan esitystekniseen palvelukykyyn turvautuvien tuotantojen vaatimukset esitystekniselle kalustolle poikkeavat toisistaan. Tämä johtaa kokemukseni mukaan siihen, että esitysteknisen palvelukyvyn näkökulmasta on valaistusjärjestelmän suhteen järkevää tehdä tiedostettuja valintoja laadun ja määrän välillä.

7.1.5 Videotekniikka

Videotekniikalla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa kuvaprojektorin ja valkokangasta tai esimerkiksi LED-paneeleista rakennettua kuvapintaa, jolta yleisö näkee esitysmateriaalin.

Videosisällöt ja sitä myötä tekninen toteutus ovat tapahtumakohtaisia, eikä kulttuurisaleilta odoteta, että niissä kyetään salin puolesta tekemään projisoitavaa materiaalia. Oletuksena on, että materiaali kyetään tilassa esittämään:

Projisointi järjestetty niin, ettei osu esiintyjiin.

Edellä esitetyn toiveen toteutuminen riippuu näyttämömekaniikasta ja esitysteknisistä verkoista, ei tilan videotekniikasta. Kysymys on siitä, onko kuvapinta ja -lähde voitua asennaa haluttuun paikkaan. Videotekniikan käyttö tapahtumissa on lisääntynyt viime vuosina, joten kyseinen osa-alue tulisi huomioida myös esitysteknisiä verkkoja ja näyttämömekaniikkaa kehitettäessä.

Tutkimusaineiston perusteella videotekniikan merkitys kulttuurisalin esitysteknisen palvelukyvyn näkökulmasta on vähäinen, sillä siihen ei asiantuntijoiden vastauksissa kiinnitetä juurikaan huomiota. Tämä johtunee siitä, että kyselyihin vastanneet henkilöt ovat pääosin esitysvalaistukseen ja äänentoistojärjestelmiin orientoituneita. Videotekniikka on seminaareissa äänentoiston ohella tärkein esitystekniikan osa-alue ja seminaarien tarvitseman videotekniikan olemassaoloa kulttuurisalissa pidetäänkin kokemuksen mukaan itsestäänselvyytenä.

7.2 Esitystekniikan kehittäminen

Esitystekniikan kehittämisen tärkeys nousee selvästi esiin konserttikiertueiden teknisestä toteutuksesta ja kulttuurisalien esitysteknisestä palvelukyvystä vastaavien henkilöiden arvioidessa sitä, mistä hyvä esitystekninen palvelukyky muodostuu. Seuraavissa vastauksissa tiivistyy näkemys, että kehittämisen tulisi olla asiakaslähtöistä, suunnitelmallista ja jatkuvaa.

Kaluston järjestelmällinen uusiminen ja ajanmukainen kehittäminen on tärkeää. Nykyaikaisen ja laadukkaan kaluston työvoimatehokkuus maksaa nopeasti itsensä takaisin henkilöstökuluissa.

Hyvä kalusto on ajan tasalla ja mitoitettu oikein saliin ja asiakkaan tarpeita ajatellen.

Hyväksi havaitut laitteet ja niiden vuosittainen kunnossapito ja päivitys.

Näkinsin, että vierailijoiden settien ja erityisesti screenien koko kasvaa, jolloin tarvitaan luonnollisesti parempia ripustusmahdollisuuksia ja enemmän datasyöttöjä.

Suunnitelmallisuus ja jatkuvuus on kokemukseni mukaan esitystekniikan kehittämisessä tärkeää myös siksi, että esitystekniikan eri osa-alueiden kehittäminen tapahtuu toisistaan poikkeavilla ajanjaksoilla. Valaistusjärjestelmän osalta esitysteknistä palvelukykyä voidaan monesti parantaa verrattain pienillä investoinneilla, eikä kyseisillä hankinnoilla ole välttämättä mitään vaikutusta esitystekniikan muille osa-alueille. Sen sijaan näyttämömekaniikan nostimien kohdalla puhutaan usein merkittävistä ja pitkäaikaisista investoinneista, jotka vaikuttavat myös muiden esitystekniikan osa-alueiden jatkokehittämiseen, sillä alimitoitettujen näyttämönostimet eivät salli riittävän kalustokuorman ripustamista, vaikka myöhemmin tämän kaluston hankkimiseen osoitettaisiin määrärahoja.

Kulttuurisalin esitystekniikan kehittämisessä ei ole kyse siitä, että käyttökänsä päähän tulleiden laitteiden tilalle hankitaan uusia vastaavia laitteita. Kyse on asiakaslähtöisestä, suunnitelmallisesta ja jatkuvasta kehitystyöstä, johon salin omistajan ja operatiivisen johdon tulee olla sitoutunut. Salin esitystekniseltä henkilöstöltä tulee löytyä osaamista kirjoittaa ja perustella hankintoja, joiden avulla salin esitystekninen palvelukyky kehittyy ja vastaa tulevien vuosien tarpeisiin. Myös esitysteknisen kaluston hankintaprosessin ja kehittämissuunnitelman olisi hyvä olla dokumentoituna tavalla, joka mahdollistaa kaikille hankintoihin osallistuville tahoille mahdollisuuden ymmärtää hankintaesitysten perustelut ja vaikuttavuuden. Esimerkin esitysteknisen kaluston dokumentoidusta hankintaprosessista liitteenä 6.

7.3 Esitysteknisen henkilöstön osaaminen

Henkilökunnan osaamisen ja läsnäolon käytännön merkitys esitystekniselle palvelukyvylle tulee esiin seuraavissa, tutkimusaineistoista poimituista vastauksista kysymykseen: ”Mikä tekee salista hyvän esitysteknisen palvelukyvyn näkökulmasta”:

Valmius. Saliin tultaessa syntyy olo, että sali toimii ja vierailija voi keskittyä suoraan omaan tekemiseen. Tästä syntyy varmuus molempien osapuolten tekemiseen.

Nopea muuntautumiskyky ja ammattitaitoinen henkilökunta.

Tekniset tilat, varustelu, henkilökunnan ammattitaito.

Se että henkilökunta on läsnä, on siistit tilat, asialliset nykyaikaiset laitteet.

Oman salin hyvin tuntevat teknikot.

Hyvän esitysteknisen palvelukyvyn edellytys on, että salissa työskentelee motivoitunut ja ammattitaitoinen henkilökunta, joka kykenee turvallisesti työskennellen vastaamaan tilaisuuden audiovisuaalisiin tarpeisiin.

Käänteisesti sama asia nähdään mm. seuraavissa vastauksissa kysymykseen mikä tekee salista huonon esitysteknisen palvelukyvyn näkökulmasta:

Katoileva talonväki, Ei ole paljon vaadittu et yksi olisi paikalla tai ainakin ihan nurkilla, kun rakennetaan.

Henkilökunnan ammattitaidon puute, Vanhat huoltamattomat laitteet, vaikea roudaus saliin.

Huono asiakaspalvelu ennen kaikkea.

Ammattitaidoton henkilökunta ja liian kapeakatseinen toimintaympäristö.

Epäselvyys järjestelmissä, rikkiäinen kalusto, "emmää tiiä en mä näihin oo koskaan koskenu..." -vastaukset henkilökunnalta.

Edellä esitetyt vastukset osoittavat, ettei hyvää esitysteknistä palvelukykyä voi saavuttaa ilman osaavia asiakaspalvelijoita. Puutteellinen osaaminen sisältää myös riskejä, sillä ammattitaidoton toiminta voi lievissä tapauksissa johtaa esityksen peruuntumiseen tai keskeytymiseen, pahimmassa tapauksessa ihmishenkien menetykseen.

Mitä osaamista kulttuurisalin esitysteknikoilta odotetaan konserttikiertueiden teknisestä toteutuksesta ja kulttuurisalien esitysteknisestä palvelukyvystä vastaavien henkilöiden näkemyksen mukaan?

Tietenkin omien järjestelmien tuntemisen läpikotaisin.

Ammatillista osaamista, palvelualltiutta, hyvää meininkiä ja ongelmien ratkaisukykyä.

Tuntee tekniset järjestelmät ja signaalitiet siten, että pystyy ratkomaan mahdollisia ongelmatilanteita. Salin teknisen henkilökunnan tulee myös tietää vastuunjako organisaatiossa, jotta henkilökunta on aina tietoinen mistä kysyä apua. Henkilöstön

tulisi olla kykenevä toteuttamaan perustason konserttitapahtumaan saliäänimiksaus tai konserttivalaistus.

Asiakaspalvelu -Työ- ja tapahtumaturvallisuuteen liittyvä osaaminen

Tutkimusaineistosta nousee selkeästi esiin odotus sekä kyseiseen kulttuurisaliin liittyvä että yleinen esitystekniikan eri osa-alueiden osaaminen ja asiantuntijuus. Lisäksi henkilöstöltä odotetaan työ- ja tapahtumaturvallisuuden tuntemusta ja hyviä asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustaitoja.

Esitys- ja teatteritekniikan ammattitutkinnon suorittanut osaa työskennellä esittävien alojen tuotantoprosessissa osana tuotantoryhmää sekä erikoistumisesta riippuen voi toimia teatteri- tai tapahtumatekniikan tuotantoprosessissa valo-, ääni-, video- ja näyttämötekniikan tehtävissä. (Esitys- ja teatteritekniikan ammattitutkinnon perusteet, OPH-2756-2017.)

Tarkasteltaessa edellä mainitun tutkinnon teatteri- ja tapahtumatekniikan osaamisalan ammattitaitovaatimuksia, voidaan havaita, että ne ovat pääosin yhteneväisiä tutkimusaineistosta nousevien osaamisodotusten kanssa. Tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksissa opiskelijan odotetaan osaavan mm. seuraavia asioita:

Käyttää laitteiston sähköjakeluun ja ohjausverkkoon tarvittavia laitteita, kuten sähkökeskuksia, himmentimiä ja signaalien jakolaitteita.

Ymmärtää esitystoiminnan erityispiirteet ja toimii sujuvasti vuorovaikutuksessa esiintyjien, asiakkaiden, taiteellisen työryhmän ja tuotannon eri ammattiryhmien kanssa.

Ratkaisee käyttämäänsä järjestelmään liittyviä ongelmia ja vikatilanteita.

toimii työ-, sähkö- ja paloturvallisuutta ja yleisön turvallisuutta edistäen

Esitys- ja teatteritekniikan ammattitutkinnon perusteissa asetettuja hyväksytyyn suorituksen kriteereitä voidaan siis käyttää kriteereinä myös kulttuurisalin esitysteknisen henkilöstön osaamiselle. Näin tehtäessä on tiedostettava, että kulttuurisalien yksilöllisyydestä johtuen myös osaamisvaatimukset ovat joiltain osin sali- ja tehtäväkohtaisia. Esitysteknisen palvelukyvyyn näkökulmasta ei ole olennaista onko esitysteknisen henkilöstön osaaminen hankittu kokemuksen vai opiskelun kautta, olennaista on tarvittavan osaamisen olemassaolo ja sen laatu.

7.4 Esitysteknisen henkilöstön osaamisen kehittäminen

Esitystekniselle henkilöstölle suoritetussa kyselyssä vastauksissa kysymykseen ”Miten kulttuurisalin teknikon työ tulee mielestäsi tulevaisuudessa muuttumaan?”, osaamisen kehittämisen tärkeydestä kerrottiin mm. seuraavasti:

Esitystekniikan tapahtumissa määrä on noussut tasaisesti ja sen digitalisoituminen on tuonut uusia osaamisalueita. Kuva- ja videotekniset tarpeet ovat viime vuosina kasvaneet ja kasvavat jatkuvasti. Tietokoneet ja ohjelmistot ovat jatkuvasti kasvavassa määrin esitystekniikan keskiössä. Digitaalisten signaalien ja verkkojen toiminnan syvempi ymmärtäminen on yhä oleellisempaa.

Esitystekniikan kenttä elää ja muokkaantuu ja vaatii tästä syystä joustavuutta sekä osaamista isommalta alueelta.

Laitteet ja ohjelmistot monipuolistuu, joka vaatii jatkuvaa perehtymistä. Esitysten vaatimustaso kasvaa.

Tutkimusaineisto kertoo selkeästi, että tapahtumissa käytettävän esitystekniikan määrä, laatu ja monipuolisuus ovat yhdessä digitalisaation kanssa lisänneet tarvetta jatkuvalla uuden oppimiselle.

Osaamista voi kehittää esimerkiksi osallistumalla esitysteknisten laitteiden maahan-tuojien ja valmistajien järjestämille kursseille tai oppilaitosten järjestämään koulutukseen. Erilaiset alan tapahtumat kuten seminaarit ja messut ja alan tapahtumat tarjoavat koke-muksen mukaan erittäin tehokkaan tavan alan kehityksen seuraamiseen ja verkostoitu-miseen. Tutkimusaineiston mukaan on yleistä, että kulttuurisalissa työskentelevä esitys-tekniikan ammattilainen seuraa alan kehittymistä ja opiskelee uusia asioita itsenäisesti myös itsenäisesti.

Osaamisen kehittäminen on välttämätöntä, jotta kulttuurisalin esitystekninen palvelukyky voi pysyä tarkoituksenmukaisena muuttuvassa toimintaympäristössä. Kuten luvussa 7.2. toin ilmi, esitystekninen henkilöstö kartoittaa ja perustelee esitystekniikan hankintoja, jo-ten hankintaesitysten sisältö on riippuvainen esityksiä laativien henkilöiden asiantunte-muksesta ja osaamisesta. Tämän vuoksi esitysteknisen henkilöstön osaamisen kehittä-misen tulee olla suunnitelmallista, jotta se johtaa esitysteknisen palvelukyvyn toivotun-laiseen kehittymiseen. Esitysteknisen palvelukyvyn näkökulmasta osaamisen kehittämi-sen lähtökohtana ei saisi olla puutteellinen osaaminen, vaan ymmärrys nykyisen osaa-misen riittämättömyydestä tulevaisuudessa.

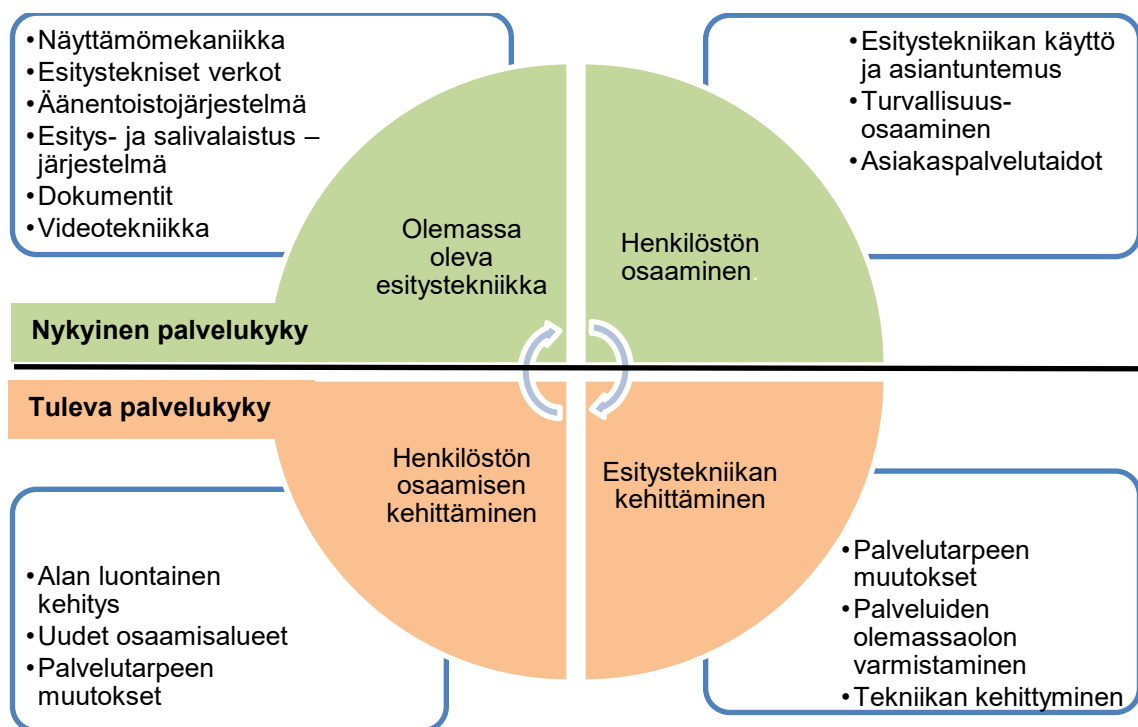
7.5 Yhteenveto, kulttuurisalin esitysteknisen palvelukyvyn muodostuminen

Hyvä esitystekninen palvelukyky muodostuu, kun sen osatekijät ovat tasapainossa keskenään. Tasapaino syntyy, kun asianmukaisesti ylläpidetty esitystekninen kalusto on laadultaan ja määrältään tarkoituksenmukaista, esitysteknisen henkilöstön määrä ja osaamisen laatu on suhteessa palvelutarpeeseen ja edellä mainittuja asioita kehitetään vastaamaan tuleviin tarpeisiin. Tämän tasapainon saavuttamiseen tarvitaan esitystekniikan kehittämiseen sitoutunut omistaja, esitysteknisestä palvelukyvystä vastuunsa tunteva operatiivinen johto ja jatkuvaan alan kehityksen seuraamiseen ja oman osaamisensa kehittämiseen kykenevä esitystekninen henkilöstö.

Esitysteknisen palvelukyvyn osatekijät ovat nimensä mukaisesti kokonaisuuden osia, joiden laadulla on muihin osatekijöihin joko heikentävä tai vahvistava vaikutus. Tutkimuskyselyihin annetuissa vastauksissa viitataan huomattavasti useammin henkilöstön osaamiseen kuin esitystekniikkaan. Vastauksista käy ilmi, että esitystekniikan määrä tai laatu ei voi korvata puutteita henkilöstön osaamisessa. Sen sijaan henkilöstön osaamisen myötä voidaan tilaisuuksien audiovisuaalisia tavoitteita ainakin osittain saavuttaa alimitoitellakin kalustolla. Tällaisessa tilanteessa henkilöstön osaaminen tarjoaa salin omistajalle edellytyksiä kehittää esitystekniikkaa asiakaslähtöisesti. Mikäli omistaja on kehittämiseen sitoutunut, johtaa osaaminen hankintoihin, joiden suunnittelu, kartoittaminen ja käyttöönotto lisää henkilöstön osaamista. Vastavuoroisesti henkilöstön mahdollinen kykenemättömyys hyödyntää täysimääräisesti olemassa olevaa esitystekniikkaa heikentää esitystekniikan osa-alueita. Jos tämän lisäksi henkilöstöltä puuttuu mahdollisuus tai kyky kehittää osaamistaan, muodostuu riski, ettei organisaatiolla ole asiantuntemusta salin esitystekniikan asiakaslähtöiseen kehittämiseen.

Esitysteknisen palvelukyvyn osatekijöille ei voida asettaa yleisiä mittareita, jolla palvelukyky voidaan todeta huonoksi tai hyväksi, sillä palvelukyvyn tulee vastata kunkin salin yksilölliseen tarpeeseen. Kuviot 9 ja 10 tarjoavat lähtökohdan esitysteknisen palvelukyvyn tarkastelemiselle.

Kuviossa 9 on esitetty esitysteknisen palvelukyvyn osatekijät. Nykyisen palvelukyvyn kohdalla on tuotu esiin osa-alueiden sisältöjä. Tulevan palvelukyvyn osalta toimintaympäristön muutokset, joiden mukaan osa-alueita tulisi kehittää. Jälkimmäisessä kuviossa 10 on esitelty kulttuurisalien esitystekniselle palvelukyvyille tutkimusaineiston pohjalta asetettuja kriteereitä.

Kuvio 9. Esitysteknisen palvelukyvyn osatekijät.

Kuvio 10. Kulttuurisalien hyvälle esitystekniselle palvelukyvylle tutkimusaineiston perusteella asetettuja kriteereitä

8 Kulttuurisalin esitystekniseen palvelukykyyn vaikuttavat arkkitehtoniset ratkaisut

Tässä luvussa tuon esiin arkkitehtonisia ratkaisuja, jotka tutkimusaineiston perusteella vaikuttavat esitystekniseen palvelukykyyn ja sen kehittämiseen niin merkittävästi, että ne aiheen rajauksesta huolimatta on syytä tiivistetysti tuoda esiin. Alla kuvatut asiat ratkaistaan pääosin tiloja suunniteltaessa ja rakennettaessa. Tehtyjen ratkaisujen myötä joko tietoisesti tai tiedostamatta tehdään valintoja, miten hyvin sali eri tapahtumatyyppisiä kykenee palvelemaan.

8.1 Salin rakenteet

Tilaisuuksien sisältö, audiovisuaaliset tavoitteet ja tekninen toteutus muuttuvat ja kehittyvät ajassa. Esitysteknisen kaluston määrä ja toteutusten ammattimaisuus lisääntyvät myös pienempien tuotantojen kohdalla. Esitysteknisen palvelukykyyn turvaamiseksi salin rakenteiden tulisi olla sellaisia, että ne mahdollistavat ripustuskuormien kasvattamisen sekä ripustuspisteiden lisäämisen tai uusimisen vastaamaan ajassa kehittyvää palvelutarvetta. Erityisen tärkeää on, että organisaatiolla on paikkaansa pitävät dokumentit rakenteiden kantokyvystä.

8.2 Kulkureitit, käytävät ja varastotilat

Kulkureitit ovat olennainen osa esitysteknistä palvelukykyä, olipa kyse sitten talon oman henkilökunnan kulkureiteistä tai vierailevien teknikoiden tarvitsemista kulkureiteistä. Kysyttäessä konserttikiertueiden esitysteknisestä toteutuksesta vastaavilta kiertueteknikoilta mikä tekee salista hyvän esitysteknisen palvelukykyyn näkökulmasta, yksi toistuva vastaus ”helppo roudaus”. Käytännössä kyse on siitä, että vierailevaa kalustoa kuljetettava auto saadaan tuotua lähelle lavaa, ja tavarat purettua lavalle ja tarkkaamoon mahdollisimman helposti ja turvallisesti.

Edelleen on tärkeää, että kaluston kuljetuslaatikoille on olemassa riittävät varastointitilat lähellä lavaa, jotta niitä ei tarvitse sijoittaa käytäville. Käytävät on usein mitoitettu hätäpoistumiselle, joten puutteelliset varastotilat voidaan nähdä myös turvallisuusriskinä. Turvallisuutta ja helppoutta voidaan edistää tekemällä kulkureiteistä mahdollisimman esteettömiä. Kapeat käytävät ja korkeat kynnykset saattavat vaarantaa laitteiston toimivuuden ja henkilökunnan terveyden painavia kuljetuslaatikoita siirreltäessä.

8.3 Seinä- ja lattiapintojen materiaali

Salien tulee muuntua esitysten mukana. Kiiltävät tai liian vaaleat pinnat heijastavat valoa, jolloin tilaisuuksiin suunniteltu valaistus ei pääse oikeuksiinsa ja kokonaisuus ei toteudu suunnitellusti. On hyvä muistaa, että yleisö seuraa esityksiä pääsääntöisesti pimeässä tai hämärässä salissa, jolloin pintojen akustiset ominaisuudet ja huomiota herättämättömyys ovat esitysteknisen palvelukyvyn näkökulmasta olennaisia. Tutkimusaineistossa tulee toistuvasti esiin esitystekniikan asiantuntijoiden näkemys siitä, että vähintään esitystilan näyttämöalue on kaikilta pinnoiltaan oltava saavissa mustaksi myös siten, ettei näyttämöverhon raottaminen aiheuta ylimääräisiä heijasteita.

8.4 Akustiikka

Kulttuurisalien esitysteknisestä palvelukyvystä vastaaville henkilöille suunnatussa kyselyssä kiinnitin huomiota yhteen vastaukseen, joka oli annettu kysymykseen ”Mikä tekee salista hyvän esitysteknisen palvelukyvyn näkökulmasta?”

Toimiva ja muunneltava akustiikka on ehkä tärkein kokonaisuus.

Akustiikka on tässä opinnäytetyössä rajattu esitysteknisen palvelukyvyn ulkopuolelle, mutta kuten vastaus osoittaa, asia ei ole aivan yksiselitteinen. Akustiikan muunneltavuus perustuu kokemukseni mukaan joko liikuteltaviin akustisiin elementteihin tai keinoakustiikkaan eli näyttämömekaniikan tai äänentoistojärjestelmän osiin.

Tulevaisuudessa kulttuurisalien akustiikka saattaa enenevässä määrin olla osa äänentoistojärjestelmää. Tämä näkemykseni perustuu Frankfurtin Pro Sound and Light 2019 ja Avita 2019 - messuilla järjestetyissä seminaareissa ja demotilaisuuksissa saamaani informaatioon sekä alan ammattilaisten kanssa parin viime vuoden aikana käymiini keskusteluihin. Esimerkkinä tulevasta kehityksestä toimii mielestäni Turun LOGOMO-salin keinoakustiikka, joka antaa mahdollisuuden muokata tilan akustiikkaa sähköisesti.

Tutkimusaineiston mukaan tärkeää on, että kulttuurisalin akustiikkaa ja sen muunneltavuutta suunniteltaessa priorisoitaisiin niitä tapahtumatyyppejä, joita salissa määrällisesti eniten esiintyy.

8.5 Tarkkaamon koko ja sijainti

Valo- ja äänitarkkaamon tulee olla riittävän kokoinen, jotta sinne talon oman kaluston voidaan sijoittaa vierailevien tuotantojen mukanaan tuomaa kalustoa. Talon oman kaluston purkaminen pois vierailevan kaluston tieltä ei ole tarkoituksenmukaista, eikä aina edes mahdollista.

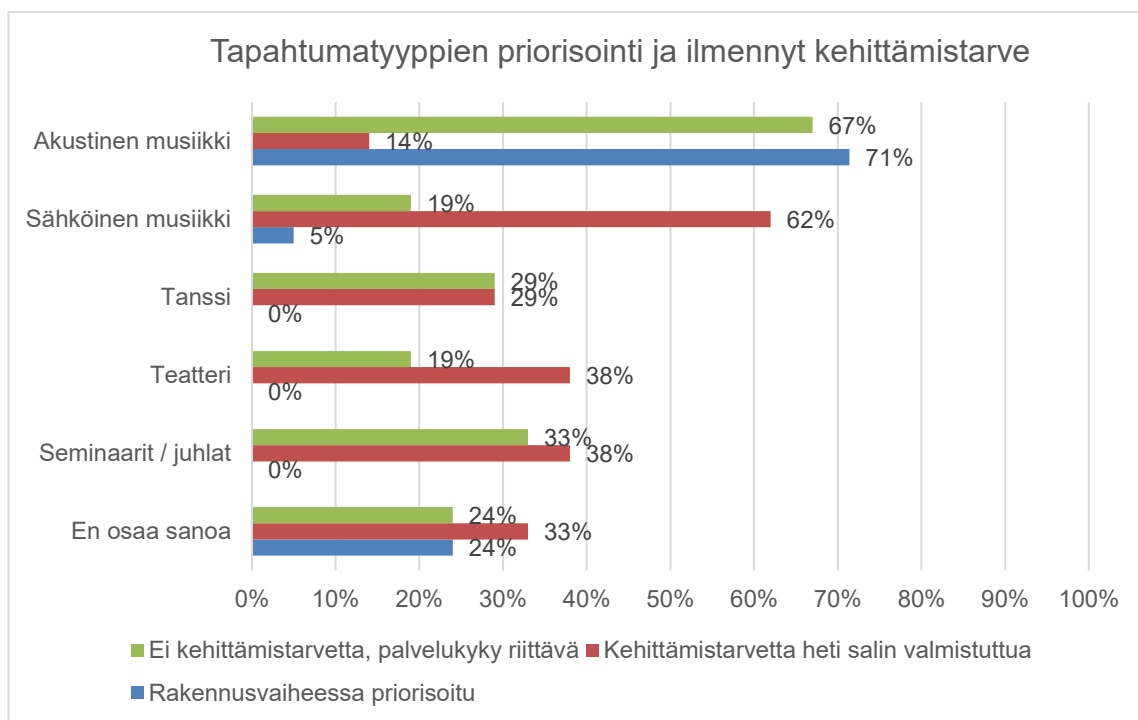
Monissa kulttuurisaleissa valo- ja äänitarkkaamo on viimeisten penkkirivien taakse tai niiden yläpuolelle rakennettu erillinen tila. Kulttuurisalin hyvän esitysteknisen palvelukykyyn näkökulmasta tarkkaamon sijainti samassa tilassa yleisön kanssa on kuitenkin välttämätöntä. Erilliseen tarkkaamohuoneeseen sijoitettu esitystekninen henkilöstö katsoo ja kuuntelee tilaisuutta eri tilassa kuin yleisö. Tämä tosiasia muutu, vaikka tarkkaamoon asennettaisiin saliin avautuva ikkuna.

9 Suomen kulttuurisalien esitystekninen palvelukyky vuonna 2020

9.1 Tapahtumatyyppien priorisointi rakennusvaiheessa ja kehitettäessä

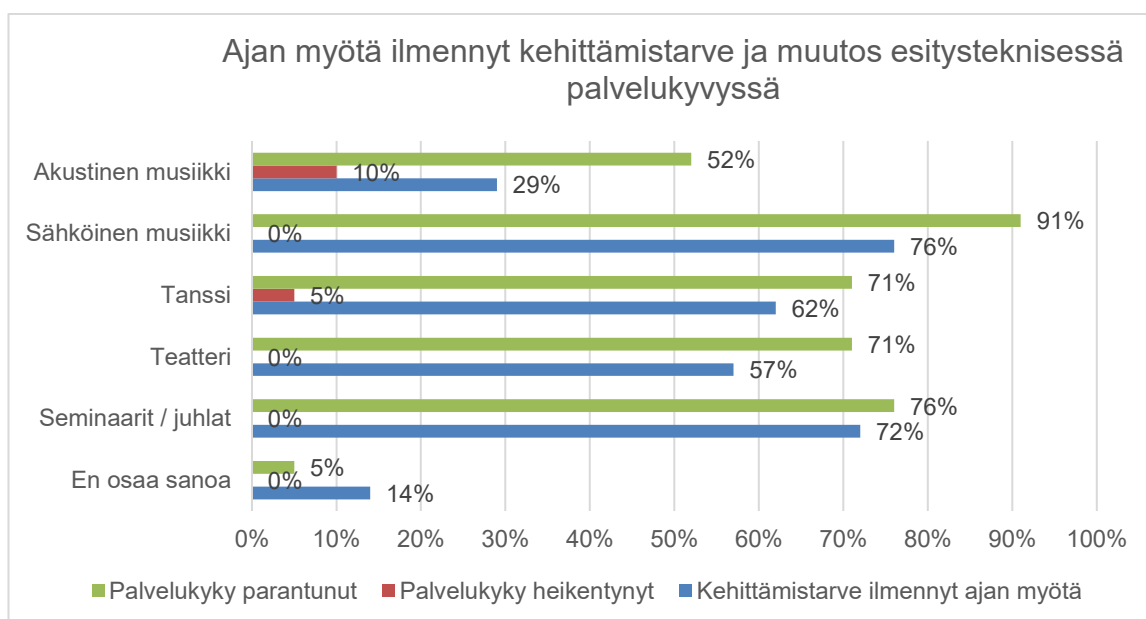
Salia suunniteltaessa ja rakennettaessa tehdään aina valintoja, mitä tapahtumatyyppisiä salin toivotaan palvelevan ja mitä tapahtumatyyppiä priorisoidaan. Samalla valitaan ne tapahtumatyyppit, joiden palveluja tullaan tarvittaessa kehittämään myöhemmin. Nämä valinnat saattavat vaikuttaa valmistuneen salin esitystekniseen palvelukykyyn eri tapahtumatyyppien osalta mahdollisesti vielä vuosia salin valmistumisen jälkeen.

Tutkimusaineiston perusteella on yleistä, että sali ei palvele riittävän hyvin joitain tapahtumatyyppiä ilman kehittämistä. Tämä tarkoittaa tarvetta hankkia lisää ja laadukkaampaa laitteistoa ja/tai lisää osaamista henkilökunnalle. Mitä paremmin suunnittelu- ja rakennusvaiheessa on osattu ennakoida salin tuleva käyttö, sitä nopeammin kehittäminen vaihtuu ylläpidoksi, jolloin salin palvelukyky on kaluston ja henkilöstön osaamisen suhteen sen hetkiseen tarpeeseen riittävä.

Kuvio 11. Kysely kulttuurisalien esitystekniikasta vastaaville 2020. Vastauksia 21 kulttuurisalista. Rakennusvaiheen priorisointikohteita voitiin valita yksi vaihtoehto, kehittämistarpeen osalta useampia.

Usein kehittämistarvetta ilmenee ajan myötä esimerkiksi salin ohjelmiston monipuolistuessa tai tilaisuuksien vaatimusten kasvaessa. Ylläpito ei enää riitä, vaan on kehitettävä, jotta saavutetaan riittävä esitystekninen palvelukyky.

Kuvio 12. Kysely kulttuurisalien esitystekniikasta vastaaville 2020. Vastauksia 21 kulttuurisalista.

Joskus asiakastarpeen mukaisesti tehdyt kehittämistoimenpiteet tarkoittavat tapahtumatyyppien uudelleen priorisointia, jolloin toisen tapahtumatyyppin parantunut palvelutaso aiheuttaa toisen tapahtumatyyppin palvelutason heikentymistä. Tutkimusaineiston perusteella tämä on kuitenkin harvinaista.

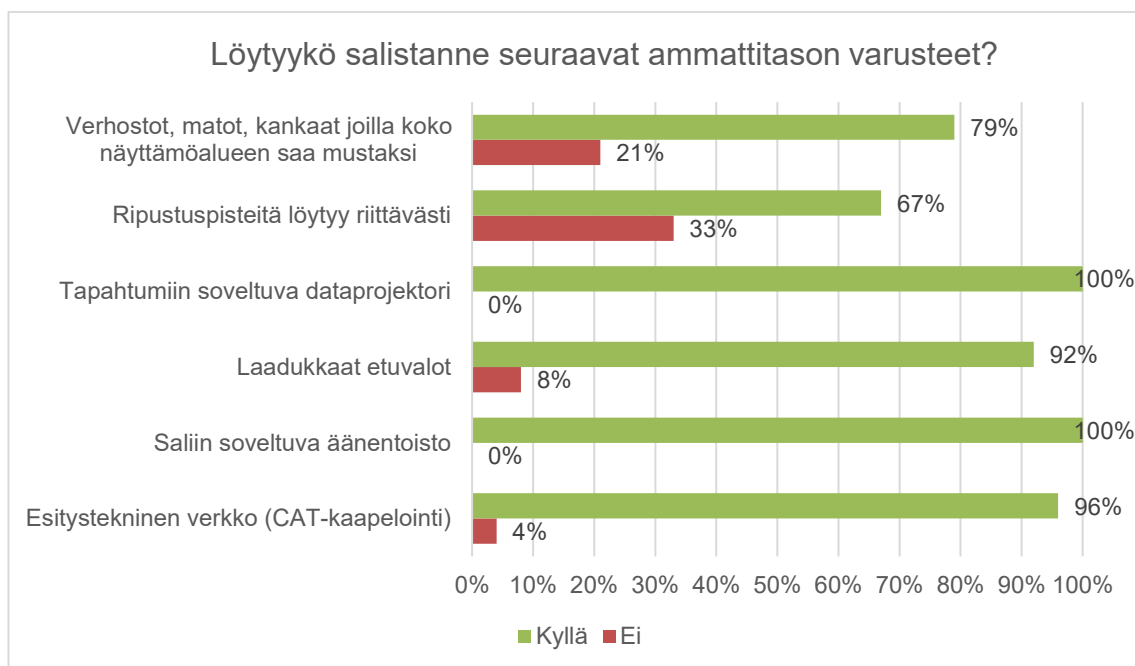
Edellä esitetyt kuviot osoittavat tarpeen kehittää ja ylläpitää esitysteknistä palvelukykyä sähköisen musiikin tilaisuuksille, joita kulttuurisalien tilaisuuksista on keskimäärin 32 %. Myös konserttikiertueiden esitysteknisestä toteutuksesta vastaavat kiertueteknikot, jotka vastauksissaan arvioivat yleisesti kulttuurisalien esitysteknistä palvelukykyä, näkivät kehittämistarpeen kohdistuvan sähköisen musiikin tilaisuuksille. Kysyttäessä, kuinka hyvä salien esitystekninen palvelukyky on eri tilaisuustyyppien osalta, sähköisen musiikin kohdalla kuudesta mielipiteensä ilmaiseesta vastaajasta kaksi antoi huonoimman arvostuksen, eli nimesi palvelukyvyn tältä osin kehittämiskohteeksi, kaksi vastaajaa näki palvelukyvyn tyydyttävänä, kaksi hyvänä.

Kunkin kulttuurisalin kehittämistarpeet määräytyvät palvelutarpeen mukaisesti. Olennaista on, että omistaja ymmärtää, mistä kulttuurisalin esitystekninen palvelukyky muodostuu ja millä toimenpiteillä palvelutarpeeseen voidaan vastata.

9.2 Olemassa oleva esitystekniikka

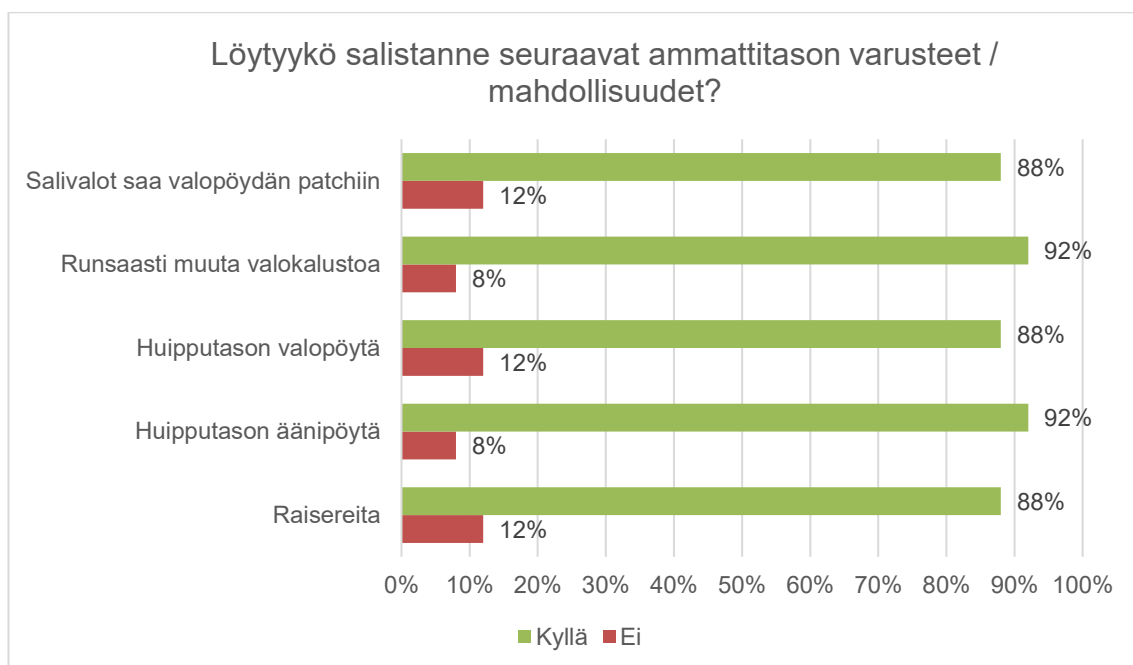
Tutkimusaineiston mukaan kulttuurisalien esitystekninen palvelukyky on pääosin hyvällä tasolla esitysteknisten verkkojen sekä valo- ja äänitekniikan osalta. Sen sijaan vain kahdessa salissa kolmesta ripustuspisteitä löytyy riittävästi. Samoin verrattain heikosti salien näyttämön kyetään verhoamaan mustaksi. Luvussa 7.1.1. esitetyt vaatimukset hyvän esitysteknisen palvelukyvyn vaatimukset näyttämömekaniikalle eivät näin ollen täyty kaikissa saleissa. Tutkimusaineiston perusteella vaatimukset ripustamiselle kasvavat tulevaisuudessa entisestään.

Kuvioon 13 on poimittu osatekijöitä, jotka tutkimusaineiston perusteella ovat esitysteknisen palvelukyvyn näkökulmasta olennaisia. Vastauksissa ei oteta kantaa kaluston laatu-tekijöihin, ainoastaan todetaan niiden olevan ammattitasoa.

Kuvio 13. Esitysteknisestä palvelukyvystä vastaavien henkilöiden näkemys olemassa olevasta esitystekniikasta. Kyselytutkimus 2020, vastauksia 24 salista.

Seuraavaan kuvioon on poimittu joitain tekijöitä, jotka tutkimusaineiston perusteella eivät konserttikiertueiden esitysteknisestä toteutuksesta vastaaville kiertueteknikoille ole yhtä olennaisia, mutta vaikuttavat merkittävästi esitystekniseen palvelukykyyn.

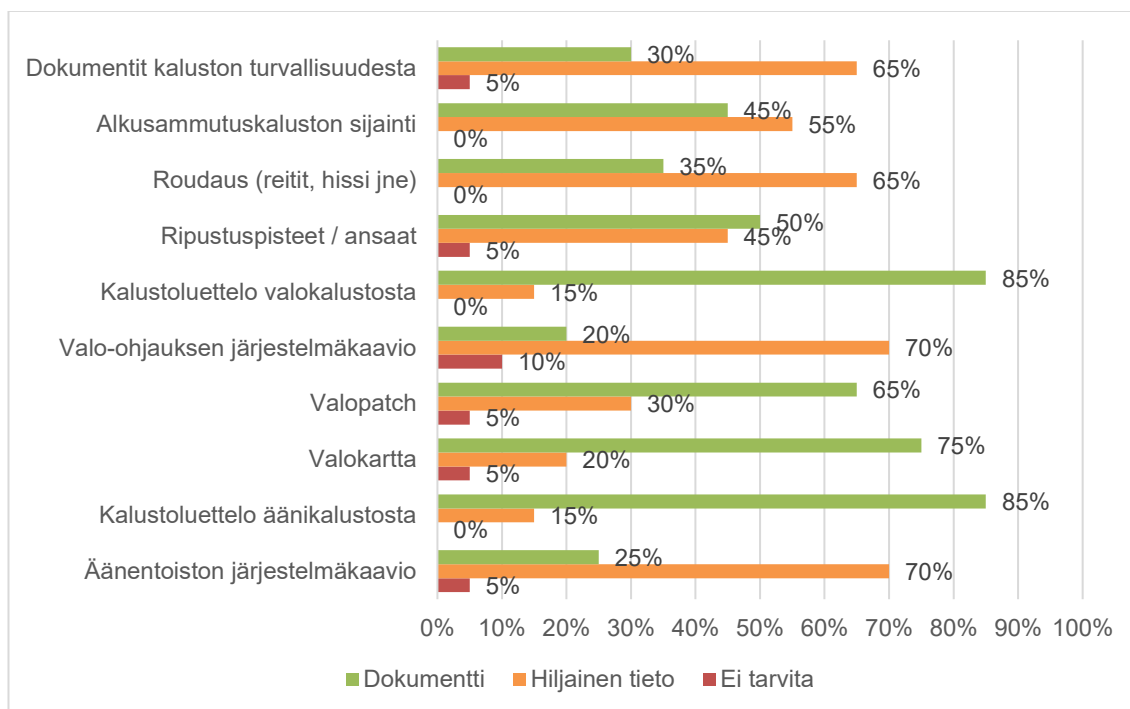
Kuvio 14. Esitysteknisestä palvelukyvystä vastaavien henkilöiden näkemys olemassa olevasta esitystekniikasta. Kyselytutkimus 2020, vastauksia 24 salista.

9.2.1 Dokumentit

Teknisten järjestelmien kehittyessä teknisten dokumenttien merkitys kasvaa. Dokumentteja tarvitsevat niin salin omat kuin vierailevat teknikot, jotta eri tilaisuuksien toteuttaminen on sujuvaa.

21 kulttuurisalista 13 kertoo dokumenttiensa olevan ajan tasalla ja henkilökunnan päivittävän niitä tarvittaessa. Osaamista dokumenttien laadintaan löytyy 14 salista, tarvittavat ohjelmistot kymmenestä. Yhdessä kyselytutkimukseen osallistuneista saleista dokumentteja ei laadita oman henkilöstön toimesta. Kaikissa saleissa ei kaikille alla mainituille dokumenteille ole tarvetta. Jos esimerkiksi salissa ei ole ripustuspisteitä, ei niistä luonnollisesti tarvita dokumenttiakaan.

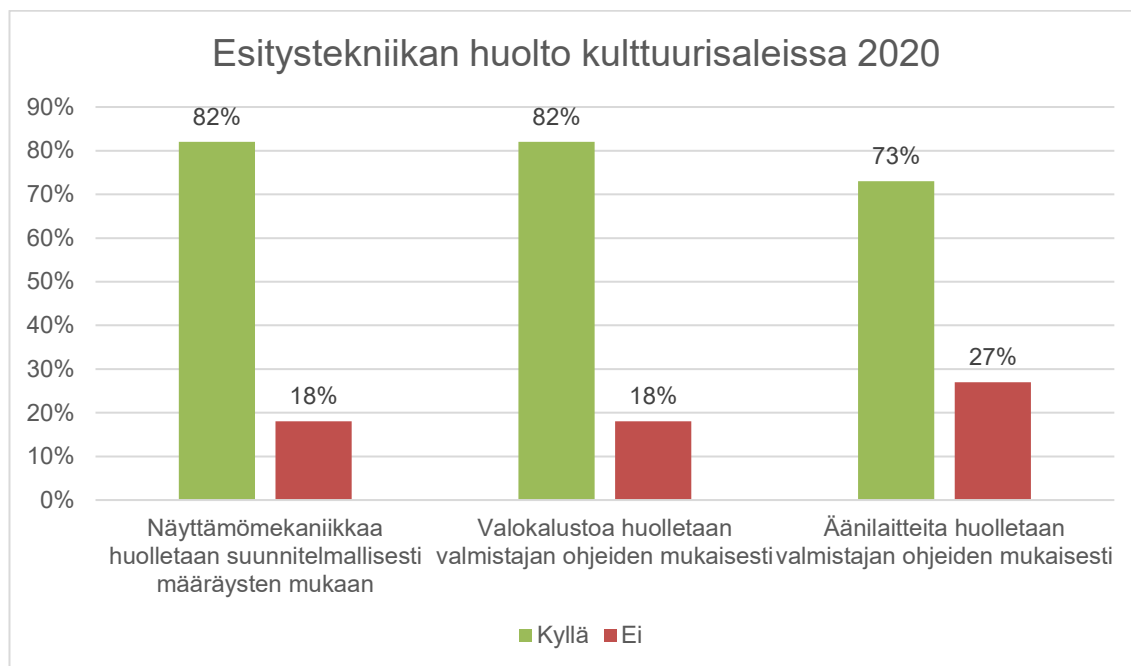
Alla olevassa kuviossa on esitetty, mitkä dokumentit kulttuurisaleista on yleisesti saatavilla ja mitkä tiedot ovat ns. hiljaista tietoa. Kuvioista käy ilmi, että merkittävä osa esitystekniikkaan ja sitä myöden myös esitysteknisiin järjestelmiin liittyvästä tiedosta on kulttuurisaleissa dokumentoimatta. Tutkimusaineistosta käy myös ilmi, että vain noin joka viidennellä (19 %) on dokumentoitu ohjeistus vierailevien teknikoiden kanssa työskentelyyn.

Kuvio 15. Mitä dokumentteja ja missä muodossa salistanne on saatavilla? Kyselytutkimus esitysteknisestä palvelukyvystä vastaaville henkilöille 2020. Vastauksia 20 salista.

Tutkimusaineistosta voi vetää johtopäätöksen, että neljässä kulttuurisalissa viidestä organisaatio ei esitysteknisen palvelukyvyn osalta omista palvelukonseptiaan. Järjestelmäkaaviot, joita hyödynnetään esimerkiksi henkilöstön perehdytyksessä ja järjestelmiin liittyvissä hankinnoissa ovat yksittäisten työntekijöiden omaisuutta valtaosassa suomalaisista kulttuurisaleista.

9.2.2 Olemassa olevan esitystekniikan huolto

Kuvio 16. Esitystekniikasta vastaavien henkilöiden vastaukset esitystekniikan huoltoon liittyviin kysymyksiin. Kyselytutkimus kulttuurisalien esitystekniikasta vastaaville 2020.

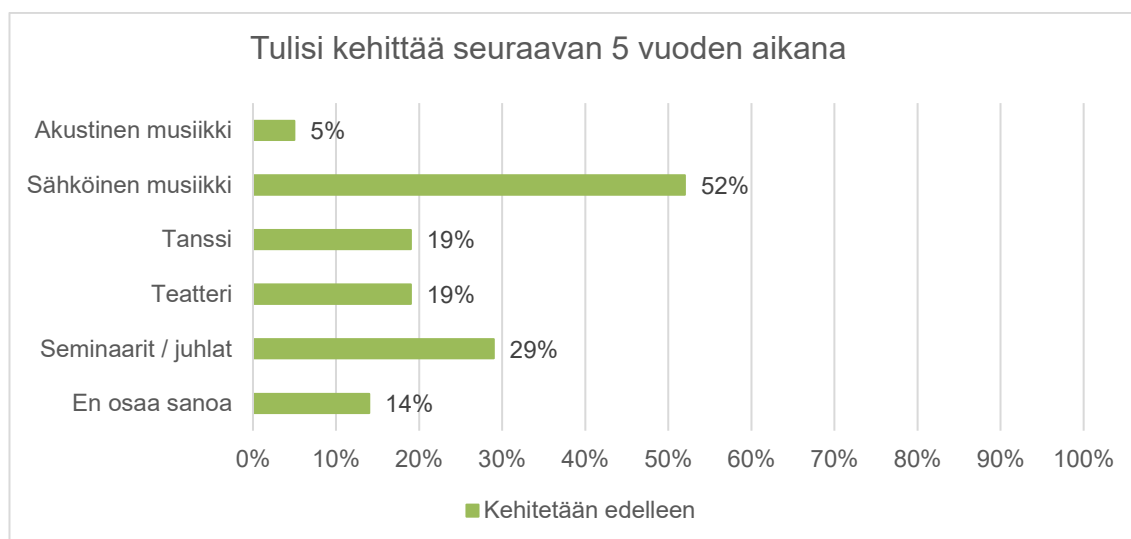
Edellä esitetystä kaaviosta on syytä kiinnittää huomiota siihen että, että valo- ja äänikaluston valmistajat antavat suosituksia ja ohjeita huolto-ohjeita toivotun käyttövarmuuden ja -iän, takaamiseksi. Valmistajan huolto-ohjeiden laiminlyönti ei automaattisesti aiheuta turvallisuusriskiä, mutta huoltamaton laitteisto tulee nähdä riskitekijänä. Näyttämömekaniikkaa sen sijaan koskevat suositusten ja ohjeiden lisäksi määräykset, kuten valtioneuvoston asetus 403/2008 työvälineiden turvallisesta käytöstä ja tarkastamisesta.

9.3 Esitystekniikan kehittäminen

Esitystekniikan kehittäminen vaatii taloudellisia resursseja. Salin ylläpitäjän tulee olla sitoutunut salin jatkuvaan kehittämiseen ja vähintään esitystekniikan ylläpitoon. Parhaimmassa tapauksessa omistaja on määritellyt talolle ja kulttuurisalille selkeät tavoitteet,

jotka ohjaavat esitysteknisen palvelukyvyyn kehittämistä. Kysyttäessä kulttuurisalien esitysteknisestä palvelukyvyistä vastaavilta henkilöiltä, 21 vastaajasta kuusi ilmoitti tämän toteutuvan heidän salinsa kohdalla. Yhdeksässä 21:stä eli 43 % kulttuurisaleista esitysteknistä palvelukykyä kehitetään suunnitelmallisesti siten, että omistaja on sitoutunut suunnitelmaan. Tekniikan uusiminen on järjestelmällistä ja määrärahat ovat tiedossa hyvissä ajoin kahdeksassa salissa, mikä tarkoittaa, että vastanneista kulttuurisaleista 62 % ei tiedä esitystekniikan uusimisen taloudellisia edellytyksiään.

Tutkimuskyselyn vastausten perusteella 67 % suomalaisista kulttuurisaleista kehittää esitysteknistä palvelukykyään asiakkaiden tarpeen mukaisesti. Asiakslähtöisyys näkyy myös vastauksissa kysyttäessä tapahtumatyypeistä, joiden esitysteknistä palvelukykyä heidän salissaan tulisi edelleen kehittää tulevien 5 vuoden aikana välittämättä siitä, onko sitä jo kehitetty tai onko palvelukyky jo hyvällä tasolla. Kehittämisen kohteena olevat tapahtumatyypit ovat kyselyiden perusteella esiintyvyydeltään yleisimpiä.

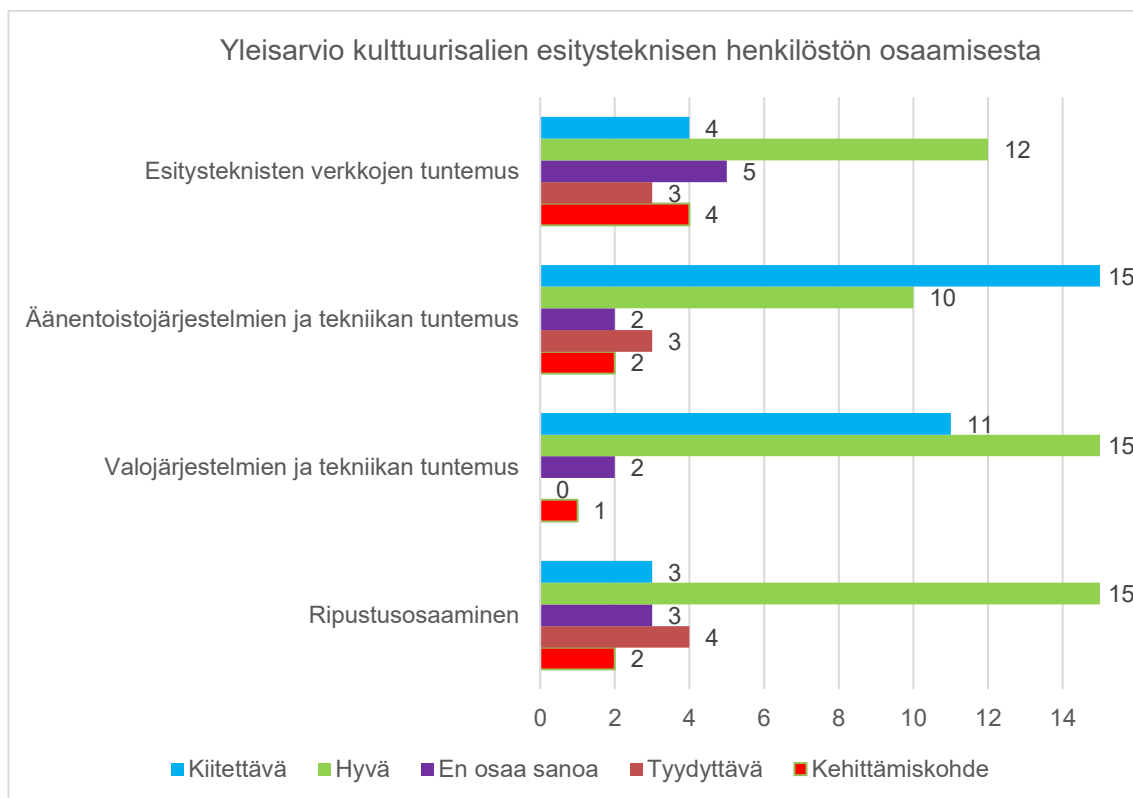

Kuvio 17. Kysely kulttuurisalien esitystekniikasta vastaaville 2020. Valitse tapahtumatyypit, joiden esitysteknistä palvelukykyä teidän tulisi mielestänne edelleen kehittää tulevien 5 vuoden aikana. Vastauksia 21 kulttuurisalista.

Kuten luvussa 7.2 toin esiin, esitystekniikan kehittäminen vaatii sitoutunutta omistajaa ja operatiivista johtoa sekä esitysteknistä henkilöstöä, joka kykenee kartoittamaan ja perustelevaan hankintoja. Tutkimusaineiston mukaan lähes kaikissa suomalaisissa kulttuurisaleissa esitysteknisestä palvelukyvyistä vastaava henkilö osaa kartoittaa kehittämiskohteita, kahdessa salissa kolmesta kehittäminen tapahtuu asiakslähtöisesti, mutta kehittämisen suunnitelmallisuus ja sitoutunut omistaja puuttuu useammalta kuin joka toiselta suomalaiselta kulttuurisaliilta.

9.4 Esitysteknisen henkilöstön osaaminen

Tässä luvussa tarkastellaan yleisesti kulttuurisalien esitysteknisen henkilöstön osaamista ja tulevaisuuden osaamistarpeita perustuen tätä tutkimusta varten suoritettuihin tutkimuskyselyihin esitystekniselle henkilöstölle, kulttuurisalien esitystekniikasta vastaaville henkilöille sekä konserttikiertueiden esitysteknisestä toteutuksesta vastaaville kiertueteknikoille.

Kuvio 18. Kysely vastuuhenkilöille: Minkä YLEISARVOSANAN annat henkilöstölle osaamisesta eri osa-alueilla; Kysely kiertueteknikoille: Minkä YLEISARVOSANAN annat kokemustesi pohjalta kulttuurisalien henkilöstölle osaamisesta eri osa-alueilla? Vastauksia yhteensä 27 kpl.

Ripustusosaaminen on olennainen osa sekä esitysteknikon työtä että tapahtumaturvallisuutta. Esitystekniikasta vastaaville henkilöille suunnatussa kyselyssä 90 % kulttuurisaleista ilmoittaa, että henkilökunnalta löytyy osaamista ripustamisen osa-alueelta, joskin vain 18 % saleista henkilökunnalla on suoritettu ripustuskoulutus tai muuten dokumentoitu ripustusosaaminen.

Tutkimusaineiston mukaan osaaminen salien välillä ja niiden sisällä vaihtelee merkittävästi. Vapaissa vastauksissa asiakaspalvelutaidot saatetaan nähdä puutteellisena ja

henkilökunnan jopa katoavan paikalta silloin kun heitä tarvitaan, vaikka yleisarvosanaksi olisikin muodostunut hyvä. Myös esitysteknisten verkkojen tuntemuksessa on salien välillä suurta. Eräässä vastauksessa kiertueteknikko ilmoittaa, että ”osassa homma on hallussa paremmin kuin itsellä”, vaikka osaamisalueista esitysteknisten verkkojen tuntemus arvioidaan yleisesti kartoitetuista osaamisalueista heikoimmaksi.

9.5 Esitysteknisen henkilöstön osaamisen kehittäminen

Tapahtumateollisuudessa toimii noin 3200 yritystä valtakunnallisesti. Toimialan kokonaisarvo on 2,35 miljardia euroa ja se työllistää lähes 200 000 ihmistä. (Tapahtumateollisuus ry 2020). Kasvava ja kehittyvä ala asettaa lisää osaamisvaatimuksia kaikille tapahtumateollisuudessa työskenteleville.

Tarve jatkuvalle osaamisen kehittämiselle on olemassa myös kulttuurisaleissa, mikä näkyy mm. seuraavissa tutkimusaineistossa esiintyvissä esitysteknikoiden kommentteissa:

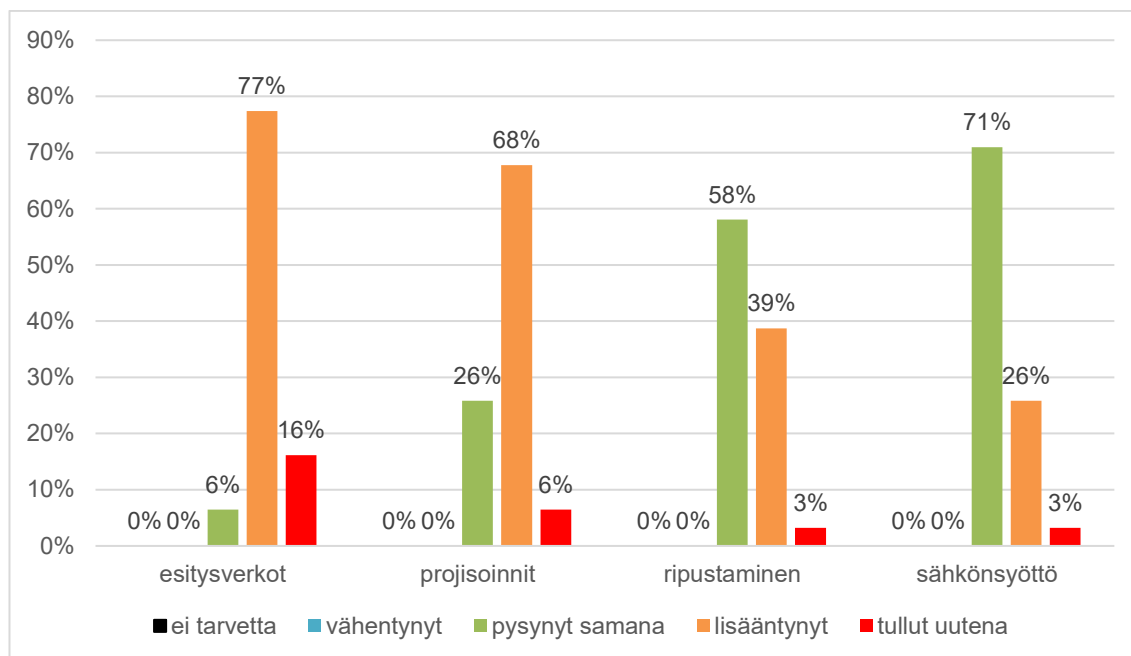
Kulttuurisalin teknikon rooli mahdollisesti muuttuu enemmän ja enemmän päivystävän teknikon työksi suunnittelevan teknikon sijaan, vaikka toki varmasti jossain määrin omatuotannot säilyvätkin. Uskoisin niin, että mitä enemmän tuotantoja kulttuuritalolla on, sitä enemmän tarvitaan spesifiä osaamista omaavaa henkilökuntaa ja tästä johtuen myös esimiestyön merkitys kasvaa.

Käytettävän esitystekniikan määrä lisääntyy jatkuvasti ja talon teknikon olisi hyvä ymmärtää hiukan pintaa syvemmälle sen toiminnasta. Tämä on tärkeää ongelmatilanteiden ratkaisussa. Uudet tekniikat vaativat tietotaidon ylläpitoa. Tuotantojen tekniset vaatimukset kasvavat ja ne vaativat perusteellista työpanosta valmisteluineen. Tämä on hyvä huomioida, jos talon teknikolla on muita kuin esitysteknisiä työtehtäviä. Liian usein resurssit ja työmäärä eivät kohtaa. Tämä johtuneekin usein siitä, että tuntemus ja ymmärrys tapahtuma-alan eri osa-alueita kohtaan vaihtelee rajusti. Tapahtumissa vain hyvin pieni osa tehtävästä työstä näyttäytyy yleisölle tai muulle työyhteisölle. Teknikkojen työ ja sen merkitys tapahtumissa ansaitsee arvoisensa arvostuksen. Hienostuneetkaan tekniset järjestelmät eivät korvaa osavaa ammattilaista, varsinkaan ongelmatilanteissa.

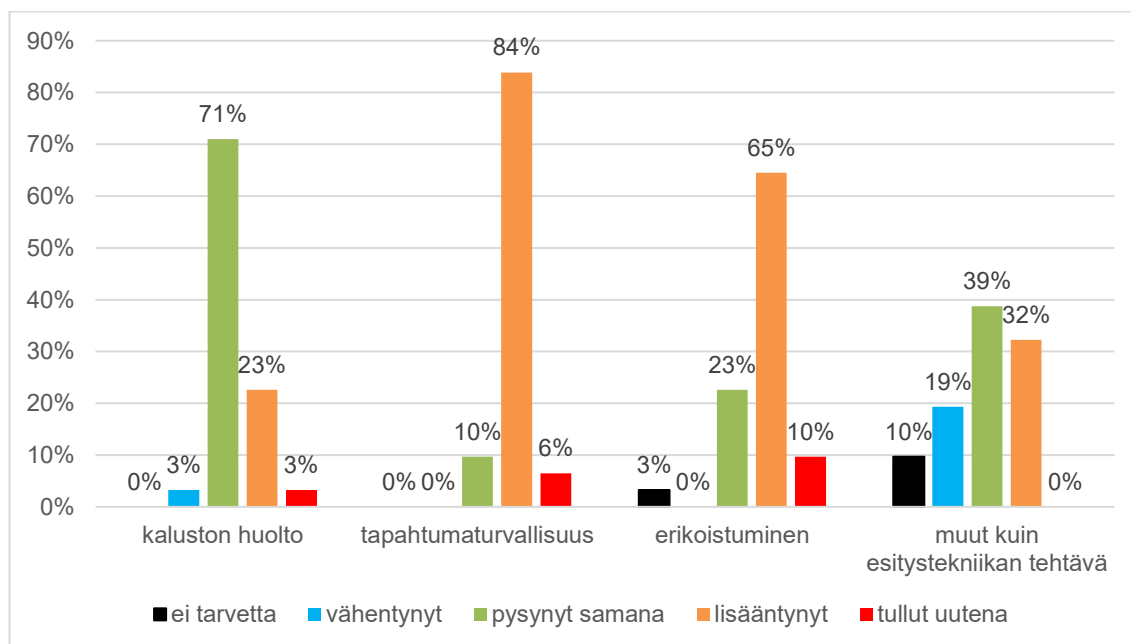
Esimerkiksi esitystekniikan kehittyminen, esitystekniset ohjelmat ja esitysteknisten verkkojen asettamat osaamisvaatimukset vaativat tulevaisuudessa yhä enemmän perehtymistä ja erikoistumista. Vähäisillä henkilöstöresursseilla toimivissa saleissa nämä erikoistumisvaatimukset saattavat kohdistua kaikkien esitystekniikan osa-alueiden osalta samaan henkilöön.

9.5.1 Muutokset osaamistarpeessa

Seuraavat kuviot kertovat miten saliteknikoilta vaadittava osaaminen on joidenkin esitystekniikan osa-alueiden osalta muuttunut viimeisen 5–10 vuoden aikana.

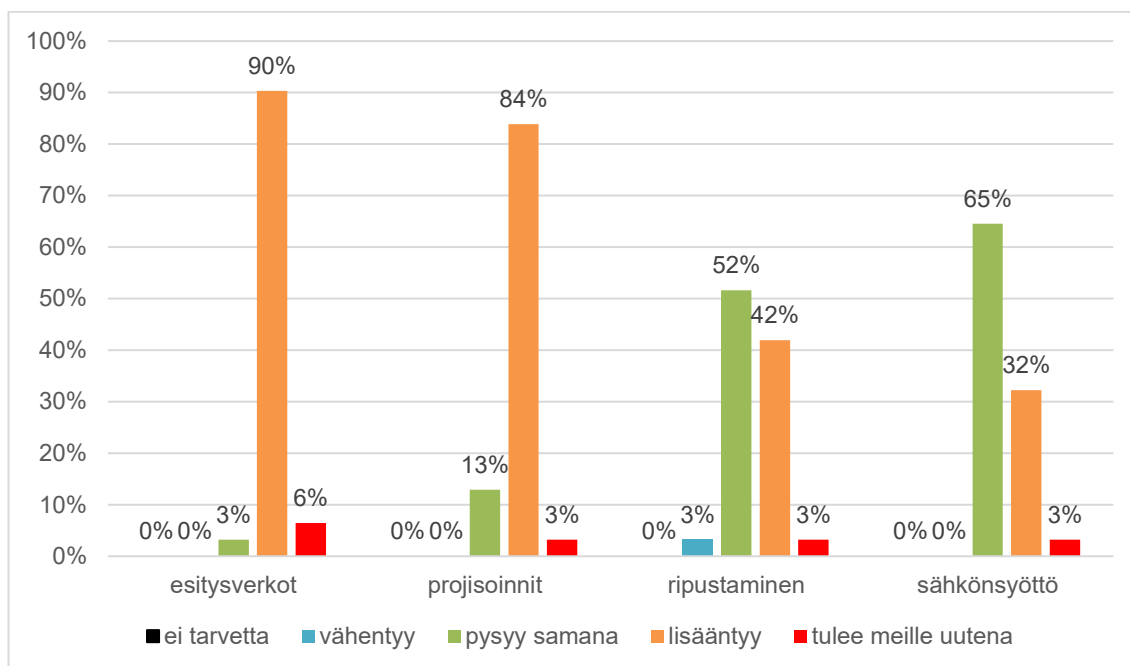

Kuvio 19. Kysely kulttuurisalien esitysteknikoille: Miten saliteknikolta vaadittava osaamistarve on muuttunut viimeisen 5–10 vuoden aikana? Vastauksia 32 kpl.

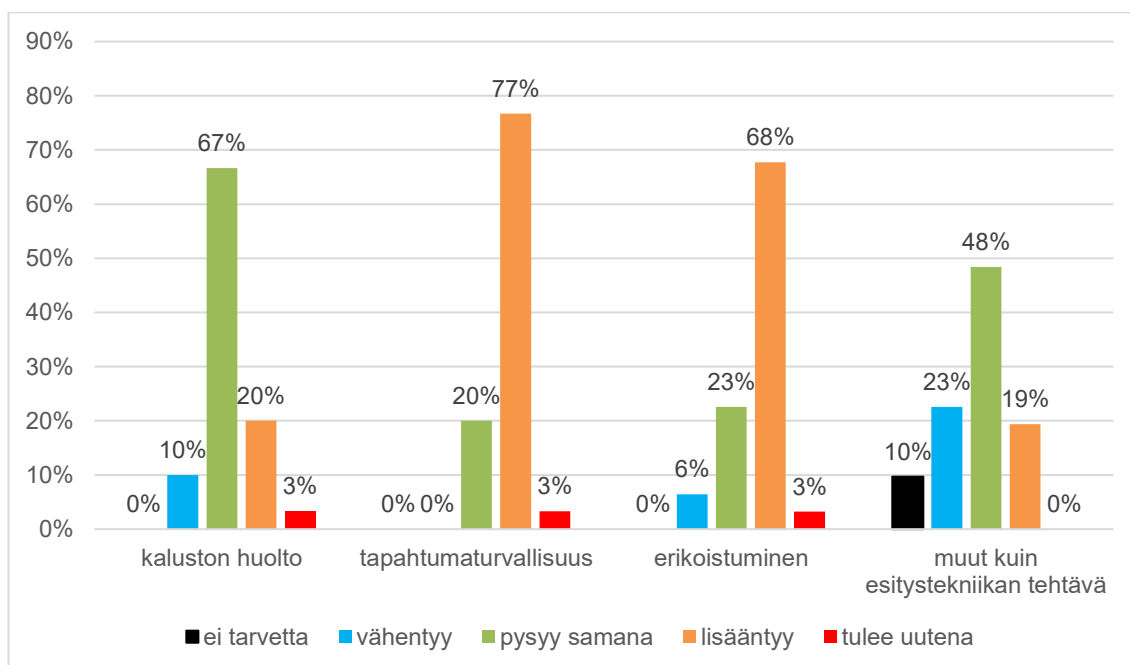

Kuvio 20. Kysely kulttuurisalien esitysteknikoille: Miten saliteknikolta vaadittava osaamistarve on muuttunut viimeisen 5–10 vuoden aikana? Vastauksia 32 kpl.

Alla olevat kuviot kertovat suomalaisissa kulttuurisaleissa työskentelevien esitysteknikoiden näkemyksen, mitä osaamista saliteknikoiden tulee näkemyksesi mukaan kehittää tulevien 5–10 vuoden aikana.

Kuvio 21. Kysely kulttuurisalien esitysteknikoille: Mitä osaamista saliteknikoiden tulee näkemyksesi mukaan kehittää tulevien 5–10 vuoden aikana? Vastauksia 32 kpl.

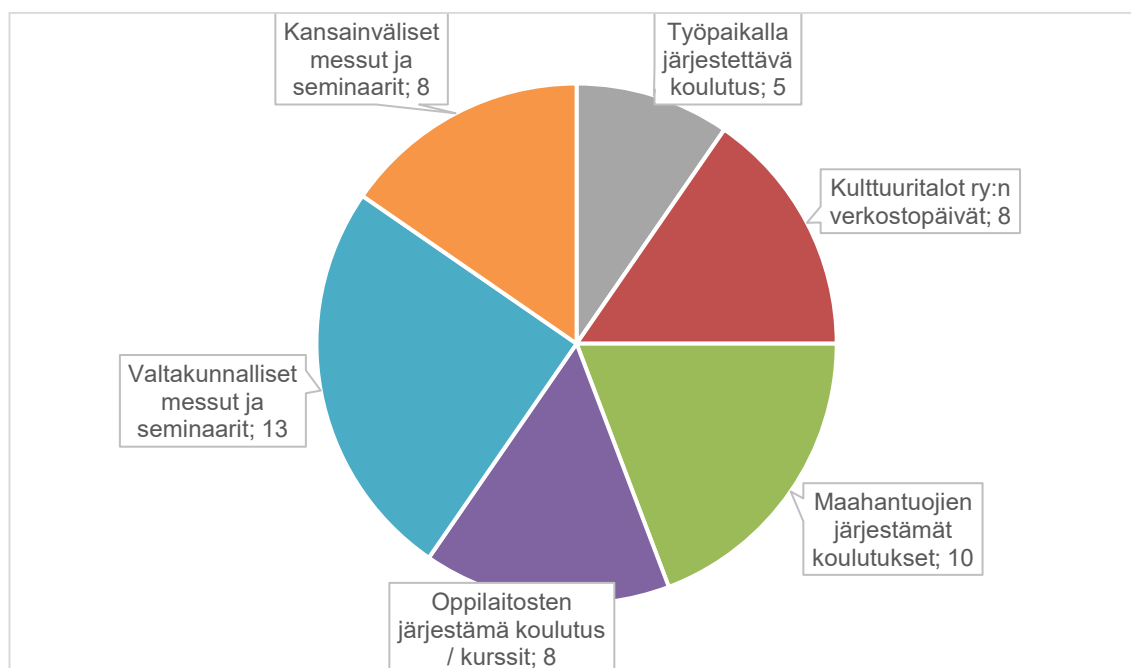

Kuvio 22. Kysely kulttuurisalien esitysteknikoille: Mitä osaamista saliteknikoiden tulee näkemyksesi mukaan kehittää tulevien 5–10 vuoden aikana? Vastauksia 32 kpl.

Edellisiä kuvioita tarkasteltaessa tulee muistaa, että 87 % vastaajista on vähintään 5 vuoden työkokemus, joten kyse on nimenomaisesti osaamisen kehittamisestä ei sen puutteesta. Tutkimuksessa ei erikseen kysytty osaamisen kehittämistarpeita valo- ja äänitekniikan osalta, sillä tutkimusaineiston ja kokemuksen mukaan kyseisillä osa-alueilla työskentelevien henkilöiden kohdalla kehittämisen tulisi olla itsestään selvää.

9.5.2 Osaamisen kehittämisen edellytykset

Tutkimusaineiston mukaan vain noin joka neljännessä kulttuurisalissa teknisen henkilöstön koulutus on suunnitelmallista ja jatkuvaa. Mahdollisuuksia kouluttautumiseen, etenkin erilaisiin lisäkoulutuksiin on kuitenkin tarjolla runsaasti. Vastuuhenkilöille suunnatun kyselyn vastauksista ilmenee, minkä tyyppisten koulutusten kautta työnantaja ylläpitää ja lisää esitysteknisen henkilöstönsä osaamista:

Kuvio 23. Mihin koulutuksiin esitysteknisen henkilökunnan jäsenet säännöllisesti (vähintään joka toinen vuosi) osallistuvat? Kysely esitystekniikasta vastaaville 2020. Vastauksia 21 kpl.

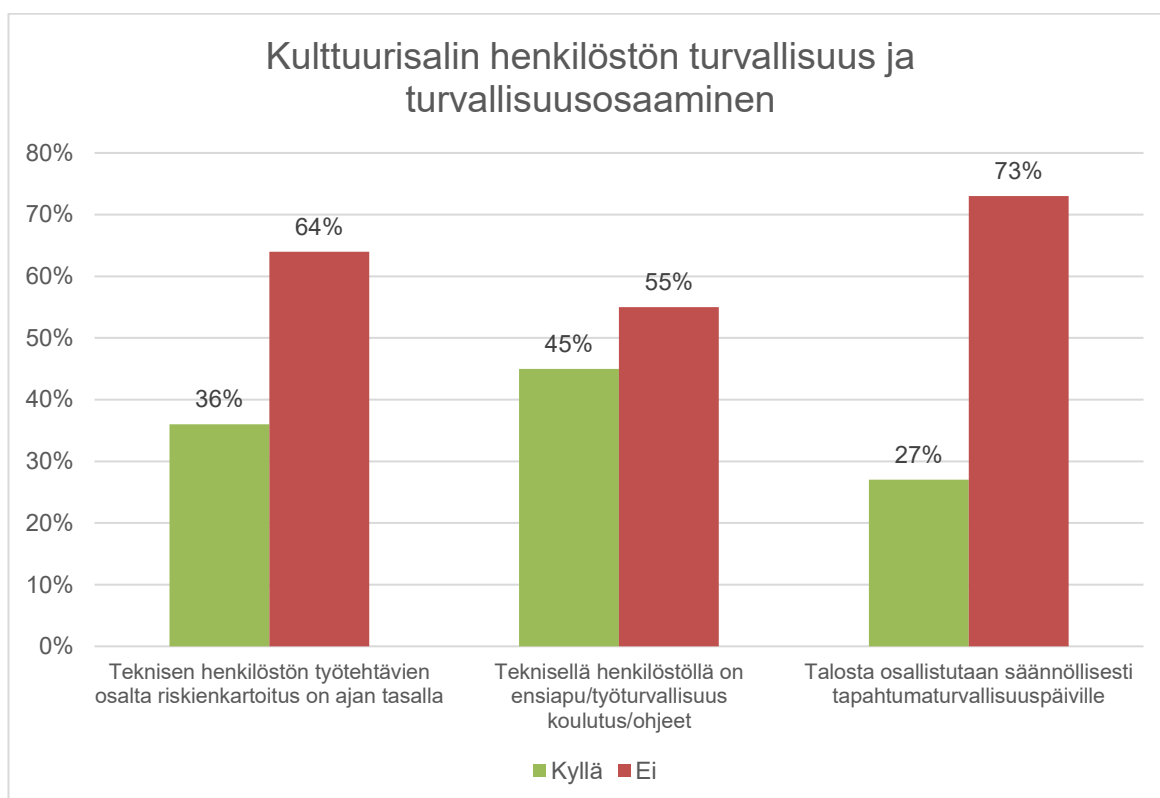
Kolme salia 21 vastanneesta ilmoitti, että esitystekninen henkilöstö ei osallistu mihinkään kuviossa 23 esitetyistä koulutuksista. Kahdesta koulutuksiin henkilöstöä lähettävästä salista ei osallistuta messuille tai Suomen kulttuurisalit ry:n verkostopäiville, vaikka alan verkostot ja itseopiskelu ovat olennainen osa osaamisen kehittämistä. Yhdestä kyselyyn vastanneista taloista osallistuttiin kaikkiin kuviossa esitettyihin tilaisuuksiin.

9.6 Turvallisuus, turvallisuusosaaminen ja sen kehittäminen

Seuraavassa tarkastellaan esitysteknisen palvelukyvyn näkökulmasta kulttuurisalien henkilöstö- ja yleisöturvallisuutta siltä osin kuin sitä ei ole sisällytetty edellisiin kappaleisiin.

Tutkimusaineiston perusteella voidaan todeta, että kaikista kulttuurisaleista löytyy tarvittava alkusammutuskalusto, joskin vain joka kolmannessa salissa on olemassa kirjallinen dokumentti, mistä em. kaluston sijainti käy ilmi. Myös erikseen määrittelemätöntä turvallisuusosaamista löytyy jokaisen kulttuurisalin henkilökunnalta.

Alla olevassa kuviossa on esitetty vastuuhenkilöiden vastauksia esitysteknisen palvelukyvyn kannalta tärkeisiin, turvallisuutta koskeviin kysymyksiin. Osaamisen kehittäminen on aina yksilökohtaista, mutta kuvioista päätellen kulttuurisalien yleisö- ja työturvallisuutta voidaan valtakunnallisesti parantaa osaamista hankkimalla. Esimerkiksi valtakunnalliset tapahtumaturvallisuuspäivät tarjoavat suoraan esitystekniselle henkilöstölle kohdennettua lisäkoulutusmahdollisuuden tapahtumaturvallisuuteen liittyvissä asioissa.

Kuvio 24. Esitystekniikasta vastaavien henkilöiden vastaukset turvallisuuteen liittyviin kysymyksiin. Kyselytutkimus kulttuurisalien esitystekniikasta vastaaville 2020.

Edellä esitettyä kaaviota tarkasteltaessa on syytä huomioida, että riskien kartoitus on työturvallisuuslakiin perustuva työnantajaa koskeva velvoite:

Työnantajan on työn ja toiminnan luonne huomioon ottaen riittävän järjestelmällisesti selvitettävä ja tunnistettava työstä, työajoista, työtilasta, muusta työympäristöstä ja työolosuhteista aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät sekä, jos niitä ei voida poistaa, arvioitava niiden merkitys työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle (Työturvallisuuslaki 738/2002, § 10)

Esitysteknisessä työssä on aina vaaratekijöitä, joita ei voida poistaa. Etenkin tapahtumia rakennettaessa voidaan työskentelystä tulkita aiheutuvan lain 11 pykälän mukaista erityistä tapaturman vaaraa:

Jos 10 §:ssä tarkoitettu työn vaarojen arviointi osoittaa, että työstä saattaa aiheutua erityistä tapaturman tai sairastumisen vaaraa, tällaista työtä saa tehdä vain siihen pätevä ja henkilökohtaisten edellytystensä puolesta työhön soveltuva työntekijä tai tällaisen työntekijän välittömässä valvonnassa muu työntekijä. Muiden henkilöiden pääsy vaara-alueelle on tarpeellisin toimenpitein estettävä. (Työturvallisuuslaki 738/2002, § 11.)

Työnantaja vastaa siitä, että esitysteknisellä henkilöstöllä mahdollisuus ja pätevyys turvalliseen työskentelyyn. Vastuuta ei poista vuokratyövoiman käyttäminen:

Työn vastaanottajan on ennen työn aloittamista riittävän tarkasti määriteltävä vuokratyön edellyttämät ammattitaitovaatimukset ja työn erityispiirteet sekä ilmoitettava ne vuokratyöntekijän työnantajalle. Tämän on ilmoitettava työntekijälle edellä tarkoitetuista seikoista ja erityisesti varmistettava, että vuokratyöntekijällä on riittävä ammattitaito, kokemus ja sopivuus suoritettavaan työhön. (Työturvallisuuslaki 738/2002, § 3.)

Tutkimusaineiston mukaan vain joka viidennessä kulttuurisalissa esitysteknisellä henkilökunnalla on dokumentoitu ohje vierailevien teknikoiden kanssa työskentelyyn. Tästä herää kysymys, miten vierailevat teknikot saavat tarvitsemansa, kyseistä salia koskevat tiedot työ- ja yleisöturvallisuudesta? Tutkimusaineiston mukaan vierailijat perehdyttää yleensä henkilö, jonka oma riskienkartoitus ei ole ajan tasalla, jolla ei ole työturvallisuuskoulutusta ja joka toivoo saavansa lisää osaamista tapahtumaturvallisuuden saralla.

10 Pohdintaa ja johtopäätöksiä

Tarkasteltaessa suomalaisten kulttuurisalien esitysteknistä palvelukykyä tulee ymmärtää, että salit ovat ja niiden tuleekin olla hyvin erilaisia. Niiden toiminta suunnitellaan, tai ainakin tulisi suunnitella palvelemaan omaa asiakaskuntaansa. Osassa taloista ohjelmistosta perustuu vieraileviin, usein kansainvälisiinkin tuotantoihin, toisissa tuotannot

ovat pääosin paikallisia. Tämän vuoksi kulttuurisalien esitysteknistä palvelukykyä tulisi arvioida yksilöllisesti. Arviointia voi suorittaa tarkastelemalla luvussa 7 esittämiäni esitysteknisen palvelukyvyn osa-alueita. Esitystekninen palvelukyky muodostuu esitysteknisten laitteiden ja koneiden muodostamista kokonaisuuksista ja niitä käyttävien henkilöiden osaamisesta ja asiantuntemuksesta. Merkittävää esitysteknisen palvelukyvyn kannalta ovat myös olosuhteet ja toimintakulttuuri, jossa esitystekniikan ammattilaiset työskentelevät.

Sen sijaan että pohtisin syvemmin yksittäisten kulttuurisalien esitysteknistä palvelukykyä, niiden vertailusta puhumattakaan, katson tarkoituksenmukaiseksi tuoda esiin sellaisia tutkimusprosessin aikana heränneitä ajatuksia ja kysymyksiä, joiden käsittely tarkoituksenmukaisilla tahoilla edistäisi suomalaisten kulttuurisalien esitysteknistä palvelukykyä tulevaisuudessa.

10.1 Kulttuurisalien suunnittelusta ja ylläpidosta

Tutkimusaineiston perusteella saleja suunniteltaessa ja rakennettaessa on erityisesti sähköisen musiikin tarpeita aliarvioitu. Esitysteknisistä tapahtumatyypeistä sähköisen musiikin tilaisuudet ovat suomalaisissa kulttuurisaleissa yleisimpiä, noin kolmannes tilaisuuksista. Kuitenkin vain 5 % tutkimukseen osallistuneista saleista ilmoittaa, että kyseistä tapahtumatyyppiä on priorisoitu salia suunniteltaessa ja rakennettaessa. Ilmeisesti tämän takia valtaosassa saleja, 62 %, esitysteknisen palvelukyvyn kehittämistarvetta kyseiselle tapahtumatyypille on ilmennyt heti salin valmistuttua. Edelleen kolmessa salissa neljästä kehittämistarvetta on ilmennyt ajan myötä ja siihen vastaamalla yhdeksässä salissa kymmenestä palvelukyky on parantunut. Tulevia kulttuurisaleja suunniteltaessa olisikin tärkeää ennakkoon selvittää, minkä tyyppisiä tilaisuuksia salissa todennäköisesti tullaan järjestämään, jotta rajalliset määrärahat kohdistuisivat alusta alkaen mahdollisimman tehokkaasti tilaisuuksia järjestävien asiakkaiden ja yleisön palveleminen.

Ääni-, valo- ja videotekniikan osalta kulttuurisalien esitystekninen varustelu nähdään tutkimusaineiston perusteella hyvänä. Kyseisiä kalustokokonaisuuksia on tutkimuksen mukaan ylläpidetty ja pääosin pyritty asiakaslähtöisesti kehittämään. Sen sijaan kolmasosassa saleista ripustuspesteitä ei tutkimuksen teko hetkellä ollut riittävästi. Kaikissa saleissa näyttämöaluetta ei tarvittaessa saa mustaksi, vaikka tapahtumat usein suunnitellaan mustaan tilaan. Taloudellisesta näkökulmasta tämä on mielestäni tärkeä havaita,

sillä siinä missä valo- tai äänilaitteiston uusimisesta selviää yleensä kymmenillä tuhansilla euroilla, nousee näyttämömekaniikan uusiminen usein satoihin tuhansiin. Jos esitystekniikka on erityisesti näyttämömekaniikan osalta puutteellista, kyetäänkö puutteita korvaamaan erinomaisella asiakaspalvelulla, esitystekniikan osaamisella? Jos tulevaisuudessa esitystekniikan määrä lisääntyy ja halutaan tuottaa yleisölle yhä yksilöllisempiä elämyksiä, tarjoavatko kulttuurisalit tähän mahdollisuutta?

Vuosien saatossa toimintaympäristön muutokset ja asiakkaiden tarpeet saattavat johtaa aivan uudenvuolisiin kehityssuuntiin. Tämän vuoksi olisi tärkeää, että suunnittelun yhteydessä varmistetaan esimerkiksi rakenteiden osalta kehittämismahdollisuudet pitkälle tulevaisuuteen. Eri tapahtumatyyppien huomioimisen tärkeys kiteytyy mielestäni hyvin erään kiertuetekniikan vastauksessa kysymykseen mikä tekee salista huonon esitysteknisen palvelukykyyn näkökulmasta: ”Liian pienellä budjetilla tehdyt kiinteät ratkaisut, jotka ei palvele suurinta osaa käyttäjistä.” Henkilökunnan ja esitysteknisten laitteiden määrä voi vaihdella lyhyellä ja pitkällä aikavälillä paljonkin, mutta rakenteiden kantokyky ja esitystekniseen palvelukykyyn vaikuttavat arkkitehtoniset ratkaisut ovat käytännössä katsoen pysyviä.

10.2 Esitysteknisen palvelukykyyn ylläpito vaatii osaamista ja vastuunkantoa

Esitysteknisen henkilöstön osaamisesta ja vastuista puhuttaessa tulee muistaa, että he eivät ole vastuussa kulttuurisalin esitysteknisestä palvelukykyvystä. Vastuu on omistajan nimeämällä operatiivisella johdolla, jonka tulisi erityisesti ymmärtää henkilöstön osaamisen kehittämisen merkitys kulttuurisalin esitysteknisen palvelukykyyn ylläpidossa ja kehittämisessä.

Johdon tärkeä tehtävä on varmistaa, ettei esitystekninen palvelukyky ole tietyn tai tiettyjen henkilöiden omistaman hiljaisen tiedon varassa. Kuitenkin tutkimusaineiston mukaan kahdessa salissa kolmesta äänentoiston ja valo-ohjauksen järjestelmäkaaviot olivat tutkimusta tehtäessä hiljaista tietoa. Tämä johtunee siitä, että esitystekniikkaa on kehitetty, mutta tehtyjen muutosten dokumentointi on jäänyt joko kokonaan tai osittain tekemättä. Esitysteknisen palvelukykyyn näkökulmasta kulttuurisalin henkilöstön osaamisella ja valmiudella laatia dokumentteja ei ole merkitystä. Merkitystä on sillä ovatko dokumentit olemassa ja ajantasaisia. Hiljaiseen tietoon sisältyy riski, sillä se on olemassa vain niin kauan kuin sen omistajat ovat sekä halukkaita että kykeneviä työskentelemään kyseisessä organisaatiossa.

Lähes puolet tutkimuksen piirissä olleista kulttuurisaleista toimii yhden, tai ei yhdenkään ammattilaisen osaamisen varassa. Käytännössä tämä tarkoittanee sitä, että suomalaisissa kulttuurisaleissa järjestetään vuosittain yhteensä 1400 yleisötapahotumaa, joiden kunkin toteutuminen on riippuvainen yhden henkilön kyseisen päivän työkyvystä.

Esitystekniselle henkilöstölle suunnatussa kyselyssä silmiini pisti seuraava kommentti:

Vahtimestarin tehtävät pois teknikoiden työntehtävistä.

Tulkitsen kommentin siten, että paikoin on edelleen olemassa ajatus teknisestä vahtimestarista, joka laittaa valot päälle, saa äänet kuuluviin ja hoitaa samalla kiinteistöhoitoon liittyviä tehtäviä. Ottamatta kantaa onko kyseinen tehtäväkuva joskus ollut tarkoituksenmukainen, tutkimusaineisto osoittaa sen mahdottomaksi, mikäli tavoitteena on ylläpitää hyvää esitysteknistä palvelukykyä. Pohdin, johtuvatko kiertueteknikoiden kommentit katoilevasta henkilökunnasta siitä, että esitysteknikko siirtyy suorittamaan työnantajan määräämiä, ei esitystekniikkaan liittyviä tehtäviä. Jos vastaus on kyllä, tulevat vahtimestarin tehtävät ilmeisesti hoidetuksi, mutta esitysteknikon tehtävät jäävät hoitamatta.

Ymmärtävätkö kaikki kulttuurisaleja ylläpitävät tahot esitysteknisen henkilöstön tehtävien vaativuuden ja työn merkityksen? Vastausta kysymykseen voi pohtia tarkastelemalla valtakunnallisesti tehtävänimikkeiden lukumäärää, epäjohdonmukaista palkkausta ja merkittäviä vaihteluita henkilöstömitoituksissa. Kun lisäksi huomioidaan se tosiasia, että tutkimuskyselyn perusteella vain joka kolmannen esitysteknikon kohdalla lakisääteinen työtehtävien riskienkartoitus on ajan tasalla, tulen johtopäätökseen, että tämänkin kysymyksen kohdalla vastaus on yksilöllinen. Tämä tarkoittaa siis myös sitä, että tutkimuskysymyksen näkökulmasta tämä ymmärrys on joissain tapauksissa erinomaisella tasolla.

Olen vuosien varrella keskustellut eri kulttuurisalien johdon kanssa esitysteknikoiden roolista ja merkityksestä salin toiminnalle. Noiden keskustelujen pohjalta rohkenisin väittää, että kulttuurisaleissa työskentelevien esitystekniikan ammattilaisten osaamiseen luotetaan ja heitä arvostetaan. Tutkimusaineisto kuitenkin herättää kysymykset, miten tämä luottamus ja arvostus näkyvät työolosuhteissa ja palkkauksessa, ja onko teknisen henkilöstön määrä mitoitettu oikein? Kysymyksiin ei ole olemassa yhtä valtakunnallista vastausta, vaan nämäkin esitysteknisen palvelukyvyn kannalta olennaiset kysymykset tulisi käsitellä paikallisesti.

10.3 Turvallisuus osana esitysteknistä palvelukykyä

Esitysteknisen palvelukyvyn osatekijöillä on huomattava merkitys sille, kuinka turvallisia kulttuurisaleissa järjestetyt tilaisuudet ovat niin katsojille kuin tapahtumien toteuttajille. Minkä tahansa esitysteknisen palvelukyvyn osa-alueen laiminlyönti saattaa pahimmassa tapauksessa sekä tilaisuuden henkilökunnan että yleisön hengen vaaraan. Näin ollen tapahtumaturvallisuutta ei tulisi tarkastella esitysteknisestä palvelukyvystä erillisenä asiakokonaisuutena tai yhtenä sen osatekijöistä. Turvallisuuden tulee olla osa sisäänrakennettu jokaiseen esitysteknisen palvelukyvyn osatekijään.

Esitystekniikkaa tulee ylläpitää siten, että sen käyttö on turvallista. Kiinteiden ja väliaikaisten ripustusten tulee olla turvallisia ja ripustetun kaluston asianmukaisessa käyttökunnossa. Esitystekniikkaa kehitettäessä, myös yksittäisiä laitteita hankittaessa, on kiinnitettävä huomiota laiteturvallisuuteen. Henkilökunnan tulee osata käyttää esitystekniikkaa turvallisesti sekä päivittää että ylläpitää osaamistaan myös tapahtumaturvallisuuden saralla. Tutkimusaineistosta käy ilmi, että jokaisesta tutkimukseen osallistuneesta salista löytyy sekä tarvittava alkusammutuskalusto, että esitysteknistä henkilökuntaa, jolla on riittävä osaaminen kyseisen kaluston käyttöön.

Esitysteknisen henkilökunnan näkemyksen mukaan tapahtumaturvallisuusosaamisen tarve on kasvanut viimeisten vuosien aikana ja tulee edelleen kasvamaan. Uskallan kokemukseeni perustuen tulkita vastauksia myös siten, että tietoisuus turvallisuuteen vaikuttavista seikoista ja osaamisen tarpeesta on lisääntynyt. En usko, että yksikään aktiivisesti tapahtuma-alan seminaareihin ja koulutuksiin osallistunut esitysteknikko on viimeisten vuosien aikana voinut välttyä osallistumasta keskusteluun tapahtumaturvallisuudesta. Tietoisuus ja sitä myötä turvallisuus on lisääntynyt.

Kuvitellaan tilanne, jossa tuntemattomasta syystä näyttämön päälle ripustettu esitystekninen laite putoaa illan päätteeksi näyttämölle ja alla oleva teknikko loukkaantuu tai menettää henkensä. Kun asiaa ryhdytään tutkimaan, käy ilmi, että henkilön työtehtävien riskien arvioinnissa tätä riskiä ei ole tunnustettu, sillä koko riskienarvioinnin tekeminen on laiminlyöty. Lisäksi selviää, että näyttämömekaniikkaa ei ole ohjeiden ja asetusten mukaisesti huollettu, eikä ripustuksen suorittaneen, henkensä menettäneen henkilön ripustusosaamisesta löydy työnantajan puolelta dokumenttia. Edellä kuvattu tilanne on kuvitteellinen ja epätodennäköinen, mutta tutkimusaineiston perusteella mahdollinen.

10.4 Esitysteknisen palvelukyvyen kehittäminen vaatii osaamista ja sitoutumista

Tutkimuksessa kaksi kolmesta kulttuurisalista ilmoitti, että esitysteknistä palvelukykyä kehitetään asiakaslähtöisesti. Tutkimusaineiston mukaan kehittämisen painopisteet ovat suhteessa eri tapahtumatyyppien määrään, ja kehittäminen on johtanut palvelukyvyen parantumiseen.

Tutkimusaineiston tarjoamien tietojen valossa pohdin, onko kehittämisessä useammin kyse havaittujen puutteiden paikkaamisesta kuin kaluston ja henkilöstön kehittämissuunnitelmasta, jonka avulla vastataan tulevien vuosien palvelutarpeeseen? Vain joka neljännessä kulttuurisalissa esitysteknisen henkilöstön koulutus on suunnitelmallista ja jatkuvaa. Tutkimuskyselyssä 8 salia 21:stä ilmoitti, että salin omistaja on sitoutunut esitystekniikan kehittämiseen ja siihen tarvittavat määrärahat ovat tiedossa riittävän ajoissa suunnitelmallisen kehittämistyön tekemiseksi. Jos esitysteknisen henkilöstön osaamista ei päivitetä, kuka organisaatiossa on kykenevä laatimaan pitkän aikavälin investointisuunnitelmaa, vaikka omistaja olisikin sitoutunut suuntaamaan hankintoihin määrärahoja? Jos taas omistaja ei ole sitoutunut esitystekniikan kehittämiseen, mistä lähtökohdista asiantuntija voi suunnitelman laatia? Tällaisissa olosuhteissa on riski, että hankinta tarkoittaa vain rikkoutuneen tai käyttöikänsä päähän tulleen laitteen korvaamista vastaavalla uudella laitteella. Tarpeen ja ratkaisun kartoitus jää suorittamatta, joten kyseessä ei ole esitysteknisen palvelukyvyen kehittäminen vaan yksittäinen ostos.

Koska valtaosalla saleista kehittämisen resurssit ovat puutteelliset, herää kysymys ymmärtävätkö kaikki kulttuurisaleja ylläpitävät tahot omaisuutensa arvon ja miten vanhentunut kalusto vaikuttaa salin esitystekniseen palvelukykyyn ja henkilöstökokemukseen. Jos esitystekniikkaa ei ylläpidetä ja kehitetä, koko omaisuuden arvo laskee. Tulisi myös tiedostaa, että vanha, osin huoltamaton kalusto saattaa heikentää työ- ja yleisöturvallisuutta. Vaikka kalustoa huollettaisiinkin säännöllisesti, on teknisten laitteiden käyttöikä rajallinen. Jos kalusto on pääsääntöisesti yli-ikäistä, vaihtuu esitysteknikoiden työ esitysteknisestä asiakaspalvelusta vikojen ratkaisemiseen. On luonnollista ja yleisesti ymmärrettävää, että aika ajoin ilmenee teknisiä ongelmia, mutta niiden syynä ei tulisi olla esitystekniikan ylläpidon ja uusimisen laiminlyönti.

Suurin osa suomalaisista kulttuurisaleista tarjoaa esitystekniselle henkilöstölle hyvät mahdollisuudet osaamisen päivittämiseen. Tässä tutkimuksessa nousi esiin tarve hankkia osaamista osa-alueilla esitysteknisten verkkojen tuntemus, tapahtumaturvallisuus ja

projisoinnit. Näiden osa-alueiden nouseminen esiin ei ole yllättävää, sillä osaamistarpeen lisääntymisestä on ilmennyt selkeästi jo edellisten vuosien aikana. Nyt, puoli vuotta myöhemmin, lisäksi kyselyihin aivan uuden osaamisen osa-alueen sillä näyttää siltä, että tulevaisuudessa myös kulttuurisaleissa järjestettäviin tapahtumiin räätälöidään erilaisia VR-, AR ja MR-ratkaisuja. Tämä osoittaa, miten nopeasti tilaisuuksien tekniseen toteutukseen liittyvä teknologia tässä ajassa kehittyy ja lisääntyy.

Olen tullut siihen johtopäätökseen, että esitysteknisen henkilöstön osaamisen kehittäminen on esitysteknisen palvelukyvyyn tärkein osatekijä. Ilman osaamisen kehittämistä organisaatiosta ei löydy asiantuntemusta esitystekniikan asiakaslähtöiseen, pitkän aikavälin kehittämiseen. Ilman osaamisen kehittämistä, ei siis esitystekniikkakaan kehity, jolloin esitystekninen palvelukyky ei kehity lainkaan. Se ei välttämättä heikkene entisestään, mutta ei myöskään ole tarkoituksenmukainen ajan mukana uudistuneessa ja kehittyneessä toimintaympäristössä. Esitysteknisen henkilöstön jatkuva osaamisen kehittäminen on esitysteknisen palvelukyvyyn kannalta välttämätöntä. Olennaista on hankkia lisää osaamista kyseessä olevan salin palvelutarpeen mukaisesti, henkilöstölle sopivalla tavalla.

10.5 Esitysteknisen henkilöstön saatavuudesta tulevaisuudessa

Miten suomalaiset kulttuurisalit varmistavat osaavan esitysteknisen henkilöstön saatavuuden ikäluokkien pienentyessä globaalissa toimintaympäristössä? Mitkä ovat kulttuuritalojen vahvuudet työnantajina niiden rekrytoimissa esitysteknistä henkilöstöään?

Esitystekniikan ammattilaisten tehtävänimikkeiden, tehtävänkuvien ja palkkauksen suurta vaihtelevuutta selittää osaltaan se, että tapahtumateollisuus on alana nuori ja siten järjestäytymätön. Tällaisessa ympäristössä kulttuuritalot, usein isoon organisaatioon kuuluvina toimijoina, ovat kyenneet tarjoamaan vakaan työpaikan esitystekniikan ammattilaiselle. Tutkimusaineisto kuitenkin kertoo, etteivät ne välttämättä ole tarjonneet näille osaajille kilpailukykyistä palkkaa tai lupaus työmotivaation kannalta välttämättömästä mahdollisuudesta kehittää osaamistaan ja työympäristöään.

Sitran julkaiseman *Mille väestölle?* -selvityksen mukaan opiskelijamäärämuutokset toisen asteen koulutuksessa ja korkea-asteen koulutuksessa ovat Suomessa maltillista 2020-luvulla (Aro, Aro, Honkala, Huttula, Mäkelä 2020, 39). Ikäluokkien pieneneminen ei siis lähitulevaisuudessa vaikuttane osaavan henkilöstön määrään. Sen sijaan esitys-

tekniikan kohdalla uusien työntekijöiden saatavuutta vaikeuttaa se, että alalle ei juurikaan ole koulutusta. Vieraillessani Opintopolku.fi -sivustolla helmikuussa 2021 havaitsin, että alalle pyrkivillä tai alalla jo työskentelevillä on mahdollisuus suorittaa esitys- ja teatteritekniikan ammattitutkinto, erikoisammattitutkinto tai korkeakoulututkinto. Sen sijaan mahdollisuutta suorittaa esitys- ja teatteritekniikan tehtävien osaamisvaatimusten mukaista alan perustutkintoa en palvelusta löytänyt. Korkeakoulututkinnon suorittaneita valmistuu tapahtumateollisuuden esitysteknisiin tehtäviin verrattain vähän ja heitä houkuttelevat kotimaisten toimijoiden lisäksi myös alan kansainväliset yritykset.

Tutkimusaineiston perusteella myös suomalainen kulttuurisali voi tarjota osaavalle ja motivoituneelle alan ammattilaiselle houkuttelevan työympäristön, kun esitysteknisen palvelukyvyn osa-alueet ovat kunnossa ja tehtäväkuva ja palkkaus ovat tehtävien vaativuuden asettamalla tasolla.

Kaikissa kulttuurisaleissa ei ole lainkaan omaa esitysteknistä henkilökuntaa. Jos organisaatiolla on riittävä hankintaosaaminen ostopalveluiden hankintaan, voidaan esitystekninen palvelukyky ja tilaisuuksien esitystekninen toteutus osittain tai kokonaisuudessaan ulkoistaa. Tässä kohtaa on muistettava, että vastuu esitysteknisestä palvelukyvystä on edelleen kulttuurisalia ylläpitävällä organisaatiolla.

11 Lopuksi

Tutkimukseni vaikuttavuus tulee määräytymään sen mukaisesti, missä sen tuloksia käsitellään ja mihin toimenpiteisiin tulosten käsittely eri tahoilla johtaa. Olen pitänyt erityisen tärkeänä tuottaa tietoa Suomen kulttuuritalot ry:n jäsenyhteisöille ja nostaa pohdinnoissani esiin kysymyksiä, joiden käsitteleminen edistäisi kulttuurisalien esitysteknistä palvelukykyä.

Suurin haaste on liittynyt aiheen rajaamiseen ja rajauksessa pysymiseen. Kun olemassa olevaa tutkimustietoa tutkimuksen kohteena olevasta aiheesta on vähän, syntyy halu laajentaa omaa tutkimusta vastaamaan yhä useampiin työn etenemisen myötä esiin nouseviin kysymyksiin. Onko esimerkiksi kulttuurisalien tämänhetkinen esitystekninen palvelukyky sidoksissa omistajuuteen eli siihen, vastaako kulttuurisalin toiminnasta kunta, kunnallinen osakeyhtiö vai yksityinen toimija? Miten esitysteknistä palvelukykyä

voidaan mitata ja miten sitä tulisi johtaa? Mielenkiintoisia kysymyksiä, mutta laajuudeltaan oman opinnäytetyönsä vaativia. Ainakin jälkimmäinen kysymys on sellainen, johon toivon voivani tulevaisuudessa palata.

Tätä tutkimusta tehdessäni minulle on muodostunut vahva näkemys, ettei kulttuurisaleja tule arvioida minkään yksittäisen, edes merkittävän tilaan, palveluun tai kalustoon liittyvän ominaisuuden perusteella. Jos ja kun kulttuurisalin eri ominaisuuksia arvioidaan, tulee se tehdä ennakkoon määriteltyjen arviointikriteerien mukaisesti. Kulttuurisalin esitysteknistä palvelukykyä voi arvioida käyttäen tässä tutkimuksessa esiin tuotuja arviointikriteerejä. Jos arviointikriteereitä ei valmiiksi ole olemassa, suosittelen tutkimusaineistoon ja omaan kokemukseeni perustuen käyttämään arvioinnin kriteerinä tarkoituksenmukaisuutta. Olen esimerkiksi usein kuullut sanottavan, että jossain salissa on hyvä akustiikka, mutta koskaan en ole kuullut määritelmää mitä ”hyvällä” kyseisessä tapauksessa tarkoitetaan. Jos akustiikkaa arvioidaan tarkoituksenmukaisuuden perusteella, voidaan todeta, että mikäli akustiikka on suunniteltu akustiselle musiikille, mutta salissa ei juurikaan esitetä akustista musiikkia, ei akustiikka ole tarkoituksenmukainen. Jos taas akustiikka on suunniteltu sähköiselle musiikille, mutta salissa esitetään enemmän akustista musiikkia ei salin akustiikka silloinkaan ole tarkoituksenmukainen. Toivon tulevaisuudessa kuulevani kulttuurisaleja arvioitavan yhä useammin myös sillä perusteella, onko salissa hyvä esitystekninen palvelukyky.

Vaikka tutkimustyötä aloittaessani en yrityksistäni huolimatta löytänyt tutkimusperäistä lähdeaineistoa kulttuurisalien esitystekniikasta, se ei tarkoittanut, etteikö tietoa olisi olemassa ja etteikö sitä olisi saatavilla. Tapahtuma-alalla työskentelevillä henkilöillä on halu jakaa tietoa ja osaamista alan kehittämiseksi. Eikä halukkuus tiedon jakamiseen ja alan kehittämiseen koske ainoastaan alan työntekijöitä, vaan se on osa alan yritysten ja yhteisöjen toimintakulttuuria. Tämä on auttanut merkittävästi tutkimusaineiston keräämistä ja analysointia.

Haluan kiittää Suomen kulttuuritalot ry:tä, kulttuuritalojen yhteyshenkilöitä ja kaikkia tutkimukseen osallistuneita. Kiitoksen osoitan myös kaikille niille tapahtuma-alan ammattilaisille, jotka ovat vuosien varrella tutkimuskysymyksestä kanssani keskustelleet ja aiheen tutkimiseen minua kannustaneet. Tätäkin projektia työstäessäni olen tuntenut kiitollisuutta ja ylpeyttä siitä, että kuulun esitystekniikan ammattilaisten globaaliin yhteisöön. Kiitos.

Lähteet

Aro Timo, Aro Rasmus, Honkala Honkala, Huttula Tapio, Mäkelä Iida 2020. Mille väestölle? Helsinki: Sitra

Esitys- ja teatteritekniikan ammattitutkinnon perusteet, OPH-2756-2017 <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/kooste/3716620> (luettu 23.3.2021)

Järvinen Tomas 2021. Strategic Cultural Center Management. New York: Routledge

Suomen kulttuuritalot ry 2020. Yhdistys ja toiminta. <http://suomenkulttuuritalot.fi/> (luettu 1.12.2020)

Suomen kulttuuritalot ry 2016–2020 jäsenkyselyiden tulokset 2016–2019.

Suomen kuntaliitto 2008. Kuntien kulttuuritoiminta lukujen valossa – Kulttuuritoiminnan kustannukset 23 kaupungissa vuonna 2007. Helsinki: Cupore ja Suomen kuntaliitto

Tapahtumateollisuus.fi. Mitä on tapahtumateollisuus? <https://www.tapahtumateollisuus.fi/mita-on-tapahtumateollisuus/> (luettu 9.1.2021)

Työturvallisuuslaki 738/2002 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738#L2P10> (luettu 4.12.2020)

Wikipedia 2020. PA-järjestelmä. <https://fi.wikipedia.org/wiki/PA-j%C3%A4rjestelm%C3%A4> (luettu 3.12.2020)

Liite 1 Suomen kulttuuritalot ry:n jäsentalot ja kulttuurisalit

Kulttuuritalo	Kulttuurisali	Sijaintipaikka-kunta	Katsomo-kapasiteetti
Aleksanterin teatteri	Teatterisali	Helsinki	450
Espoon kulttuurikeskus	Tapiolasali	Espoo	773
Hyvinkää-talo	Hyvinkääsali	Hyvinkää	430
Järvenpää-talo	Sibelius-sali	Järvenpää	580
Kangasala-talo	Kangasala-sali	Kangasala	300
Kulttuuri- ja kongressikeskus Kaukametsä	Kaukametsän sali	Kajaani	500
Keuda-talo	Kerava-sali	Kerava	392
Kouvolan kulttuuritalo	Simelius-sali	Kouvola	314
Kuhmo-talo	Lentua-sali	Kuhmo	668
Kulttuurikeskus Poleeni	Sali	Pieksänmäki	344
Kulttuuritalo	Aalto-sali	Helsinki	1454
Kulttuuritalo Korundi	Korundi Sali	Rovaniemi	320
Kulttuuritalo Martinus	Martinus-sali	Vantaa	300
Kulttuuritalo Valve	Valvesali	Oulu	178
Kulttuuritalo Virta	Karelia-sali	Imatra	510
Kuusamotalo	Oulankasali	Kuusamo	528
Kuusankoskitalo	Kuusaasali	Kuusankoski	481
Lahden Sibeliustalo	Pääsali	Lahti	1100
Lappeenranta-sali	Lappeenranta-sali	Lappeenranta	621
Lieksan liike- ja kulttuurikeskus	Brahe-sali	Lieksa	400
Mikaeli	Martti Talvela -sali	Mikkeli	692
Musiikkitalo	Konserttisali	Helsinki	1700
Nurmes-talo	Hannikaisen Sali	Nurmes	250
Oulun Musiikkikeskus	Madetoja-sali	Oulu	816
Sellosali	Sello-sali	Espoo	400
Tampere	Pakkahuone	Tampere	1200
Tampere-talo	Iso sali	Tampere	1229
Tapahtumatalo Raahe	Raahasali	Raahe	418
Turun konserttitalo	Konserttisali	Turku	1200
Verkatehdas	Vanaja-sali	Hämeenlinna	703
Ylivieskan kulttuurikeskus Akustiikka	Osuuspankkisali	Ylivieska	430

Liite 2 Suomen kulttuuritalot ry:n jäsentalot ja kulttuurisalit kartalla

Suomen kulttuuritalot ry:n jäsentalojen 2020 sijainti kartalla. Kartta laadittu hyödyntäen Google Maps -sovellusta, tekijä Jussi Kaatrasalo 2020.

Liite 3 Kysely Suomen kulttuurisalien esitystekniselle henkilöstölle

Lomake on ajastettu: julkisuus alkaa 24.10.2020 7.00 ja päättyy 20.12.2020 23.59

Työtehtävä ja Tehtävänimike?

Työtehtävän sisältö?

Työntekijä

Vastuussa teknisestä suunnittelusta ja toteutuksesta, ei esimiesasemaa

Vastuussa teknisestä suunnittelusta ja toteutuksesta, esimiesasemassa

Teknisen henkilökunnan esimies

Bruttopalkka?

Bruttopalkka tarkoittaa tässä tehtäväkohtaista palkkaa ilman kokemus- tai vuorolisiä.

Vastuksen voi pyöristää lähimpään sataan euroon, jos vastaaminen on siten helpompaa.

Osaaminen ja koulutus

Alan työkokemus?

Alan työkokemus tapahtumatekniikan parissa. Työkokemukseksi lasketaan vuodet, jotka henkilö on työskennellyt päätoimisesti ja yhtäjaksoisesti. Alalla tarkoitetaan tapahtumatekniikan alan koulutusta tehtäviin, joissa tällä hetkellä työskentelee.

0 - 1 vuotta

1 - 5 vuotta

5 - 10 vuotta

Yli 10 vuotta

Koulutustausta?

Mikäli on suorittanut jonkin soveltuvan tutkinnon aikana ennen alan koulutusta, on kyseessä "muu" tutkinto.

Alan perustutkinto

Alan ammattitutkinto

Alan korkeakoulututkinto

Muu toisen asteen tutkinto (ylioppilas, ammatillinen tutkinto)

Muu korkeakoulututkinto (yliopisto, AMK)

Peruskoulu

Suoritan tällä hetkellä alan tutkintoa

Miten ylläpidän ammattitaitoani?

Koulutus voi olla live- tai verkkokoulutusta. Kysymykseen tulee vastata ajatellen aikaa ennen koronaa, eli ns. normaalioloissa.

1 > 1 krt vuodessa

2 Vuosittain

3 Joka toinen vuosi

4 Harvemmin

5 En ole osallistunut

Osallistun työpaikalla järjestettävään koulutukseen

Osallistun oppilaitoksen järjestämään koulutukseen

Osallistun kotimaisten maahantuojien koulutukseen
Osallistun kansainvälisten laitevalmistajien koulutukseen
Osallistun alan kotimaisille messuille
Osallistun alan kansainvälisille messuille

Sana on vapaa osaamisesta ja koulutuksesta?

Muutokset työssä ja työympäristössä

Miten saliteknikolta vaadittu osaamistarve on muuttunut edellisten 5-10 vuoden aikana?

Tämä on mielipidekysymys. Mikäli työkokemuksesi on alle 5 vuotta, voit silti vastata oman näkemyksesi.

- 1 ei ole tarvittu
- 2 tarve vähentynyt
- 3 pysynyt samana
- 4 tarve lisääntynyt
- 5 tullut uutena

Esitysteknisen kaluston huoltotyöt
Tapahtumaturvallisuuteen liittyvä osaaminen
Tarve erikoistua tiettyyn esitystekniikan osa-alueeseen
Muut kuin esitystekniset tehtävät (esim. vahtimestarin työt)
Esitysverkkoihin liittyvä osaaminen (IT)
Projisointeihin liittyvä osaaminen
Ripustamiseen liittyvä osaaminen
Sähkönsyöttöön liittyvä osaaminen

Mitä osaamista saliteknikoiden tulee näkemyksesi mukaan kehittää tulevien 5-10 vuoden aikana?

- 1 ei tarvita
- 2 tarve vähentyy
- 3 pysyy samana
- 4 tarve lisääntyy
- 5 tulee meille uutena

Esitysteknisen kaluston huoltotyöt
Tapahtumaturvallisuuteen liittyvä osaaminen
Tarve erikoistua tiettyyn esitystekniikan osa-alueeseen
Muut kuin esitystekniset tehtävät (esim. vahtimestarin työt)
Esitysverkkoihin liittyvä osaaminen (IT)
Projisointeihin liittyvä osaaminen
Ripustamiseen liittyvä osaaminen
Sähkönsyöttöön liittyvä osaaminen

Sana on vapaa, miten kulttuurisalin teknikon työ tulevaisuudessa mielestäsi tulee muuttumaan?

Sana on vapaa

Tähän voit kirjoittaa kommentteja liittyen edellisiin kysymyksiin

Sana on täysin vapaa tutkimuksen aiheeseen liittyen

Liite 4 kysely Suomen kulttuurisalien esitystekniikasta vastaaville

Lomake on ajastettu: julkisuus alkaa 30.11.2020 9.15 ja päättyy 20.12.2020 23.59

Aiemmin marraskuussa kulttuurisalien tekniselle vastaavalle lähetetyssä kyselyssä käytettiin ns. radionappeja yhdis-tettynä jaettuun taulukkoon. Metropoliaassa on havaittu, että kyseinen toiminto ei toimi oikein, minkä vuoksi olen muokannut tekniselle johdolle tehtyä kyselyä. Pahoittelen, että osa vastaajista joutuu vastaamaan tähän kyselyyn uudelleen.

Vastaajan talon tiedot

Kulttuuri- / tapahtumatalo
vastaajan sähköpostiosoite
Pääsalin katsomokapasiteetti
Pääsalin nimi
Salissa vakituisesti työskentelevien teknikoiden määrä

Pikakysymyksiä

Alkuun muutama valintakysymys aiheeseen asiaan perehtymiseksi. Huomaathan, että kyselyn lopussa on osio "Sana on vapaa", jossa pääset vapaasti kommentoimaan tämänkin osion kysymyksiä.

Löytyykö salistanne talon puolesta seuraavat ammattitason varusteet?

- 1 Kyllä
- 2 Ei
- 3 Ei tarvita

Alkusammutuskalusto
Esitystekninen verkko (CAT-kaapelointi)
Raisereita
Saliin soveltuva äänentoisto
Huipputason äänipöytä
Huipputason valopöytä
Laadukkaat etuvalot
Runsaasti muuta valokalustoa
Salivalot saa valopöydän patchiin
Tapahtumiin soveltuva dataprojektori
Ripustuspisteitä löytyy riittävästi
Verhostot, matot, kankaat joilla koko näyttämöalueen saa mustaksi

Löytyykö henkilökunnaltanne osaamista seuraavilta osa-alueilta?

- 1 Kyllä
- 2 Ei
- 3 Ei tarvita

Alkusammutuskaluston käyttö
Salin esitystekninen verkko (CAT-kaapelointi)
Salin äänentoistojärjestelmän syvälinen tuntemus
Salin valojärjestelmän syvälinen tuntemus
Ripustaminen

Asiakaspalvelu- ja yhteistyötaidot
Salin turvallisuuteen liittyvä osaaminen

Minkä YLEISARVOSANAN annat henkilöstölle osaamisesta eri osa-alueilla?

- 1 Kehittämiskohde
- 2 Välttävä
- 3 En osaa sanoa
- 4 Hyvä
- 5 Kiitettävä

Esitysteknisten verkkojen tuntemus
Äänentoistojärjestelmien ja tekniikan tuntemus
Valojärjestelmien ja tekniikan tuntemus
Ripustaminen
Asiakaspalvelu- ja yhteistyötaidot

Dokumentointi

Mitä dokumentteja ja missä muodossa salistanne on saatavilla?

- 1 Olemassa oleva dokumentti
- 2 Talon teknikko kertoo kirjallisesti tai suullisesti
- 3 Ei tarvita

Äänentoiston tiedot (mikä PA jne)
Äänentoiston järjestelmäkaavio
Kalustoluettelo äänikalustosta (lista laitteista)
Valokartta (kuva)
Valopatch (luettelo)
Valo-ohjauksen järjestelmäkaavio
Kalustoluettelo valokalustosta (lista laitteista)
Tiedot raisereista
Ripustuspaikat / ansaat
Roudaus (reitit, hissi jne)
Alkusammutuskaluston sijainti
Dokumentit kaluston turvallisuudesta

Mitkä väittämät pitävät paikkaansa talonne dokumenttien laadinnassa?

Dokumenttimme ovat ajantasalla ja henkilökuntamme päivittää niitä tarvittaessa
Emme laadi itse dokumentteja
Tekninen henkilökunta osaa laatia tarvittavat dokumentit
Teknisellä henkilökunnalla on käytössään ohjelmistot dokumenttien laadintaan
Dokumenttien laadintaan tarvitaan lisäkoulutusta
Dokumenttien laadintaan tulisi saada ohjelmistoja

Miten eri tapahtumatyypit on otettu huomioon?

Kulttuurisaleissa järjestettävät tilaisuudet on tutkimuksessa jaettu erilaisiin esitysteknisiin tapahtumatyyppeihin. Kokemustesi ja tietojesi perusteella pyydän arvioimaan salinne kehittymistä ja palvelukykyä eri tilaisuustyyppien osalta.

Rakennusvaiheessa priorisoitu?

Rakennettaessa monitoimisalia joudutaan usein tekemään päätös, mitä tapahtumatyyppiä priorisoidaan ja samalla käytännössä tehdään päätös, mitä tullaan kehittämään myöhemmin, tai salissa ei oleteta järjestettävän tietyn tyyppisiä tilaisuuksia.

Akustinen musiikki
Sähköinen musiikki
Teatteri
Tanssi
Seminaarit, juhlat yms.
En osaa vastata tähän

Valitse tapahtumatyytit, joiden kohdalla on havaittu kehittämistarvetta heti tai pian salin valmistumisen jälkeen?

Salin valmistuttua havaitaan usein, että sali ei palvele riittävän hyvin joitain tapahtumatyyppiä ilman kehittämistä. Kehittämistarve = tarve hankkia lisää ja laadukkaampaa laitteistoa ja/tai hankkia lisää osaamista henkilökunnalle

Akustinen musiikki
Sähköinen musiikki
Teatteri
Tanssi
Seminaarit, juhlat yms.
En osaa vastata tähän

Kehittämistarve ilmennyt ajan myötä?

Usein kehittämistarvetta ilmenee ajan myötä, koska salin ohjelmisto monipuolistuu tai tilaisuuksien vaatimukset kas-vavat. Valitse alta tapahtumatyytit, joiden kohdalla esitysteknisen palvelukyvyn kehittämistarvetta on ilmennyt ajan myötä. Tässä kohtaa tarkoitetaan tason nostoa, kaluston ja/tai henkilöstön osaamisen suhteen.

Akustinen musiikki
Sähköinen musiikki
Teatteri
Tanssi
Seminaarit, juhlat yms.
En osaa vastata tähän

Ei kehittämistarvetta - palvelukyky riittävä?

Aina ei kehittämistarvetta ole, vaan esitysteknisen palvelukyvyn ylläpito riittää, eli salin palvelukyky on kaluston ja henkilöstön osaamisen suhteen ollut alusta tähän päivään asti riittävä, sitä on ylläpidetty. Valitse alla olevasta taulukosta ne tapahtumatyytit, joiden kohdalla tämä pitää paikkaansa.

Akustinen musiikki
Sähköinen musiikki

Teatteri
Tanssi
Seminaarit, juhlat yms.
En osaa vastata tähän

Kehittämistarpeen ilmetessä pyritään luonnollisesti parantamaan palvelukykyä. Minkä tapahtumatyyppien kohdalla salinne palvelukyky on näkemyksesi ja asiakaspalautteen mukaan parantunut?

Jos palvelukyky on vuosien myötä parantunut, oletetaan laitteiston ei ainoastaan uusituneen, vaan myös laadultaan parantuneen. Samoin henkilökunnan osaaminen tämän tapahtumatyyppin tarvitseman asiantuntemuksen osalta on kehittynyt. Tähän on siis satsattu sekä rahaa että aikaa.

Akustinen musiikki
Sähköinen musiikki
Teatteri
Tanssi
Seminaarit, juhlat yms.
En osaa vastata tähän

Valitse ne tapahtumatyypit, joiden kohdalla esitystekninen palvelukyky on heikentynyt.

Palvelukyky heikentynyt?

Joskus jonkin tapahtumatyyppin kohdalla palvelukyky voi myös heikentyä. Tämä saattaa johtua toisen tapahtumatyyppin priorisoinnista. Joskus tapahtumatyyppin tilaisuuksia on niin vähän, ettei palvelukykyä kannata ylläpitää.

Akustinen musiikki
Sähköinen musiikki
Teatteri
Tanssi
Seminaarit, juhlat yms.
En osaa vastata tähän

Jos esitystekninen palvelukyky on heikentynyt, miksi?

Valitse alta ne tapahtumatyypit, joiden esitysteknistä palvelukykyä teidän tulisi mielestänne edelleen kehittää tulevien 5 vuoden aikana. Tämä ei tarkoita sitä, että sitä ei olisi jo kehitetty tai että palvelukyky ei olisi hyvällä tasolla.

Akustinen musiikki
Sähköinen musiikki
Teatteri
Tanssi
Seminaarit, juhlat yms.
En osaa vastata tähän

Esitysteknisen palvelukyvyn kehittämisestä

Valitse väittämät, jotka talonne kohdalla pitävät paikkaansa

Oletuksena on, että jos vastataan jonkin asian olevan suunnitelmallista, on aidosti olemassa suunnitelma, johon kaikki asiaan liittyvät tahot ovat sitoutuneet. Esimerkiksi esitystekniikan uusiminen ei voi olla suunnitelmallista, mikäli omistaja ei ole sitoutunut siitä aiheutuviin kustannuksiin. Tässä ei siis kysytä tahtotilaa tai mutu -tuntumaan, vaan karotetaan todellista tilannetta.

Omistaja on määritellyt talolle tavoitteet, jotka ohjaavat esitysteknisen palvelukyvyn kehittämistä
 Esitysteknistä palvelukykyä kehitetään asiakkaiden tarpeiden mukaisesti
 Esitysteknistä palvelukykyä kehitetään suunnitelmallisesti, ja omistaja on sitoutunut suunnitelmaan
 Teknisen henkilöstön koulutus on suunnitelmallista ja jatkuvaa
 Teknisen henkilöstön työtehtävien osalta riskienkartoitus on ajan tasalla
 Teknisellä henkilöstöllä on turvallisuuteen liittyvä koulutus/ohjeet (ensiapu, työturvallisuus)
 Teknisellä henkilöllä on dokumentoitu ohjeistus vierailevien teknikoiden kanssa työskentelyyn
 Tekniikan uusiminen on järjestelmällistä ja määrärahat ovat tiedossa hyvissä ajoin
 Rekrytoinnin yhteydessä tekniseltä henkilöstöltä vaaditaan joko alan koulutus tai vähintään 5 vuoden työkokemus
 Näyttämökemekanikkaa huolletaan suunnitelmallisesti määräysten mukaan
 Valokalustoa huolletaan valmistajan ohjeiden mukaisesti
 Äänilaitteita huolletaan valmistajan ohjeiden mukaisesti
 Henkilökunnalla on suoritettu ripustuskoulutus / dokumentoitu ripustusosaaminen

Mihin koulutuksiin esitysteknisen henkilökunnan jäsenet säännöllisesti osallistuvat?

Seuraavassa kysytään mihin koulutuksiin tekninen henkilökunta säännöllisesti osallistuu. Säännöllisyydellä tarkoitetaan sitä, että osallistutaan vähintään joka toinen vuosi. Osallistujia voi teknisestä henkilökunnasta olla yksi tai useampi, eli joku talon esitysteknikoista osallistuu säännöllisesti.

Työpaikalla järjestettävä esitystekniikan koulutus
 Kulttuuritalot ry:n verkostopäivät
 Maahantuojiin järjestämät koulutukset
 Oppilaitosten järjestämä koulutus / kurssit
 Valtakunnalliset messut ja seminaarit
 Kansainväliset messut ja seminaarit
 Tapahtumaturvallisuuspäivät

Sana on vapaa!

Seuraavissa kysymyksissä sana on vapaa. Kysymykset ovat siltä varalta, että haluat tarkentaa edellisiä kohtia tai tuoda esiin asioita, joita en ole huomannut kysyä.

Pyydän sinua vastaamaan kysymyksiin nimenomaisesti esitysteknisen palvelukyvyn näkökulmasta.

Mitä kalustoa mielestäsi hyvästä salista löytyy?

Mitä osaamista odotetaan salin tekniseltä henkilökunnalta?

Mikä tekee salista hyvän esitysteknisen palvelukyvyn näkökulmasta?

Liite 5 Kysely Suomen kulttuurisalien esitysteknisestä palvelukyvystä

Lomake on ajastettu: julkisuus alkaa 24.10.2020 12.15 ja päättyy 15.11.2020 23.59

Vastaajan tiedot

Vastaajan nimi
Vastaajan kokemus liittyen kulttuurisaleihin
Kirjoita vapaamuotoisesti esimerkkejä tapahtumista, joita olet ollut toteuttamassa kahdessa tai useammassa Suomen kulttuuritalot ry:n saleissa. Lista yhdistyksen jäsentaloista löytyy osoitteesta www.suomenkulttuuritalot.fi

Vastaajan osaamiala

Voit valita useamman vaihtoehdon, jos esimerkiksi vastaat valotekniikasta ja olet tarvinnut salin esitysteknistä verkkoa, valitse sekä valotekniikka että esitystekniset verkot.

Äänitekniikka
Valotekniikka
Videotekniikka
Näyttämökonekaniikka
Ripustus
Muu tekninen tuotanto
Esitystekniset verkot

Pikakysymykset

Keikan onnistumisen kannalta, kuinka tärkeää on, että kulttuurisalista löytyy talon puolesta seuraavat ammattitason laitteet?

- 1 Ei tärkeää
- 2 Kiva jos on
- 3 Tärkeää
- 4 On pakko olla

Alkusammutuskalusto
Esitystekninen verkko (CAT-kaapelointi)
Raisereita
Saliin soveltuva äänentoisto
Huipputason äänipöytä
Huipputason valopöytä
Laadukkaat etuvalot
Runsaasti muuta valokalustoa
Salivalot saa valopöydän patchiin
Tapahtumiin soveltuva dataprojektori
Ripustuspisteitä löytyy lavan yläpuolelta

Keikan onnistumisen kannalta, kuinka tärkeää on, että salin tekniseltä henkilökunnalta löytyy osaamista seuraavilta osa-alueilta?

- 1 Ei tärkeää
- 2 Kiva jos on
- 3 Tärkeää
- 4 On pakko olla

Alkusammutuskaluston käyttö

Salin esitystekninen verkko (CAT-kaapelointi)
Salin äänentoistojärjestelmän syvälinen tuntemus
Salin valojärjestelmän syvälinen tuntemus
Ripustaminen
Asiakaspalvelu- ja yhteistyötaidot
Salin turvallisuuteen liittyvä osaaminen

Minkä YLEISARVOSANAN annat kokemustesi pohjalta kulttuurisalien henkilöstölle osaamisesta eri osa-alueilla ja onko osaamisessa paljon vaihtelua?

- 1 Kehittämiskohde
- 2 Välttävä
- 3 En osaa sanoa
- 4 Hyvä
- 5 Kiitettävä

Esitysteknisten verkkojen tuntemus
Äänentoistojärjestelmien ja tekniikan tuntemus
Valojärjestelmien ja tekniikan tuntemus
Ripustaminen
Asiakaspalvelu- ja yhteistyötaidot

Musta tuntuu -kysymykset

Kuinka hyvä on salien esitystekninen palvelukyky eri tilaisuustyyppien osalta?

Kulttuurisaleissa järjestettävät tilaisuudet on tutkimuksessa jaettu erilaisiin esitysteknisiin tapahtumatyyppeihin. Kokemustesi perusteella, ja mutu -tuntumalla, pyydän arvioimaan salien esitysteknistä palvelukykyä eri tilaisuustyyppien osalta.

- 1 Kehittämiskohde
- 2 Välttävä
- 3 En osaa sanoa
- 4 Hyvä
- 5 Kiitettävä

Akustinen musiikki
Sähköinen musiikki
Teatteri
Tanssi
Seminaarit, juhlat yms.

Sana on vapaa

Seuraavissa kysymyksissä sana on vapaa. Kysymykset ovat siltä varalta, että haluat tarkentaa edellisiä kohtia tai tuoda esiin asioita, joita en ole huomannut kysyä. Pyydän sinua vastaamaan kysymyksiin nimenomaisesti esitysteknisen palvelukykyyn näkökulmasta. Esitystekninen palvelukyky tarkoittaa tässä yhteydessä sitä, että kulttuurisalissa on tarkoituksenmukainen, asianmukaisesti ylläpidetty esitystekniikka, jota kehitetään suunnitelmallisesti suhteessa ko. salissa järjestettäviin tilaisuuksiin. Hyvän esitysteknisen palvelukykyyn edellytys on, että salissa työskentelevällä teknisellä henkilökunnalla on

riittävä ammattitaito vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin, ja heidän osaamistaan kohtaan osoitetaan asianmukaista arvostusta tarjoamalla mahdollisuus jatkuvaan alan kehityksen seuraamiseen ja ammattitaidon kehittämiseen.

Mitä kalustoa mielestäsi hyvästä salista löytyy?

Mitä toivot salin tekniseltä henkilökunnalta?

Mikä tekee salista hyvän esitysteknisen palvelukyvyn näkökulmasta?

Mikä tekee salista huonon esitysteknisen palvelukyvyn näkökulmasta?

Liite 6 Esimerkki esitysteknisen kaluston hankintaprosessista

Dokumentoin medianomi opintojeni kehitysprojektina vuonna 2019 yhden suomalaisen kulttuurisalin esitysteknisen kaluston hankintaprosessin. Tämä liite on tiivistelmä tuosta dokumentista sisältäen esitysteknisen palvelukyvyyn kannalta olennaiset asiat.

Prosessikuvaus on neuvoa antava lisäohje onnistuneiden hankintojen suorittamiseksi ja siinä kuvataan itse hankintaa edeltävät, kaksi vaihetta: tarvekartoitus ja budjetointi. Tarvekartoitusta ei ole määritelty laissa tai ohjeissa, vaan kyseessä on prosessin vaihe, joka on käytännössä muodostunut vuosien saatossa ja on tässä saatettu kirjalliseen muotoon. Budjetointi tapahtuu aina kulloisenkin hankintayksikön ohjeiden mukaisesti.

Ennen budjetointia ja itse hankintaprosessin käynnistämistä tulee kartoittaa, onko hankinnan suorittamiselle olemassa riittävät edellytykset. Tässä prosessin vaiheessa kartoitetaan tarve, mahdollinen ratkaisu sekä taloudelliset edellytykset. Kartoitusvaiheen kannattavana ajatuksena on pohtia, miten hankinta, tai hankinnan suorittamatta jättäminen vaikuttaa kulttuurisalin esitystekniseen palvelukykyyn.

Tarve tehdä hankinta syntyy, kun olemassa olevalla kalustolla ei kyetä tuottamaan riittävän laadukasta lopputulosta käytettävissä olevien aika- ja henkilöstöressurssien puitteissa. Hankinnan kohteena ei kartoitusta aloitettaessa ole laite, tai tietty määrä tiettyjä laitteita, vaan ratkaisu, joka vastaa havaittuun tarpeeseen. Esimerkiksi: ei ole tarvetta hankkia kahdeksaa kappaletta ETC Zoom –profilivalonheittäimiä, vaan on ilmennyt tarve saada toteutettua tasainen ja laadukas valaistus, jossa esiintyjien kasvot näkyvät yleisölle. Olennaista on kysyä: onko hankinnalle oikeasti tarvetta ja määritellä tavoite siitä, mitä hankinnalla tulisi saavuttaa.

Kun hankinnalla on selkeä tarve ja tavoite, voidaan siirtyä ratkaisun kartoitukseen. Olennainen kysymys kuuluu: Onko markkinoilla tarjolla ratkaisuja, jotka mahdollistavat tavoitteen saavuttamisen? Vaikka tarve olisi akuutti, kannattaa hankintaa lykätä, mikäli markkinat eivät tarjoa kunnollista ratkaisua, ja on näkyvissä, että sellainen on markkinoille tulossa. Ratkaisun kartoitus vaatiikin sen suorittajalta jatkuvaa alan kehityksen seuraamista ja hyvää verkostoa alan eri toimijoihin. Esitysteknisellä henkilökunnalla tulee olla mahdollisuus ja velvollisuus seurata alan kehitystä muun muassa vieraillemalla alan kansainvälisillä messuilla ja pitämällä yhteyttä niin maahantuojiin kuin alalla toimiviin kollegoihin.

Kun hankinta on todettu tarpeelliseksi ja ratkaisun tiedetään olevan olemassa, on selvittävä, onko hankinnalle olemassa taloudelliset edellytykset. Hankinnalle on budjetoitava määräraha hankintayksikön budjetointiohjeiden mukaisesti. Hankintoihin käytettävät määrärahat ovat aina rajalliset riippumatta siitä, mikä taho hankintoja suorittaa. Tämän vuoksi onkin tärkeää pohtia, eri hankintojen prioriteettia. Tulisiko määrärahoja käyttää juuri tähän hankintaan, vai onko jokin muu tarpeelliseksi katsottu hankinta kiireellisempi ja esitysteknisen palvelukyvyn näkökulmasta tärkeämpi. Tärkeä osa taloudellista kartoitusta on selvittää, mitä ratkaisun toteuttaminen tulee arviolta maksamaan.

Budjetointi suoritetaan kulloinkin voimassa olevan organisaatiokohtaisen ohjeen mukaisesti. Kyseessä on varsinaisen hankintaprosessin ensimmäinen vaihe. Onnistunut budjetointi on edellytys onnistuneeseen hankintaan. Mikäli hankinta ei ole budjetissa, ei hankintaa ole olemassa. Hyvään taloussuunnitteluun kuuluu, että tulevia investointeja kartoitetaan vähintään kolmeksi vuodeksi eteenpäin.